

ಶ್ರೀ:

ಸಾಂಬಾಯನಮಃ.

ಶ್ರೀ ಮದ್ವೀರಶೈವ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಜೋಧಿನೀ

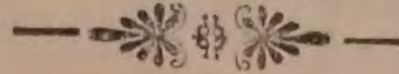
ಧರ್ಮರತ್ನ ಪದ ವಿಭೂಷಿತೇನ

ಉಮಚಿಗಿ ಪಂ|| ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರೀಣಾ

ವಿರಚಿತೇಯಂ

ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷದಃ

ಶಾಂಕರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ.

ಸರಸಿ, ಪಂ|| ಗುರುಶಾಂತಶಾಸ್ತ್ರೀ ಕೃತ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾಸ್ತ್ರರಸಹಿತಾಚ

ಶಾಂಕರೀಕಾರಸ್ಯಾನುಜೇನ

ವೇ|| ಗವಾಯಿ, ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯಣ ಮುದ್ರಾಪಿತಾ

ಪ್ರಕಾಶಿತಾಚ

ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ 1000 ಪ್ರತಿ.

ರಿಜಪ್ಪರ್ ಕಾವಿರೈಟ.

1920.

ಕ್ರಯ. ೧-೪-೦.

Price 1-4-0.

ಶ್ರೀಮತ್ಕೃಷ್ಣಕಾಶಮಠಶ್ರೀಶೈವ ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಮೈಸೂರು.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಸದಸದ್ವಿಚಾರಧುರೀಣರಾದ ನಿಖಿಲವೀರಶೈವ ಮಹಾಜನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡದೊಳಗೆ ವೈದಿಕ ಮತವೆಂತಲು, ತಾಂತ್ರಿಕಮತವೆಂತಲು, ವೈದಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕಮತವೆಂತಲು, ತಾಂತ್ರಿಕ ವೈದಿಕಮತವೆಂತಲು ನಾಲ್ಕು ಮತಗಳುಂಟು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಮಾಡುವುದೇ ವೈದಿಕಮತವು. ಕೇವಲ ಆಗಮೋಕ್ತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಮಾಡುವುದೇ ತಾಂತ್ರಿಕಮತವು. ವೇದಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಗಮೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದೇ ವೈದಿಕತಾಂತ್ರಿಕಮತವು. ಆಗಮೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ವೇದಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದೇ ತಾಂತ್ರಿಕ ವೈದಿಕಮತವು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಮತಗಳನ್ನೂ ವೈದಿಕಮತಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಮತಗಳಿಗೆ ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಗಳೆಂದು ರೂಢಿಯುಂಟು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕವೈದಿಕಮತಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಗಳೆಂದೂ, ಅಲಿಂಗಗಳೆಂದೂ ಎರಡುವಿಧ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅಲಿಂಗಗಳಾದ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳಿಗೆ ಪಾಶುಪತರೆಂದು, ಲಿಂಗಗಳಾದ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳಿಗೆ ವೀರಶೈವರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅಲಿಂಗಿಯಾದ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವು ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಮೂಲಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಲಿಂಗಿಯಾದ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತವು ರೇಣುಕಾದಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ನೀಲಕಂಠ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವರಿಬ್ಬರು ವೈದಿಕವಾದಿ ಭೂಮ್ಯಂತವಾದ ಪಟ್ಟಿಂಶತ್ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ರೇಣುಕಾದ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯರೂಪವಾದ ಶಕ್ತಿವಿಕಾಸವನ್ನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ಲಿಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದ ಪಾದೋದಕ ಭಸ್ಮರುದ್ರಾಕ್ಷಮಂತ್ರಗಳೆಂಬ ಅಷ್ಟಾವರಣನಿಷ್ಕಗಳಾದ ಪತಿಕರ್ಮಗಳು ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳೇ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಸ್ವರ್ಗಸಾಧನಗಳಾದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೋಮ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ವೈಶ್ವದೇವ ಮೊದಲಾದ ಪಶುಕರ್ಮಗಳು ಅನುಷ್ಠೇಯವಲ್ಲವು. ಅಲಿಂಗಿಯಾದ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಯಾದರೂ ಪೂರ್ವಕಾಂಡೋಕ್ತವಾದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೋಮ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ವೈಶ್ವದೇವ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳು ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವವರು ವೀರಶೈವರಲ್ಲವು. ಈ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೋಮಾದಿ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವು ಪಶುಕರ್ಮವೆಂದು ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯವು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಸಮುಚ್ಚಯವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವರಣರೂಪವಾದ ಪತಿಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯವೇ ಹೊರತು, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೋಮಾದಿ ರೂಪವಾದ ಪಶುಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಸಮುಚ್ಚಯವಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ವೀರಶೈವನು ಪತಿಕರ್ಮ

ಗಲಂಜಿನಿಂದ ತಿವಳುತಾಡಿ ಪಂಚಯಾಗಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತ. ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದಿ ಸಾಧನಗಳಾದ ಉಪನಯನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಿ, ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಲಿಂಗರೂಪ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಸಾಧನವಾದ ತಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪಾದೋದಕಾದಿ ಅಷ್ಟಾವರಣ ರೂಪವಾದ ಪತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ವೀರಶೈವಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತಸಿದ್ಧವಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವು.

ಮಹಾಶಯರೆ! ಈ ಯಾವದ್ವಿಷಯವು ವೇ|| ಉಮಚಿಗಿ ಪಂಡಿತ ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಶಾಂಕರೀವೃತ್ತಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಸುಧಾಕರ ಕೇನೋಪನಿಷತ್ಪಾಂಕರೀವಾಖ್ಯಾ, ಈಶಾನಾಸ್ತೋತ್ರಪನಿಷತ್ಪಾಂಕರೀವಾಖ್ಯಾ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಣ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂತ್ರಗಳಮೇಲೆಯೂ ಉಪನಿಷತ್ತನಮೇಲೆಯೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆಯುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇವರು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ವೀರಶೈವಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಇವರ ಶಿವಾನುಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಶಕ್ತಿಯು ಅಮೃತವಾದುದೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಇವರ ಮೈದುಷ್ಯವು ಇವರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕಾಶವಾದಮೇಲೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ ಮೊದಲು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈಶಾನಾಸ್ತೋತ್ರಪನಿಷದ ಶಾಂಕರೀವಾಖ್ಯಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ನಮ್ಮಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕನ್ನಡ ತಾತ್ಪರ್ಯಸಹಿತವಾಗಿ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಗಮನ ತಿವಲಿಂಗಯ್ಯನವರಿಂದ ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ಯಾರಾದರೂ ವೀರಶೈವ ಮತನೀಯರು ಸಹಾಯವೆಂದು ಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸ್ವರೂಪವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ವೀರಶೈವ ಮಹಾಶಯರೆ! ವೇ|| ಪಂ|| ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕೇವಲ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಉಪಯೋಗವಾಗದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಇವರ ಗ್ರಂಥದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದಲೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಬರೆದೆನು. ಇವರ ಯಾವದ್ವಿಷಯವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತೋಚಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವೆನು. ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಪತಿಕರ್ಮಾಚರಣೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವೀರಶೈವ ಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿ ಇವರ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆಲ್ಲದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ನ್ಯೂನತೀತೀಕಗಳಿದ್ದರೆ ಗುಣಜ್ಞರು ತಿಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಮುಂದಣ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ಸುಜನನಿಧೇಯ, ಸಿರಸಿ ಗುರುಶಾಂತತಪಾಸ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.

ಭೂಮಿಕಾ.

ಭೋ ಸದಸದ್ವಿವೇಕ ಕಾಲಿನಃ.

ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾನಾದ್ಯಂತ ಸ್ವಶಕ್ತಿ ಸಂಕೋಚಸಂಕುಚಿತ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದೀನಾಂ, ಸಾರ್ವಭೌಮಚರಣ ಸಂಚಾರವತ್ಸ್ವಲೀಲಾಕೃತೇಚ್ಛಾದಿ ಶಕ್ತಿ ಪರಿಣಾಮಸ್ವರೂಪಾಣವಾದಿ ಮಲಾವೃತಾನಾಂ, ಘೋರನಿಸ್ಸಾರಸಂಸಾರ ಶಾಪತ್ರಯಾನಲ ದಂದಹ್ಯಮಾನಾನಾಂ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದ್ಯನುಸ್ಯೂತ ಸುಖ ದುಃಖ ಪ್ರವಾಹವೇಗ ವಶವರ್ತಿನಾಂ, ನಾನಾಯೋನಿಪ್ರವೇಶ ನಿರ್ಗಮಾ ಪಾದಕ ಸಂಸಾರಸಾಗರಾವರ್ತ ನಿಮಜ್ಜನೋನ್ಮಜ್ಜನಾರ್ತಾನಾಂ, ಶಿವಭಕ್ತಿ ನೌಕಾಭಿಲಾಷಿಕಾಂ, ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಶೈವ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವಾದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯರಹಸ್ಯ ಸಂಶಯಾದಿ ವಿಚ್ಛೇದನೋತ್ಸುಕಾನಾಂ, ತೃಣೇಕೃತ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯೋಮಾದಿಸಾಧ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಸ್ವಾರಾಚ್ಯಾದ್ಯನಿತ್ಯಫಲಾನಾಂ, ಬೇವಾನಾಂ; ಸಮುದ್ಧಿಧೀರ್ಷಯಾ ಪರಮಕಾರುಣಿಕಾಃ, ಶಿವಸದ್ವೋಚಾತಾದಿ ಪಂಚಮುಖಾ ವಿಭೂತಾಃ (ಕೃತಾದ್ಯುಗಚತುಷ್ಟೈಃ) ಇತಿ ಶಿವಾಗಮೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಕೃತಾದಿಯುಗತ್ರಯ ತತ್ತನ್ನಾಮುಘಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ, ಅಸ್ಮಿನ್ ಕಲಿಯುಗೇ ಮರುಳಸಿದ್ಧ, ರೇವಣಸಿದ್ಧಾದ್ಯಭಿಧಾನಶ್ಲೇಷ ಪ್ರಥಿತಾಃ ಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಾಃ, ದುರ್ಮಾದಿಗರ್ವಪರ್ವತಪಕ್ಷ ವಿಚ್ಛೇದನ ವಜ್ರಾಯುಧಾಃ, ಶ್ರೀಮದಷ್ಟಾವರಣ ಸಂಚಾರಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಪುನಃಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸುಃ ಕಲಿಯುಗಾರಂಭ. ಇತಿ ಶಿವಾಗಮ ಭಾಷ್ಯಕಾರಿಕಾದ್ಯನೇಕಗ್ರಂಥೈರ್ವಿಚ್ಛಾಯತೇಖುಃ.

ಸರಂತ್ವಿದಾನೀಂ ತತ್ತತ್ಸೃಷ್ಟಿಹ್ರಾಸವತ್ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಗ್ರಂಥ ಹ್ರಾಸಮವಲಂಬ್ಯ, ಇದಾನೀಂತನಾಶ್ಶಿವಭಕ್ತಿವಿಧಾರಾಃ, ಅನಾಘಾತ ವೇದಾಂತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಂಧಾಃ, ಕೇಚಿತ್ತತ್ತ್ವತತ್ತ್ವ ವೀರಶೈವಮತಂ ಸಪ್ರಸ್ಥಾಪತ್ರಯಾ ಲಂಕೃತಂ, ಅತೋ ನವೈದಿಕಮಿತಿ. ವೋಮುಹ್ಯಮಾನ ಮಾನಸಾಸ್ತಂತಿ. ತೇಷಾಂಭ್ರಾಂತಾನಾಂ ಚಾಕ್ಷುಷದೋಷನಿವರ್ತಕಾಂಜನೀಭೂತಾ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಕಾಶಿನೀ ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಚಾರ್ಯಕೃಪಾಲಬ್ಧ ಶಿವಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ರಹಸ್ಯಾಕಾರಿಕಾನುಸಾರಿಣೀ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಶಾಂಕರೀವೃತ್ತಿಃ ಹೃದ್ಯಾನವದ್ಯ ಪರಿಪಕ್ವಚಿತ್ತವೃತ್ತಿವೇದ್ಯ ಸಕಲ ವೇದಾಂತಾದಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ನಿಖಿಲಶಿಷ್ಟಜನಾಭಿ

ವಾಡ್ಯ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಜನಸಾಧ್ಯ ಪಟ್ಟಿ ಲಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾ ವಿಶ್ವಾರಿಣೀ,
ಕೇನೋಪನಿಷದಶಾಂಕರೀವ್ಯಾಖ್ಯಾ ವಿರಚೈವಸಿದ್ಧಾಂತಸುಧಾಕರಶ್ಚ ವ್ಯ
ಕ್ತೀಭವಿಷ್ಯಂತಿ.

ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ಸಹಜಸಮನ್ವಯ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾ
ದ್ವೈತ ಶಿವಾದ್ವೈತ ವಿಶೇಷಾದ್ವೈತಪರಪರಾಯ ವಿರಚೈವಮತೋಧಿನೀ,
ವಿಶ್ವಾಧಿಕತ್ವ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಾದ್ವಿದ್ವಿತೀಯ ಧರ್ಮಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಸವಿಶೇಷ ಪರಶಿವ
ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಕಾಶಿನೀ, ಅಷ್ಟಾವರಣಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರಸಾದ ಪಾದೋದಕ ಗ್ರಹಣಾದ್ಯ
ನೇಕ ವಿರಚೈವೀಯ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಿನೀ, ಸ್ವಶ್ರವಣ ಪೂಜನ ಸಹನ ಮನನಾ
ದಿಭಿಸ್ಸಕಲ ಕಲಿಕಲ್ಮಷ ಧ್ವಾಂತ ನಿವಾರಣ ಪ್ರಚಂಡ ಮಾತಾರ್ಂಡ ಮಂಡಲಾ,
ತಮದಮಾ ದ್ಯವ್ಯಭಿಚಾರ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಜ್ಞಾನ ಮೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಮಂಗಲಗುಣ
ಪ್ರದಾಯಿನೀ, ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷದ ಶಾಂಕರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕೃತಾ,
ಶ್ರೀಮದುಜ್ಜಯಿನೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಜಗದ್ಗುರು ಸಂಸ್ಥಾನಾಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತೇನ ಶಂಕ
ರಶಾಸ್ತ್ರೀಕಾ. ಶಿವಯೋಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತ ಮಹಾರುದ್ರವಿದ್ರಾವಿತ ನಿಖಿಲಕ್ಷುದ್ರ
ಪಾಶರಾಶಿ ಭೂರುದ್ರ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಪ್ರದೇಶಾಂತರ್ಗತ ಉಮಚಗಿಪುರ ವರಿಷ್ಠ ಮ
ಠಾಧಿಸ್ಥಿತ ಅಯ್ಯಸ್ವಾರಾಧಿ ಮಹಾಮಾಹೇಶ್ವರ ಧರ್ಮಪತ್ತೀ ಚನ್ನಬಸವಾಂ
ಬಾ ಗರ್ಭಶುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಾಯಮಾನೇನ. ಶ್ರೀಮತ್ತಾತ ಪಾದ ದೇಹೋತ್ಪತ್ತಿಂ
ತಿಸಮಯ ತತ್ತ್ವದತ್ತೇನ, ವಿದ್ವಾನ್ ಭವ ಇತ್ಯಾಶೀರ್ವಚನಾಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಾ
ಲಂಕೃತೇನ, ಹಾವೇರೀಪುರ ಮಹಾಜನಸ್ಥಾಪಿತ ವಿರಚೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಪಾಠಶಾ
ಲಾಧ್ಯಾಪಕ ತಮದಮಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಣಮಂಡಿತ ಪಂಡಿತ ಅಪ್ಪಯ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ
ಸಕಾಶಾಧಿಕ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಾದಿಗ್ರಂಥೇನ. ಕಾಶೀಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಸಂಸ್ಕೃತ
ಪಾಠಶಾಲಾಯಾಂ ತರ್ಕಾಭ್ಯಾಸ ಸ್ಥಾನಾಲಂಕಾರವಾಣಿ ನ್ಯಾಯಾಚಾರ್ಯ
ವಿರುದಾಂಕಿತ ಪಂಡಿತವಾಮಾಚರಣ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯಸಕಾಶ ಅಧೀಶ ತರ್ಕವೇ
ದಾಂತಾದಿಶಾಸ್ತ್ರೇಣ, ಶಿವಜ್ಞಾನ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಶಿವಧ್ಯಾನ ಶಿವವ್ರತ ಶಿವಾರ್ಚನಾ
ಚರಣ ವಿಜೃಂಭಿತ ಶಿವಪ್ರಸಾದಪ್ರಶಮಿತ ವಿಘ್ನ ಬಾಹುಳ್ಳೇನ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತವಿವರಣ ಶಿವಾಗಮ ಶಿವಸೂತ್ರೈಕಾರ್ಥ ಶಿವಾದ್ವೈತಪ್ರತಿಷ್ಠಾ
ಪಕೇನ, ಸುಯಶಾಚಾನಿ ನಂದೀಗೋತ್ರ ಸಂಜಾತೇನ, ಧರ್ಮರತ್ನ ಪದ
ವಿಭೂಷಿತೇನ.

ವಿಷುಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಶಾಂಕರೀವೃತ್ತಿ, ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷಾಂಕರೀ,
ಕೇನೋಪನಿಷಾಂಕರೀ, ವಿರಚೈವಸಿದ್ಧಾಂತ ಸುಧಾಕರಾದಿ ಗ್ರಂಥೇಷು
ಬ್ರಂ||ಶ್ರೀ|| ಉಮಚಗಿ ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರವಿರಚಿತೇಷು ಇದಾನೀಂ ಈಶಾವಾಸ್ಯೋ
ಪನಿಷಾಂಕರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಅಸ್ಮತ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕ ತಾತ್ಪರ್ಯಸಹಿತಾ, ತದನು
ಜೇನ ಸಂಗೀತಜ್ಞ ವೇ|| ಶಿವಲಿಂಗಾಯೋಗಮುದ್ರಾಪಿತಾ ಪ್ರಕಾಶಿತಾಚ.

ಸಮದೃಷ್ಟಯ ಸ್ವತ್ಯಾಸತ್ಯಾರ್ಥವಿಚಾರನಿಷ್ಠಾ ಭವಂತಃ ಇಮಾಂ
ಶಾಂಕರೀವ್ಯಾಖ್ಯಾಪುಷ್ಪಮಾಲಾಮಂಗೀಕೃತ್ಯ, ತದಾವೋದಮುದಿತಾಂತರಂ
ಗಾ ಭವಂತು, ಇತ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಹೆ. ನೇಯಮಾಧುನಿಕೇತ್ಯುಪೇಕ್ಷಣೀಯಾ, ನೂತ
ನಪುಷ್ಪಮಾಲಾಯಾಂ ಸುಗಂಧಬಾಹುಳ್ಯಾತ್. ಕಿಂಚ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಪೌರು
ಷೇಯಗ್ರಂಥಾನಾಂ ತತ್ತ್ವತ್ಕಾಲಿಕಾಧುನಿಕತ್ವಮಸ್ತೈವೇತಿ ಸಶಕ್ಯಮಾಧುನಿಕತ್ವ
ಮಾತ್ರಹೇತುಕಮದಾಸೀನ್ಯಂಕರ್ತುಂ, ತಸ್ಮಾತ್ಪೋತ್ತಮಮನಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
ತದ್ವಿಷಯಜನ್ಯಾನಂದಮನುಭವೇಯುಶ್ಚೇದ್ಭವಂತಃ ಗ್ರಂಥಕಾರತ್ರಮಸ್ಸಾರ್ಥ
ಕೋಭವತೀತ್ಯಭ್ಯರ್ಥಯೇ.—

ವಿರಚೈವ ವಿದ್ವತ್ಸುಜನವಿಧೇಯ ಸಿರಸಿ ಗುರುಶಾಂತಶಾಸ್ತ್ರೀ,

ಮೈಸೂರು.

ಓಂ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಜಯನೀ ಸದ್ವರ್ಮ ಸಿಂಹಾನನಾಧೀಶ್ವರ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗದ್ಗುರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗರಾಜ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ
ಚರಪಟ್ಟಾಧ್ಯಕ್ಷ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿನಾಂ

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತಂ

ಸಂಚಾಕ್ಷರ ಮಹಾಮಂತ್ರ ದಿವ್ಯರತ್ನ ವಿಭೂಷಿತಃ |
ತಿವಭಕ್ತಿ ಸುಧಾಂಬೋಧಿಃ ಪ್ರಸಾದೈಕಮತಿಸ್ಸದಾ ||೧||
ತಿವೈರುದ್ರಕಲಾದಾತಾ ಶೈವಕಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ |
ಚ್ಛಾನವೃದ್ಧೋ ವಯೋವೃದ್ಧಸ್ತೇಜಸ್ವೀಚ ದಯಾನಿಧಿಃ ||೨||
ಗೃಹಮೇಧೀ ಸತಾಂಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀಚನ್ನವೃಷಭಾಭಿದಃ |
ಚುಕ್ಕಾನಲ್ಲಿಮಠಾಧೀಶೋ ರಾಜತೇ ಯೋಗಿನಾಂವರಃ ||೩||
ತತ್ತ್ವತ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಾಂಬಾ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಗುಣಾನ್ವಿತಾ |
ತಿವಭಕ್ತಿರಸಾಸ್ಪಾದಾ ರಾಜತೇ ಗಿರಿಜಾಸಮಾ ||೪||
ಕೃತತಿವಪರಿಚರಾ ಸತ್ಯಸೌಶೀಲ್ಯವರಾ ಪ್ರಶಮಿತಭವಕಾರಾ
ತಾಪಸಸ್ತೋಮವಂದಾ | ವರಗುಣಗಣಮಾಲಾ ಶ್ರೀಭವಾ
ನೀಕೃಪಾಧ್ಯಾ ಜಯತಿಚ ಪತಿಭಕ್ತ್ಯಾ ತಾಂತಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯಸೀಮಾ ||೫||
ಸಾಪುತ್ರವಾಂಭಯಾ ಸಾಧ್ವೀ ತವಶ್ಚಕ್ರೇ ಸುದುಷ್ಕರಂ |
ಒಹಿವ್ಯಾಪಾರ ರಹಿತಾ ಸುನ್ದರತಂ ವರ್ಷಪಂಚಕಂ ||೬||
ಶಂಕರಸ್ತು ಕೃಪಾಸಿಂಧುಸ್ತುಷ್ಟಸ್ತೇನ ಮಹೀಯಸಾ |
ಪುತ್ರರತ್ನಂದದೌತಸ್ಯೈ ತಪಸ್ವಿನೈ ಮಹೋದಯಂ ||೭||
ಹಿಮಕರಧರರೂಪ ಸ್ವರ್ವಭಕ್ತೋಪದೇಶಾ ಮತಜನ ಮರಘಜೊ
ದುರ್ಮತಧ್ವಾಂತಭಾಸುಃ | ಪ್ರಥಿತಮರುಳಸಿದ್ಧಃ ಪ್ರಾದುರಾಸೀ
ತ್ಪ್ರಥಿವ್ಯಾಮಿತಿ ಜನನುತಿಪಾತ್ರಂ ದಿವ್ಯತೇಜಾಸ್ಸತೋಯಂ ||೮||
ತಿವಯೋಗಸುಖಾನಾನ್ತಿ ಪರಿವೂರ್ಣಂ ತಪೋಧನಂ |
ಯಮಾನೀಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪುರೀಮುಚ್ಚಯಿನೀಂತದಾ ||೯||
ತತ್ರಸದ್ಭರ್ಮಪೀತನ್ಯ ಪ್ರಭುಂಚಕ್ರಮಹಾಬನಾಃ |
ಪರಾಭವಾಬ್ಧ ವೈಶಾಖ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ಪಿಪ್ಪಲ ಪಂಚಮೇ ||೧೦||
ನೀರತ್ನವಮತಾಚಾರ್ಯಂ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಒಗದ್ಗುರುಂ |
ತಂವಂದೇಚರವರ್ಯಂಚ ಪಂಚತೌಘಸುರದ್ವಯಂ ||೧೧||

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತಂ

ಸೋಯ ಮುಜ್ಜಯನೀ ಪೀಠ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಜಗದ್ಗುರುಃ |
ಯೋವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮುದ್ಧರತ್ನವನೀತಲೇ ||

ಓಂ.

ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದ್ಗುರು ಪಂಚಾಚಾರ್ಯೇಭ್ಯೋನಮಃ.

ಈ ಶಾಂಕರೀಶ್ವರಪುಸ್ತಕದ:

ಶಾಂಕರೀವ್ಯಾಖ್ಯಾ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ತಾತ್ಪರ್ಯಸಹಿತಾ

ಶಿಷ್ಯಾಂಧಕಾರ ಪಟಲೀ ಹರಣೈಕ ಲೋಲಂ
ಶ್ರೀವೀರಶೈವ ಮತದ್ಗುರು ಮಹಾಬ್ಧಿ ಸೋಮಂ
ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಭೂಮಿಪ ಲಲಾಮ ನತಾಂಘ್ರಪದ್ಮಂ
ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಗುರು ಮುಜ್ಜಯಿನೀ ನಿವಾಸಂ ||

ತಾ || ಶಿಷ್ಯರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು
ಕಾಶಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಿಯೂ, ವೀರಶೈವಮತವೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ
ಪೂರ್ಣಾಚಂದ್ರರಾಗಿಯೂ, ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಸದ್ಗುರು ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಿತರ ರಾ
ಗಿಯೂ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬಭಿಧಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಇರುವ
ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಸದಾ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು
ಈ ಶಾಂಕರೀಕಾರನು ಲಿಂಗಧಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವು
ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ಸಮಾಪ್ತಿ ಯಾಗಲೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗೋತ್ರ ಗುರು
ವಾದ ಮತಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಶಿಷ್ಯಾಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ
ಮಾಡಿರುವನು.

ಯತೋವೇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಸ್ಥಂ ಯತ್ಪದಂ ಯತ್ರವರ್ತತೆ
ಯತ್ಪದಂ ಸೂತ್ರತೋಲಬ್ಧಂ ಯತ್ಪದಂ ನೌಮಿತತ್ಪದಂ

ಅವ—ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ತನ್ನ ಉಪಾಸ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ನಮಸ್ಕಾರ
ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ಮಂಗಳವಂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ತಾ|| ಯತೋವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ | ಯೇನ ಜಾತಾನಿ
ಜೀವಂತಿ ಯತ್ರಯಂತ್ಯಭಿಸಂವಿಶಂತಿ | ತದ್ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಸ್ವ | ತದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ” ಎಂಬ
ತೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಯತ್ ಯತ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಯಾ
ವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿರುವುವೋ ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯಯತಃ “ ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಸೂ
ತ್ರದಲ್ಲಿರುವ “ ಯತ್ ” ಎಂಬಶಬ್ದವು ಯಾವಅರ್ಥದಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅಂಥಾ
ಶಿವಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು
ಉಪಾಸ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ ||೨||

ಪ್ರಥಮಂ ಯಸ್ಯ ಚೈಕತ್ವಂ ಪುನರ್ವಿತ್ವಮತಃ ಪರಂ | ತ್ರಿ
ತ್ವಂ ಪುನಃ ತ್ರಿತ್ವಯುತಂ ಯಚ್ಚೈಕತ್ವಂ ಲಸಂಜ್ಞಂ ನಮಾನ್ಯಾಹಂ ||

ತಾ || ಯಾವ ಶಿವಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವು ಮೊದಲು ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದು
ಪುನಃ ಎರಡಾಗಿಯೂ ಅನಂತರ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೂ ಆಮೇಲೆ ಆರುಪ್ರ
ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಆಯಿತೋ? ಸ್ಥಳವೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಆಪರಶಿವನಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಅಂದರೆ ಸ್ಥಳಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಶಿವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧದಿಂ
ದಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಂಗು ಲಿಂಗವೆಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾ
ಗುತ್ತ ಬಳಿಕ ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವು ಇಷ್ಟಲಿಂಗು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗು ಭಾವಲಿಂಗ
ಗಳೆಂದೂ, ಅಂಗವು ತ್ಯಾಗಾಂಗ ಭೋಗಾಂಗ ಯೋಗಾಂಗಗಳೆಂದೂ ಮೂರು
ಮೂರು ತೆರನಾಗಿ ಲಿಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಕ ಭಾವವನ್ನೂ, ಅಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉ
ಪಾಸಕಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆಚಾರಾ
ದಿ ಮಹಾಲಿಂಗ ಪರ್ಮಂತವಾಗಿ ಆರುತೆರನಾಗಿರುವ ಆ ಮೂರುಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ
ಭಕ್ತಾದಿ ಐಕ್ಯಾಂತ ಆರುಪ್ರಕಾರನಾಗಿರುವ ಶಿವನಿಗೋಸುಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡ
ುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಶಾಂಕರೀಕಾರನು ವೀರಶೈವಮತದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಒಂದೇ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತೋರಿಸಿರುವನು.

ಕುಕರಃ ಶಂಕರಪ್ರೀತ್ಯೈ ಕುರುತೇ ಶಾಂಕರಂ ಪರಂ |
ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷದೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸಾರಗುಂಭಿತಂ ||

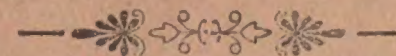
ತಾ|| ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಶಂಕರನೆಂಬಭಿಧಾನವಂ ಧರಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸನಾ
ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಉಪಾಸ್ಯವಸ್ತುವೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಈಶಾ
ವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ವೀರಶೈವಮತಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾ
ವ ಐಹಿಕ ಸುಖಸಂಪತ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲವು. ಎಂದು ತಮ್ಮ ನಿರಹಂಕಾರ
ತೆಯನ್ನೂ, ನಿರಭಿಮಾನತೆಯನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥ
ಕರ್ತನಿಗೆ ಉಪಾಸ್ಯವೆನಿಸಿದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುಂಟೆಂದು ತೋರುವುದು.

ವಿಶುದ್ಧಮತಸ್ಸರ್ವೇತುಷ್ಯಂತುಪ್ರಹಸಂತು ವಾ |
ಯಸ್ಮಾದಹಂವೀರಶೈವಸ್ವೈಕರ್ತವ್ಯಮವೈಮಿತಂ ||೩||

ತಾ|| ಕೇವಲ ಶಿವಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರ ನನ್ನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈಶಾಂಕ
ರೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಉದ್ದೋಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವರು ನಂದಿಸುವರು. ಕೆಲವರು
ಸಂಶೋಷಿಸುವರು. ಈ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತರದೆ ವೀರಶೈವ
ನಾಗಿರುವ ನಾನು ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನನ್ನ ಏಕವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ತಸ್ಮಾದೀಶಪ್ರಸಾದೋಸ್ತು ಹ್ಯೇತತ್ಕಾರ್ಯಸಮಾಪ್ತಯೇ |
ಈಶಾನುಗ್ರಹತಃ ಖ್ಯಾತಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಭವತು ಶಾಂಕರೀ ||೪||

ತಾ|| ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಿಷ್ಕಾಮದಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂ
ಥಸಮಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಾಸ್ಯವೆನಿಸಿದ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗಲಿ. ಆತನ ಅನು
ಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈ ನನ್ನ ಶಾಂಕರೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ವರಿಸಲಿ. ||೪||

* ಶ್ರೀ ಶಾಂಕರೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರಾರಂಭಃ *

ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಮುಚ್ಚಯಪರಾಣಾಮಿಶರಾವಾಸ್ಯ ಮಿತ್ಯಾದಿಮಂ
ತ್ರಾಣಾಂ ಕೇವಲ ಮಾತ್ರನೋ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯಪ್ರಕಾಶಕತ್ವಾಭಾವಾತ್. ಪ್ರಸಾ
ದಗ್ರಹಣ ಶಿಷ್ಯವಾಮಹಸ್ತಲಿಂಗಸ್ಥಾಪನಾದಿ. ಪತಿಕರ್ಮಾದೌ ವಿನಿಯುಕ್ತತ್ವಾ
ತ್, ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವಾಚ್ಚ. “ವಿದ್ಯಾಂ ಚಾವಿದ್ಯಾಂಚಯಸ್ತದ್ವೋದೋ
ಭಯಂಸವ” ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಮುಚ್ಚಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವಾತ್.
ತೇನತ್ಯಕ್ತೇನ ಭುಂಜೀಥಾಃ ! ಇತ್ಯನೇನ ಪ್ರಸಾದ ಗ್ರಹಣವಿಧಾನಾತ್.

ತಾ| ಈಶಾವಾಸ್ಯಂ” ಮೊದಲಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳು
ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡದೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋ
ಗಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಮಂತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಆತ್ಮಸ್ವ
ರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಕರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ
ದಿಲ್ಲ. “ಎಂಬುವುದೇ ಆದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿ
ಗಳಾದ ರೇಣುಕಾದ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಈ ಉಪನಿಷದ್‌ಮಂತ್ರಗಳು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಿ
ರಡರಪರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.” ಸರ್ವಲಿಂಗಗ್ ಸ್ಥಾಪಯತಿವಾಣಿ
ಮಂತ್ರಂಪವಿತ್ರಂ “ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಶಿಷ್ಯವಾಮಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ
ಲಿಂಗಸ್ಥಾಪನ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವನ್ನು ಶಿವಾಗಮಪ್ರಮಾಣ
ಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆಯಾದುದರಿಂದ ಉಪನಿಷದ್‌ಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಸಮು
ಚ್ಚಯಪರಗಳಾಗುವುವು” ವಿದ್ಯಾಂಚಾವಿದ್ಯಾಂಚ “ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಜ್ಞಾ
ನಕರ್ಮಗಳಿರಡನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುವುದು. “ತೇನತ್ಯಕ್ತೇನ ಭುಂಜೀಥಾಃ” ಎಂಬ
ಮಂತ್ರವು ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಭಕ್ತ್ಯೈ
ರ್ಭೋಜ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಯಾವಪದಾರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣ
ದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮ
ರ್ಪಣೆಯು ಮಾಡದೆ ಯಾವದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಡವೆಂದು ದೀಕ್ಷಾವಸರದಲ್ಲಿ
ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾದೀಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಣ
ಭಾವಗಳೆಂಬ ಮೂರುಲಿಂಗಗಳ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ತ್ಯಾಗಾಂಗ ಭೋಗಾಂಗ ಯೋ
ಗಾಂಗಗಳೆಂಬ ಒಂದೊಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಆಣವಾದಿ ಮೂರು ಮಲಗಳನ್ನು

ಲಿಂಗತ್ರಯಧಾರಣ ನಿರಸ್ತಾಂಗತ್ರಯ ಸಂಗತ ಮಲತ್ರಯಸ್ಯ. ಸಮಾರೋಪಿತ
ಶಿವತ್ವಸಮಾವೇಶವೀಚಸ್ಯ. ತದಂಕುರಪಲ್ಲವಾದಿ ವೃದ್ಧರ್ಥಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿದಪಿ
ವಸ್ತುಜಾತಂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೇ ಸ್ಥಿತ್ವ ಸಮಪ್ಯಾ ನಸ್ವೀಕುರು, ಇತ್ಯಾದಿ ದೀಕ್ಷಾ
ವಸರೋಕ್ತಗುರುನು ಶಾಸನಮಿವ. ಗುರುಕೃತ. ಶಿಷ್ಯಾನುಶಾಸನಕರ್ಮಣಿ ವಿನಿಯು
ಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚ. ನಾತೋಲಿಂಗಪ್ರಸಾದ ಗ್ರಹಣಾದಿ ಪತಿಕರ್ಮಣಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯವಿ
ರೋಧಃ. ಫಲೈಕ್ಯಾತ್. ನಹಿಲೇಪನಮಂತರಾ ವನಸ್ಪತಿಜ್ಞಾನಾದೇವಶರೀರೋ
ಪಾದಿನಾಶೋದ್ರಷ್ಟಚರಾ.

ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಿವತ್ವಸಮಾವೇಶರೂಪವಾದ ಬೀಜಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂ
ದಿರುವ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಶ್ರುತಿಯು ಗುರುರೂಪದಿಂದ ಎಲೈ ದೀಕ್ಷಿತನಾಪ
ಶಿಷ್ಯನೇ ನಿನ್ನ ಶಿವಲಿಂಗದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಇತರ
ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸಾದವನ್ನಾಗಲಿ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣಂಗೆಯದ ಯಾವಪ
ದಾರ್ಥವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣ
ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಈ ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹ
ಣ ಮೊದಲಾದ ಪತಿಕರ್ಮಗಳು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗುವುದಾದರೆ ಮುಮು
ಕ್ಷುಗಳಾದ ಪುರುಷರನ್ನು ಕುರಿತು ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸು, ಎಂದು ಎಂದಿಗೂ
ಶ್ರುತಿಯು ಬೋಧಿಸದೆ ಕೇವಲ ಆತ್ಮೀಕಪರಗಳಾಗಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.
ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಫಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕರ್ಮಫಲವು ಭಿನ್ನವೆಂದು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ
ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುವುದೋ
ಅದೇ ಫಲವು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಗಳಿ
ಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಬೋಧಿಸಬೋಧಿಸುವಾದಿ ಕರ್ಮವು
ಸ್ವರ್ಗರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ
ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಆ ಬೋಧಿಸಬೋಧಿಸುವಾದಿ ಪಶುಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನ
ಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿದ್ದರೂ ಪತಿಕರ್ಮವೆಂದೆನಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣಾದಿ ಕರ್ಮಕ್ಕೂ
ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಒಂದೇ ಫಲವಿರುವುದರಿಂದ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ
ವು. ಔಷಧವನ್ನು ತಲೆಗೆ ಲೇಪನಮಾಡದೆ ಔಷಧದ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಶರೀರವ್ಯಾ
ಧಿಯು ಶಾಂತವಾಗದಂತೆಯೂ, ಸಕ್ಕೆಯು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಬೇಕಾದರೆ ಎತನು

ಸಹಿಭವತ್ಯೇಕೇನೈವ ಭದೇನೋರ್ಧ್ವಗಮನಂ ಪಕ್ಷಿಣಃ ಸತಾವತ್ಪ್ರಿತ್ತಾದಿ
ದೋಷಗ್ರಸ್ತನೇತ್ರಸ್ಯಯಥಾವದ್ವಸ್ತು ಪರಿಚ್ಛಾಸೇಪಿ ಪೀತಶಂಬುಹತಿ. ಜ್ಞಾನಸಿ
ವೃತ್ತಿರನುಭವಪಥಮಾರೋಹತಿ. ಸಹಿಸಂಗುರಂಧೋವಾವಿಯುಕ್ತಸ್ತನ್ನಿಷ್ಟದೇ
ಶಂಗಚ್ಛತಿ. ಅತಃಪ್ರೋಕ್ತಮತ್ಯೈವೋಪನಿಷದಿ ತತೋಭೂಯ ಇವತೆ ತಮೋಯ
ಉವಿದ್ಯಾಯಾ ಗೌರತಾಃಽತಿ. ಉಕ್ತಂಚ ಸ್ವಂದಪ್ರದೀಪಿಕಾಯಾಂ ಯದಿನಾಚನಿ
ತಾದ್ವಾ ನಾನ್ಮುಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ಧಾವನಾಂ ವಿನಾ ಶರೀರಮಾನಸ್ಯದರ್ಶಃ ಖೈರ್ಮು
ಚೈ ರನ್ವರ್ವಜಂತಮಃ ಽತಿ. ಅಗ್ರೀಪ್ಯೇತತ್ಸುಖೀಭವಿಷ್ಯತಿ. ತಸ್ಮಾದಿಶಾವಾಸ್ಯ
ಮಿತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಸಮುಚ್ಚಯಪರತ್ವೇನೈವ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ
ತ್ವಾತ್ ತತ್ಪರತ್ವೇನೈವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಂತೆ ||.

ಕೈಗಳು ಅಪಶ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ಕುಂಟ ಕುರುಡರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾ
ಯಕರಾಗದೆ ಅಪೇಕ್ಷಾನುಸಾರವಾದ ಪಟ್ಟಣವು ಸಿಕ್ಕದಂತೆಯೂ ಕೇವಲಜ್ಞಾ
ನದಿಂದಲೇ ಭವರೋಗವು ತೊಲಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ನಿವೃತ್ತಿ
ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಕುಂಟನಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ
ಕರ್ಮವು ಕಾಲುಳ್ಳ ಕುರುಡನಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳ ಸಮು
ಚ್ಚಯವೇ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ನೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಚಾದಿ ದೋಷಗಳು ಹೋ
ಗುವವರಿಗೂ ಶಂಬುವು ಶುಭ್ರವಾದ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ಶಂಬದ
ಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಪೀತವರ್ಣವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಆತ್ಮ
ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅನರ್ಥನಿವೃತ್ತಿ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ?
ಇದೇ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ “ಅಂಧಂತಮಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರ
ದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನಬಂದರಲ್ಲೆ ಆಸಕ್ತರಾದವರಿಗೂ ಕರ್ಮಬಂದರಲ್ಲೆ
ಆಸಕ್ತರಾದವರಿಗೂ ದೋಷವುಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಸ್ವಂದಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ
ಕೇವಲ ತತ್ವಮಸ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಬನ್ಧಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದಾದರೆ
ಎಲ್ಲರೂ ಶಾರೀರಮಾನಸಮುಖಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಂದು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ “ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳು ಜ್ಞಾನ
ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಇವೆರಡರ ಸಮುಚ್ಚಯಪರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಸ
ಮುಚ್ಚಯ ಪರವಾಗಿಯೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮಪಕ್ಷವೆಂದು
ಶಾಂಕರೀಕಾರನು ವೀರಶೈವಮತದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿರುವನು.

ಶಾಂತಿಮಂತ್ರ || ಓಂಪೂರ್ಣಮದಃಪೂರ್ಣಮಿದಂಪೂ
ರ್ಣಾತ ಪೂರ್ಣಮುದಚ್ಛೇತೆ ಪೂರ್ಣಸ್ಯಪೂರ್ಣಮಾದಾ
ಯಪೂರ್ಣಮೇವಾವಶಿಷ್ಯತೆ | ಓಂಕಾಂತಿಶಾಂತಿಶಾಂತಿಶಾಂತಿ ||

ಶಾಂ || ಅದಃ ತತ್ಪದಾರ್ಥರೂಪಂ ಲಿಂಗಂ ಪೂರ್ಣಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕಂ
ಇದಂ ತ್ವಂಪದಾರ್ಥರೂಪಂ ಸರ್ವವ್ಯವಹಾರಾಪನ್ನಂ ಅಹಂತಾಸ್ತದಂ ಲಿಂಗ
ಸ್ಥಲಂ ಯದ್ವರ್ತತೆ ತದಪಿ ವಿಕಸಿತ ಸ್ವಶಕ್ತಿದಶಾಯಾಂ ಪೂರ್ಣಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಪಂ
ಷಕೃತ್ಪವಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಏತಾವತಾ ಲಿಂಗಾಂಗಯೋರಭೇದಮು
ಕ್ತ್ವಾ ಸುಕುಚಿತಸ್ವಶಕ್ತಿದಶಾವಚ್ಛೇದಭೇದೋಪುಚ್ಛತೆ ಪೂರ್ಣಾತ್ ಸರ್ವಕಾ
ರಣರೂಪಾತ್ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೋಲಿಂಗಾತ್ ಪೂರ್ಣಂ ಜೈತನ್ಯರೂಪೇಣ ಪೂರ್ಣಂ
ಲಿಂಗಸ್ಥಲಂ ಉದಚ್ಛತೆ ಉದ್ರಿಚ್ಛತೆ ಸರಬ್ರಹ್ಮಲಿಂಗಸ್ಥಲಾತ್ ಸ್ವಶಕ್ತಿಕೋಭ
ಮಾತ್ರೇಣ ಭಿದ್ಯತಾತ್ಮರ್ಥಃ.

ಇತ್ಯಂ ಭಿನ್ನಂ ಸುಖದುಃಖಾಸ್ತದಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನ ಮಪೂರ್ಣಂ ಮನ್ಯಮಾ
ನಂ ಸಂಸಾರ್ಲಿಂಗಸ್ಥಲಂ ಕೇನೋಪಾಯೇನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಮಾದತ್ತೆ ಇತ್ಯತಃಪ

ಅರ್ಥ—ಅದಃ ತತ್ಪದಾರ್ಥರೂಪವಾದ ಲಿಂಗವು ಪೂರ್ಣಂ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯ
ಗ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಇದಂ ತ್ವಂಪದಾರ್ಥವಾದ ಲಿಂಗವು (ಜೀವನು)
ಪೂರ್ಣಂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ವಿಲಾಸದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿರುವ
ನು. ಪೂರ್ಣಾತ್—ಸರ್ವಕಾರಣನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ದೇಶಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಂ ಜೈತ
ನ್ಯಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಲಿಂಗಸ್ಥಲವು ಉದಚ್ಛತೆ ಭೇದವನ್ನು ಹೊಂ
ದುವುದು. ಪೂರ್ಣಸ್ಯ—ಪರಶಿವಲಿಂಗದ ಪೂರ್ಣಂ—ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವರೂಪ
ವನ್ನು ಆದಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣರ್ಮವ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಪರಶಿವಸ್ವರೂ
ಪವೇ ಅವಶಿಷ್ಯತೆ ಉಳಿಯುವದು.

ತಾ || ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪದಿಂದಿರುವ ಪರಶಿವನು ತರಂಗವಿ
ಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಾಗಿರುವ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಘಾಳಿ ಜೀವವು ದರಿಂದ ಜಲನೆಯುಂಟಾ
ಗುವಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವದಿಂದ ಇರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಜಲನೆಯಿಂದ ಲಿಂಗಸ್ಥಲ
ವೆಂದು ಲಿಂಗಸ್ಥಲವೆಂದು ಎರಡು ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಇವೆರಡು ಸ್ಥಲಗಳ
ಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಸ್ಥಲವು ಸುಖದುಃಖಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರನಿಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಂದೊ

ಪೂರ್ಣಸ್ಯತಿ. ಪೂರ್ಣಸ್ಯ ಪಂಚಕೃತ್ಯ ಕರ್ತೃತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಯ ಕಾರಣಾತ್ಮನೋ
ಲಿಂಗಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಆದಾಯ ಗೃಹಿತ್ವಾ ಗುರುಕೃತವಿವ
ದೀಕ್ಷಾ ವಿಗೃಹಿತ ಮಲವಿಶಾಸಂಸತ್ ತದ್ವೀಕ್ಷಾಂತರ್ಗತ ಅನೇಕೋಪಾಯವಿಕಸಿ
ತಸ್ತಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಚಿತ್ತಂ ಭೂತ್ವಾ ಪೂರ್ಣಮೇವ ವ್ಯಾಪಕ ಪರಶಿವಲಿಂಗಸ್ಥಲ
ಮೇವ ಅವಶಿಷ್ಟತೆ ಅವಶಿಷ್ಟೋಭವತಿ. ಉಕ್ತಂಚಾನುಭವಸೂತ್ರೈ. ಸ್ವಶಕ್ತಿ
ಕ್ಷೋಭಮಾತ್ರೇಣ ಸ್ಥಲಂತದ್ವಿಧಂಭವೇತ್. ಏಕಂಲಿಂಗಸ್ಥಲಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮನ್ಯ
ದಂಗಸ್ಥಲಂ ಸ್ವೃತಂ || ತಿಂಗಂತತ್ಪದ ಮಾಖ್ಯಾತಮಂಗಂತ್ವಂಪದಮೀರಿತಂ |
ಸಂಯೋಗೋಸಿ ಪದಪ್ರೋಕ್ಷೋಹ್ಯನಯೋ ರಂಗಲಿಂಗಯೋಃ || ಉಕ್ತಂಚ
ಶಿವಸದ್ಭಾವದಾತ್ಮತ್ವಂ ದೀಕ್ಷಾ ಯಾವರ್ತತ ಇತಿ ಭಟ್ಟಶ್ರೀಕಲ್ಪಟಾಚಾರ್ಯೇ
ಣಾಪಿ ಇಯಮೇವಾಮೃತಪ್ರಾಪ್ತಿರಯಮೇವಾತ್ಮನೋಗ್ರಹಃ | ಇಯಂಸಿ
ರತ್ನಾಣದೀಕ್ಷಾ ಚಶಿವಸದ್ಭಾವದಾಯಿನೀ || ಇತಿಕಾರಿಕಯಾ ಕಾಶ್ಮೀರಕ ಶ್ರೀಮ
ದುತ್ಪಲಾಚಾರ್ಯೋಪಿ. ದದಾತಿಚ್ಛಾನ ಸದ್ಭಾವಂಕ್ಷಮಯತ್ಯಪಿಲಂಮಲಂ |
ಜೋಧಾನುಮೇಧಾಪ್ನೋಕ್ತಾ ದಾಸಕ್ವ ಪಣಧರ್ಮಣೀ || ಇತಿ ದೀಕ್ಷಾ ಧಂ

ಡಗೂಡಿ ಸಂಸಾರಿ ಎಂದೆನಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಜೀವನೆಂದು ಹೆಸರು. ಗುರುಗಳಿಂದ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವೇಧಾ ಮನು ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂಬ ಮೂರುದೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಈ ಜೀವರಲ್ಲಿ
ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಆಣವಮೊದಲಾದ ಮೂರುಮಲಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಮತ್ತು
ಆದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ವಿಕ್ಲಕ್ಷ್ಯಾದಿಉಪಾಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವುಲಿಂಗ ಈ
ಜೀವರಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಶಿವಸ್ವರೂಪವೇ
ಉಂಟಾಗುವದು. ಮಾಯಿದೇವರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದ ಅನುಭವಸೂತ್ರವೆಂಬ
ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಂತಿಮಂತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ “ಸ್ವಶಕ್ತಿಕ್ಷೋಭ
ಮಾತ್ರೇಣಸ್ಥಲಂ ತದ್ವಿಧಂ ಭವೇತ್, ಏಕಂಲಿಂಗಸ್ಥಲಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮನ್ಯ
ದಂಗಸ್ಥಲಂ ಸ್ವೃತಂ || ಲಿಂಗಂತತ್ಪದ ಮಾಖ್ಯಾತಂ ಅಂಗಂತ್ವಂಪದ ವಿಾರಿತಂ |
ಸಂಯೋಗೋಸಿ ಪದಪ್ರೋಕ್ಷೋಹ್ಯನಯೋ ರಂಗಲಿಂಗಯೋಃ ||” ಮೊದ
ಲಾದ ಅನೇಕ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೇ
ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶಿಯನಾದ ಭಟ್ಟ ಶ್ರೀಕಲ್ಪಟಾಚಾರ್ಯನಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಮದುತ್ಪ
ಲಾಚಾರ್ಯನಿಂದಲೂ ಶಿವನೀಕ್ಷೆಯು ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯೂ ಶಿವರೂಪತ್ವವನ್ನು
ಉಂಟುಮಾಡುವುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದ

ವ್ಯಾಚಷ್ಟ. ಉಕ್ತಂಚಾನುಕ್ತ “ಭಕ್ಷಣಪ್ರಕೃತಿನಾ ಸಮಾಧಿನಾಯುಕ್ತತೋ
ವಿಷಯಧಾಮ್ನಿಭಕ್ತಿತೆ | ಸರ್ವಭಕ್ಷ ಪದಮೇಮುಪೇಯುಷಶ್ಚಿಷ್ಟತೆ ಪರಮಭಕ್ತಿತೋ
ಭವಾನ್ || ಕಿಂಚ ವಿಹೀನಾಹಂಕೃತಿಸ್ತತ್ಸ್ವಮೇವ ಪರಿಶಿಷ್ಟವಿತಿ. ಶಾಂತಿಃ
ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿರಿತಿ ತ್ರಿರುಚ್ಚಾರ ಸ್ತಮಲನಾಶಾರ್ಥಃ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದಿ ದುಃಖ
ತ್ರಯ ನಾಶಾರ್ಥವೇತಿ.

ಮೂ || ಓಂ ಈಶಾವಾಕ್ಯವಿಂದಗ್ ಸರ್ವಂ ಯತ್ಕಿಂಚಜಗ
ತ್ಯಾಂಜಗತ್ | ತೇನ ತ್ಯಕ್ತೇನ ಭುಂಜೇಥಾ ಮಾ
ಗೃಧಃ ಕಸ್ಯಸ್ವಿದ್ಧನಂ ||೧||

ಶಾಂ || ಪ್ರಸಾದೋಮುಕ್ತಮೂಲಂಜೇತ್ಯಾದಿ ವೀರಾಗಮೋಕ್ತಪ್ರಕಾ
ರೇಣ ಶಿವಪ್ರಸಾದಸ್ಯ ಮುಕ್ತಿಜನಕತ್ವಾತ್. ಹೇಶಿಷ್ಟ, ಮುಮುಕ್ಷೋಃ ತ್ವಂ
ನಿತ್ಯಂ ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗ ಭುಕ್ತ ಶೇಷಪ್ರಸಾದಭುಗ್ಧವೇತಿ ವಿಧಿವದುಪಪನ್ನಂ ಪ್ರಪಂಚ
ವಿಲಯಕಾರಣೀಭೂತಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಂ ದೀಕ್ಷಿತಂ ಪುತ್ರಂ ಗುರುರೂಪೇಣಾನು

ಉತ್ಪಲಾಚಾರ್ಯ, ಕಲ್ಪಟಾಚಾರ್ಯ, ಕ್ಷೇಮರಾಜ, ಮೊಮ್ಮಟ ಕೈಯಟ, ಅಭಿನವ
ಗುಪ್ತ, ವಸುಗುಪ್ತ ಮೊದಲಾದ ಪಂಡಿತರು. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳೆಂದು ಇವರ ಗ್ರಂಥಗ
ಳಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು. ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಿಗೆ
ಈಗಲೂ ಶಂಕರ ಧಾರಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಮತ್ತು ಈಮಂತ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಎಂದು ಮೂರುಸಾರಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಆಣವಾದಿ
ಮೂರು ಮಲಗಳು, ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದಿ ಮೂರುದುಃಖಗಳು ನಾಶವಾಗು
ವದೆಂದು ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಸೂಚನೆಯಾಗುವದು.

ಅರ್ಥ || ಈಶಾ—ಭಾವಲಿಂಗ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ರೂಪನಾದ
ಯಾವ ಶಿವನಿಂದ ಇದಂ-ಪ್ರಪಂಚರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ, ಸರ್ವಂ
ಸ್ಥಾವರ ಪ್ರಪಂಚವುಂಟೋ, ಜಗತ್ಯಾಂ-ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್-ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ
ವಾದ, ಜಗತ್-ಜಂಗಮರೂಪವಾದ ಪ್ರಪಂಚವುಂಟೋ, ತತ್-ಆ ಸ್ಥಾವರ ಜಂ
ಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತು, ವಾಸ್ಯಂ-ವಾಸಮಾಡಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ
ದೆಯೋ, ತೇನ-ತ್ರಿವಿಧಾತ್ಮಕವಾದ ಆ ಶಿವಲಿಂಗದಿಂದ, ತ್ಯಕ್ತೇನ-ಭುಂಜಿಸಿ ಬಿಡ
ಲ್ಪಟ್ಟ, ಶುಡ್ಧ ಶಿಢ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧರೂಪವಾದ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ, ಭುಂಜೇಥಾಃ-ಊಟ

ಶಾಸ್ತ್ರ ಶ್ರೀಧಗವತೀಶ್ರುತಿಃ ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿತ್ಯಾದಿನಾ “ಈಶ ವಿಶ್ವರೈ”
 ಕ್ವಪಿ ತೈತೀಯಾಂತಸ್ತೇತದ್ವ್ಯಸಂ. ಯಶ್ ಯೇನ ಈಶಾ ಭಾವೇಷ್ಟಪ್ರಾಣ
 ಲಿಂಗರೂಪ ಗುರು ಲಿಂಗ ಬಂಗಮಾತ್ಮಕೇನ ಈಶಸ್ಯ ತ್ರಿವಿಧಾತ್ಮಕತ್ವಂತು
 “ಲಿಂಗಂ ಸ್ಯಾದಿಷ್ಟರೂಪಂತು ಲಿಂಗಮುಃ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಕಂ ಭಾವಲಿಂಗಂ ಗುರುಃ
 ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಪ್ರೇಕಮುಚ್ಯತೇ” ಇತಿ ಶಿವರಹಸ್ಯಾದವಗಮ್ಯತೇ ಇದಂ
 ಘಟಾದ್ಯುಪಲಕ್ಷಿತಂ ಸರ್ವಂ—ಸ್ಯಾವರಾತ್ಮಕಂ ಬಗತ್ಯಾಂ ಯತ್ಕಿಂಚ ಜಂಗ
 ಮಾತ್ಮಕಂ ಪ್ರಾಣಿಜಾಲಂಚ ಯದ್ವರ್ತತೇ ತತ್ಸರ್ವಂ ವಾಸ್ಯಂ—ನಿವಾಸಯೋ
 ಗ್ಯಂ ಶಿವಾವಿನಾಭಾವೇನಸಂಬಂಧಂ ತತಃ ತಸ್ಮಾತ್ ತೇನ ಉಕ್ತಶಿವಲಿಂಗೇ
 ನ ತ್ಯಕ್ತೇನ ಉಪಭುಜ್ಯವಿಸೃಷ್ಟೇನ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧರೂಪಪ್ರಸಾದೇನ
 ಭುಂಜೀಥಾಃ ಭುಜಪಾಲನಾಭ್ಯವಹಾರಯೋರಿತಿಧಾರ್ತೀರಭ್ಯವಹಾರಂ ಕುರ್ವಿ
 ತ್ಯರ್ಥಃ ತದುಕ್ತಂ ಅನುಭವಸೂತ್ರೇ “ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂ ಶುದ್ಧಂ ಪ್ರಾಣಲಿಂ
 ಮಾಡು ಕಸ್ಯಸ್ತಿತ್-ಬೇರೆ ದೇವರ ಭನಂ-ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾಗ್ಯಧಃ-ಅವೇ
 ಕ್ಷಿಸಬೇಡ.

ತಾ|| ಈ ಲೋಕದೋಳ್ ಪಂಚಕೃತ್ಯಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಈಶ್ವರನು ಸ್ವಕ್ಷಂ
 ದನ ವನಿತಾದಿ ರೂಪವಾದ ಸಕಲ ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು.
 ಹಾಗೆ ಈ ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಈ ಭೋ
 ಗ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಾವೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನ
 ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳೇ ಹೊರತು ನನ್ನದಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ
 ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೃತಜ್ಞತಾ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಸ್ತುಗ
 ಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುರುಲಿಂಗ ಬಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕಿರುವ
 ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೆಂಬ ಮೂರುವಿಧವಾದ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತನು ಜೀವಿಸ
 ಬೇಕು. ಶಿವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಲಬ್ಧವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಶಿವನಿಗೆ ಕೊ
 ಡದೆ ತಾನೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಕೃತಘ್ನನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಶಿವನಿಗಿಂತ
 ಲೂ ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದ ಭಕ್ತನು ಯಾವ ಕಾಲ
 ದಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಹಿಸಕೂಡದು. ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಪಷ್ಟಿ
 ಸ್ತವ. ಈ ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವು ಶಿವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಪಷ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇವು
 ಗಳನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಪದಾ

ಗಮ್ಯವಾರ್ಪಿತಂ | ಸಿದ್ಧಂ ತತಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಭಾವಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂವಿದುಃ ||
 ತತ್ತದರ್ಪಣಶೋಬ್ಧಂ ಪ್ರಸಾದಂ ತತ್ತದಾದರಾತ್ | ಭುಗ್ನೀಯತ್ನಾತ್ಸೈಯಂ
 ವಿಶ್ವ ತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞರೂಪತಃ” ಅಯಮುತ್ರಾಶಯಃ ಸ್ಥೂಲಪ್ರವಿಕ್ತಾನಂದಾ
 ಬ್ದ ತ್ರಿವಿಧಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ರೂಪರೂಪತ್ವತ್ವಪರಮಾತ್ಮಯಾಸ್ ಅಂಗತ್ರಯಾ
 ಪರಮಾತ್ಮಯ ವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞರೂಪ ಹೇಜೀವ! ತ್ವಂ ಲಿಂಗತ್ರಯೇ ಸಮರ್ಪ್ಯ
 ತದ್ಭಕ್ತಶೇಷಂ ಪ್ರಸಾದಂ ಸ್ವೀಕುರು. ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ವಸ್ತು ದಾತಮನಮರ್ಪ್ಯ
 ನಕದಾಮಿ ಸ್ವೀಕುರು. ಏವಂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ಮುಖಾಗಾಮಿ ಪದಾರ್ಥದೋಷ.
 ನಿವೃತ್ತರ್ಥಂ ತತ್ತದಿಂದ್ರಿಯಾಪಚ್ಛನ್ನ ಲಿಂಗಪಕ್ಷ್ಯಸಮರ್ಪ್ಯ ತತ್ತದ್ಗಂಧಾದಿಕಂ
 ಪ್ರಸಾದಂ ಸ್ವೀಕುರು. ಉಕ್ತಂಚಾನುಭವಸೂತ್ರೇ. “ಅಥ ಗಂಧೋರಸೋರೂ
 ಪಂ ಸ್ಪರ್ಶಶಬ್ದವೈತಃ ಪರಂ | ಪರಿಣಾಮಃ ಪದಾರ್ಥಾಹಿ ಪಡೇತಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿ
 ಕಾಃ || ಏವಂ ಭೂತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಪದಾರ್ಥೇಷು ಸಿರಂತರಂ | ಲಿಂಗಾರ್ಪಣ
 ಧಿಯಾಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸಾದಮುಪಮುಶ್ರುತೇ. ಇತಃಪರಂ ಶಿವಾತಿರಿಕ್ತಸ್ಯ ಯಸ್ಯ

ರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಕೋಪರೂಪನೇ
 ಆಗುವನು. ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವ ಕಷ್ಟ ಕಾಣಿಕೆ
 ಯನ್ನು ಪ್ರಭುಕಿಂಕರಾನುಕಿಂಕರರಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಅಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆ? ಇದೇಶ್ರುತಿ
 ಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾತಿರಿಕ್ತವಾದ ಇತರ ದೇವತಾ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಡವೆಂದು
 ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಲಿಂಗಾರಗಿಯಾದ ಭಕ್ತನು ಶಿವಪ್ರಸಾದವ
 ನ್ನೇ ನೇವಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂಕರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನು ಮೇಲಣ
 ಶ್ರುತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಉಪಬಂಧವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ
 ಗಳನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಆದರೆ ಈ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿರುವ (ಈಶಾ) ಎಂಬ ತೈತೀ
 ಯಾಂತಮುಖ್ಯವಾದ ಏಕಮದಿಂದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಬರುವ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತ
 ದೆಯೇ ಹೊರತು ಗುರುಬಂಗಮಲಿಂಗರೂಪನಾದ ಈಶ್ವರನೆಂದು ಅರ್ಥಮಾ
 ಡುವುದಕ್ಕೆ ಗಮಕವೇನೆಂಬ ಶಂಕೆಯುಂಟಾಗಲು ತ್ರಿವಿಧರೂಪನಾದ ಶಿವನಿಂದ
 ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಅಂಗಗಳ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧರೂಪಗಳಾದ ಪ್ರಸಾ
 ದಗಳನ್ನಿರುವವು. ಈ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತನು ಬೇವನ ಮೂಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯ
 ದಲ್ಲಿ “ಲಿಂಗಂ ಸ್ಯಾದಿಷ್ಟರೂಪಂತು” ಮೊದಲಾದ ಶಿವರಹಸ್ಯವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು
 “ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂ ಶುದ್ಧಂ” ಮೊದಲಾದ ಅನುಭವಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥ

ಕಸ್ಯ ಚಿದ್ವೇದಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಂ ಮಾಭಿಕಾಂಕ್ಷೆ ದಿತ್ಯಾಹ. ಮಾಗೃಧಾತ್ಯಾದಿನಾ. ಕಸ್ಯ ಸ್ವಿತಾ ಅನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ಚಿದಪಿ ಧನಂ ಪ್ರಸಾದರೂಪಂ ಮಾಗೃಧಃ ಗೃಧ್ ಅಭಿ ಕಾಂಕ್ಷಾ ಯಾಮಿತಿ ಧಾತೋಃ ಮಾಭಿಕಾಂಕ್ಷೀರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಅನೇನ ಶಿವಲಿಂಗೇತರ ವಿಷ್ಣಾದಿ ದೇವತಾಪ್ರಸಾದ ನಿಷೇಧೋವಿಹಿತ ಇತಿಬೋಧ್ಯಂ. ಅತಃ ಏವೋಕ್ತಂ ಸ್ವಾಂದೇ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಸ್ಮೃತೌಚ. “ನತಥಾವಿಷ್ಣುಭುಕ್ತಾನ್ವಂ ಪ್ರಾಣೈಃ ಕಂ ತಗತ್ವೈರಪಿ | ಸರ್ವೋಚ್ಚಂ ಮಾಧವಸ್ಯಾನ್ವಂ ಶ್ರುತಾನಾಂ ಪೋಕ್ಷ ಕಾಂಕ್ಷಿಣಾ ಮಿತಿ. ಕಿಂಚ ಕಣ್ವಶಾಖಾಯಾಮಪಿ ಅತ್ರಿಗುಪ್ಸಾತಮಶ್ವೀಯಾದ್ಯದಿಪಾಪ್ಮಾನ ಮಶ್ವಿತಂ | ಭುಂಕ್ತ್ವಾ ಮಲಂ ಭುಂಕ್ತ್ವಾ ಘಂ ಭುಂಕ್ತ್ವಾ ಧೋಗಚ್ಛತಿ.” ಅನ್ಯಾರ್ಥಃ ತ್ರೀಣಿಗಾಪೋಯಸ್ಯ ಸಃ ತ್ರಿಗುಃ ತ್ರಿಲೋಕಸಃ ತೇನ ಪ್ಸಾತಂ ಭಕ್ತಿ ತಂ ಪ್ಸಾಭಕ್ಷಣ ಇತಿ ಧಾತೋಃ ತದ್ವಿನ್ವಂ ಅತ್ರಿಗುಪ್ಸಾತಂ ಶಿವಲಿಂಗಾನರ್ಪಿತ ಮಿತಿಯಾವತ್. ಅಶ್ವೀಯಾದ್ಯದಿ ಸಹಸಾಪಘುಕ್ ಮಲಭುಕ್ತನ ಅಧೋಗಚ್ಛತಿ ನರಕಂ ಯಾತೀತ್ಯರ್ಥಃ ಅಶ್ವೇದಂಬೋಧ್ಯಂ ತ್ರಿಗುಪ್ಸಾತಭಿನ್ನಂ ಯದ್ಯದ್ವಿ

ಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇತಿವಾಸ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸಿಕ್ಷಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಭಾರತೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಅಂಥಾ ಶಂಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವು. ತ್ಯಾಗಾಂಗ ಭೋಗಾಂಗ ಯೋಗಾಂಗವೆಂಬ ಪರ್ವಾಯನಾಮವುಳ್ಳ ವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞ ಪದವಾಚ್ಯನಾದ ಎಲೈ ಜೀವನೇ! ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರವಿವಿಕ್ತ ಅನಂದ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಪರ್ವಾಯವಾಗಿ ಶಿವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪ ರುಚಿ ತೃಪ್ತಿ ಎಂದು ಸಂಕೇತವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ರೂಪ ರುಚಿ ತೃಪ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರವಿವಿಕ್ತ ಅನಂದ ಎಂಬ ಮೂರು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಿಂದ ಶುದ್ಧಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಾವಲಿಂಗದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಜೀವಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಶಿವನಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಡು ಶಿವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾದ ಪಾಪವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾಯ ಚುಕ್ಕುರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆಯಾಯ ರೂಪ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸು

ಷ್ಣಾದಿಭುಕ್ತಾನ್ವಂ ತತ್ತತ್ ಸರ್ವೋಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ. ನನು ಮನುವಚನೇ-ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂಚ ನಿವೇದ್ಯಂಚ ವಿಶೇಷೇಣವಿವರ್ಚಯೇತ್ | ರುದ್ರೇಣಭುಕ್ತಂ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ನತಥಾದೇವರಾಂತರ್ವಿಃ || ಶೈವಸಂಹಿತಾಯಾಂಚ-ಅನರ್ಹಂ ಮಮ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ಪಾದಾಂಬುಕುಸುಮಂಬಲಮಿತಿ ನಿಷೇಧಸಹನಾನಾಂ ಸತ್ತ್ವಾತ್ ಕಥಂ ಶಿವಲಿಂಗಭುಕ್ತ ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣಂ ವೀರಶೈವಾನಾಮಿತಿಚೆನ್ನ. ತಾದ್ವಶವಾಕ್ಯಾನಾಂ ಲೋಭವಿಷಯಕತ್ವಾತ್. ಉಕ್ತಂಚ ಅದಿತ್ಯಪುರಾಣೇ-ಲೋಭಾನ್ವಧಾರಯೇ ಚ್ಛಂಭೋರ್ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ನಚಭಕ್ಷಯೇತ್ | ಸಸ್ಪೃಶೇದಪಿವಾದೇನಲಂಘಯೇ ನ್ನಾನಿನಾರದಾ ಇತಿ. ಅಪಿಚ ತಾದೃಶ ನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಾನಾಂ ಶಿವಸಂಸ್ಕಾರವರ್ಜಿತವಿಷಯಕತ್ವಂ ವೀರಭದ್ರಶಪಿತ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಪರಾಜ್ಞುಪಿ ವಿಷಯಕತ್ವಂಚೇತಿ. “ಜಿಹ್ವಾಚಾಸಲಸಂಯುಕ್ತಃ ಶಿವಸಂಸ್ಕಾರವರ್ಜಿತಃ | ಶಿವನಿರ್ಮಾಲ್ಯಭೋಗೀ ಜೀತ್ ರಾರವಂನರಕಂವ್ರಜೇತ್ || ಯೇವೀರಭದ್ರಶಪಿತಾಶ್ಚಿವಭಕ್ತಿ ಪರಾಜ್ಞುಖಾಃ | ಶಂಭೋರನೃತ್ರದೇವೇಷು ಯೇಭಕ್ತಾನದೀಕ್ಷಿತಾಃ” ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯ

ತ್ತಲೇ ಇರುವವು. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧವಾದವುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಕೂಡದು. ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಗಳಾದ ಮೂರು ಶರೀರಗಳು ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಪದಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅಪವಿತ್ರಗಳಾಗುವವು. ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶ ಬಲದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಆ ಜೀವರನ್ನು ಪುನಃ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಚುಕ್ಕುರಾದಿ ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯಗಳಾದ ರೂಪ ರುಚಿ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೇತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ತ್ರಿವಿಧ ಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದ ಭೋಗಿಯಾಗುವನೇ ವೀರಶೈವನೆನಿಸುವನು.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಪರಮಪ್ರಮಾಣಭೂತಗಳಾಗಿರುವವು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಾತನೇ ಶಿವಭಕ್ತನೆನಿಸುವನು. ಶಿವನ ಹೊರತು ಇತರ ದೇವತೆಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವಲ್ಲವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಂದಪುರಾಣ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಸ್ಮೃತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ

ಪರಾರೋಚನೇನಾಪಿ ಜ್ಞಾಯತೆ. ಕಿಂಚ ಶ್ರೀ|| ರಂಗೋಜಿ ಭಟ್ಟಾತ್ಮಜ ಬಾಲ
ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟವಿರಚಿತ ಶ್ರೀವೋಕ್ತೃಷ್ಣಪ್ರಕಾಶ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣಾಂ ನಿರವೈವಾನಾಂ
ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ಪ್ರಸಾದಾರ್ಪಣಂ “ಮಲ್ಲಿಂಗಧಾರಣೋಲೋಕೇದೇಶಿಕಾಮು
ತ್ತರಾಯಣಾಃ | ಮದೇಕಶರಣಾಸ್ತೇಶಾಂ ಯೋಗ್ಯಂ ಸೈವಾನ್ಯಾಂತುಷು”
ಇತ್ಯಾದಿ ಶೈವಸಂವಿತಾಪಜನಾನಾಸಿದ್ಧಿಂ. ಕಿಂಚಲಿಂಗಧಾರಣಾಂ ಪರೇ
ಪಾಮಿನ ಉಪಪಾದನತಕರಣೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯೋಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ. ಪಾದೋದಕಪ್ರ
ಸಾದಾನ್ ಸೇವನಾಸ್ತೋತ್ರಮಾಪ್ನುಯಾತ್ | ಸ್ವೇನ್ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದಾನ್ಯಾಸ್ತೋ
ಪಮಾಸಪರೋ ಭವೇತ್ | ಪೋಪಾದಸ್ತುಜರಂಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯವಾಯೋಮು
ಹಾರ್ಥವೇತ್” ಇತಿ. ತಥಾಚ್ಚ ಬಾಬಾಲಕೃತಿಃ “ರುದ್ರಭುಕ್ತಂ ಛಂಜೀಯಾ
ತ್ ರುದ್ರಪೀತಂಪಿಬೀತ್ ರುದ್ರಾಘ್ರಾತಂ ಜಿಘ್ರೇತ್ ರುದ್ರೇಣಾತ್ಮಮತ್ಯಂತಿ
ರುದ್ರಪೀತಂಪಿಬಂತಿ.” ಇತ್ಯೇತದ್ವಚನಂಚ ಸ್ವಾಂದೇವ್ಯಪಬ್ಧಂಪಿತಂ. “ಶಿಷ್ಯಾಃ
ಶಾಂತಾರ್ಥಮೇವೈವ ಭುಕ್ತಮೇವಹಿಂಸಂತಿ | ಪ್ರಾಪ್ತವಂತಿ ಸಂತುಷ್ಟಿಂ ತಿ
ಮೇವಪಿಬಂತಿಚ್ಚ.” ಇತಿ ಮುಗ್ಧೀಥೆ. “ಪ್ರಾಪ್ತವಂತೀಫೇರುದ್ರ” ಎಂಬುದು
ಮತ್ತು “ಅತ್ರಿಗುಪ್ಪಾತಮುತ್ಥೀಯಾತ್” ಎಂಬ ಕಣ್ವಶಾಪಿಯ ವಚನವೂ
ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ತ್ರಿಗು ಅಂದರೆ ಮೂರು ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳ ಶಿವನಿಂದ ಪ್ರಾಂತಂ-
ಭಕ್ತಿಸಲ್ಲಲ್ಪದ್ವ ತ್ರಿಗುಪ್ಪಾತವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಶಿವನಿಂದ ಪಾಪವಿಶ್ಲವವೆ
ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಭಂಜಿಸಲ್ಪದ್ದೇ ಅತ್ರಿಗುಪ್ಪಾತವೆಂದು ಮನ. ಇತರ
ದೇವತಾಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವ್ಯ ಸಂಭವಿಸುವದು.

ಹಾಗಾದರೆ “ನಿವಾಲ್ಯಾಂಚ ಸಿದ್ಧಿಂಚ್ಚ” ಎಂಬ ಉಪಪಾದನೆಯಿಂದ
ಲೂ “ಅನರ್ಹಂ ಮಮಸಿವಾಲ್ಯಾಂ” ಎಂಬ ಶೈವಸಂವಿತಾ ಪಜನದಿಂದಲೂ
ಶಿವಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಕೂಡದೆಂದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಮೈದಿಕರಿಗೆ
ಶಿವಪ್ರಸಾದವು ಹ್ಯಾಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವದು! ಅಂದರೆ— “ಲೋಭಾನ್ವಧಾರ
ಯೇಚ್ಛಂಭೋನ್ರಿಗಮಾರ್ಪಣಂ ಸದ್ಭಕ್ತಮೇತ್” || ವಿವಾಚಾರ್ಪಣಮುತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ||
ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಶಿವಪ್ರಸಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಭಸ್ವಭಾವವನ್ನು
ತೋರಿಸದೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳ ಶಿವಾರ್ಪಣಾ ರಹಿತಂಗೂ ಶಿವ
ಭಕ್ತಿಮೀನರಿಗೂ ವಿರೋಧವಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲವೆಂದು. ಶಿವಪ್ರಸಾದವನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುವುದೇ ಆ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲದೆ.

ಅಶೀಯಘೇಷಜೇಘಿ ವ್ಯಸ್ತದ್ವೇಷೋಪಿತರಂವ್ಯಂಹಃ “ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಸ್ಯಾರ್ಥಃ
ಹೇರುದ್ರತ್ವಯಾ ಅಶೀಯ ಭುಕ್ತಾನ್ವಾದತ್ತೇಫಃ ದತ್ತೇಃ ಶಂತಮೇಫಃ ಸುಖತಮೈಃ
ಘೇಷಜೇಘಿಃ ಸಂಕಾರಭಯಘೇಷಜೈಃ ತತ್ಪರಿಹಾರಪೇತುಫಲಿತಯೋಜನಾ.
ಯೋಜಿತಂ ಪಿತರಂವ್ಯಾಂ ಉಪಾಸ್ತು ವ್ಯಸ್ತದ್ವೇಷಃ ಏಗತಾಯಂಕಾರಃ ಅತಃಪ
ವ್ಯಂಹಃ ಏವ್ಯಾಘೇಷಭವಂ. ತಂ ಮಾ ಮಾಮನುಗ್ರಹಾಣೇತ್ಯರ್ಥಃ. ತಥಾಚ್ಚ
ಯಜುರ್ವೇದಿ “ಯಚ್ಛಂಚಯೋಶ್ಚ ಮನುರಾಯಜೇಪಿತಾ ತದಸ್ಯಾಮತವರುದ್ರ
ಪ್ರಗೀತಾ ಸಂತಿ. ಅಸ್ಯಾರ್ಥಃ ಹೇರುದ್ರ ತವಪ್ರಣೀತೌ ಪೂಜಾಯಾಂ ಪಿತಾ
ಏಗ್ರಾಪ್ಯಾಪಕಾರಣಾ ಯಃ ಮನುಃ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಕೋಭವಾನ್. ಯತ್ ಶಂಚ
ಸುಖಕರಂ ಯದಾ ತತ್ಪ್ರಥಕ್ಪ್ರೇನಸಿರೂಪಿತಂ ಅಪಕ್ವಾದಿಕಂ ಪ್ರಸಾದಂ
ಆಯುಃ ಸಂಪಾದಯತು. ತತ್ ಪಕ್ವಮಪಕ್ವಂಚ ಪ್ರಸಾದಂ. ಅಸ್ಯಾಮ ತವ
ಉಪಪಾದನಾಂ ಲೋಕಂ ಪೂಜಯಾತು. ಸನ್ನೇತಾವತಾ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ರಸಾದ
ಗ್ರಹಣಂ ಸೈವಾತ್ಮಕಂ. ತಥಾ ಪಾದೋದಕಗ್ರಹಣಮಿತಿಜೇನ್ನ. “ತ್ರಿಪಾದೂ
ರ್ಧ್ವಮುತ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪಾದೋದಕಸೈವಾಭವಾತ್ಪ್ರಸಾದಃ | ತತೋವಿಷ್ಣುಃಪ್ರಾಪ್ತ
ಮಾ ಸಾಂನಾಪಕರಣಃ” ಅಸ್ಯಾರ್ಥಃ || ತ್ರಯಃಪಾದಾಯಸ್ಯ ಸುಪ್ರಿಪಾಚ್ಛವಃ

ಶಿವಪ್ರಸಾದವಂ ನಿಷೇಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಒಂದುಪಕ್ಷ ಹಾಗೆಯೇ
ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪ್ರಸಾದ ಗ್ರಹಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಕರಸಹಸ್ರ ಪ್ರಮಾ
ಣಗಳಿಗೆ ಮೈಫಲ್ಯವು ಸಂಭವಿಸುವದು.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಂಗೋಜಿಭಟ್ಟನ ಪುತ್ರನಾದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಬರೆ
ಯಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿವೋಕ್ತೃಷ್ಣಪ್ರಕಾಶವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು.
ಈ ರೀತಿಯಾದ ವಿರಕ್ತಿಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರಿಸಿದ ಶಿವಭಕ್ತನೇ ಆಯಾಯ
ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂಜಾತತ್ಪರನಾಗಿ ಶಿವಾರ್ಪಿತವಾದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೇ ಸೇವಿಸು
ತ್ತ. ಲಿಂಗಮೀನರಾದ ಪ್ರಾಕೃತರಂತೆ ಉಪಾಸಾವಿ ಪ್ರಶಾಂತಾರಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ
ಸದನನಾಗಿ ಇರುವವನೇ ವಿರಶೈವನೆನಿಸುವನು. “ರುದ್ರಭುಕ್ತಂಛಂಜೀ
ಯಾತ್” ಎಂಬ ಬಾಬಾಲಕೃತಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಬಾಬಾಲಕೃತಿಗೆ
ಸ್ವಾಂದದಲ್ಲಿ “ಶಿಷ್ಯಾಶಾಂತಾರ್ಥಯೇ ರುದ್ರಭುಕ್ತಮೇವಮುಛಂತಿ” ಎಂಬ
ಉಪದೇಶವಾಕ್ಯವೂ ಇರುವದು. “ಪ್ರಾಪ್ತವಂತೀಫೇರುದ್ರ” ಎಂಬ ಮುಗ್ಧೀದಿಂದ
ಲೂ “ಯಚ್ಛಂಚಯೋಶ್ಚ” ಎಂಬ ಯಜುರ್ವೇದದಿಂದಲೂ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ

ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಂಚ ಪುರುಷಃ ಪುರುಷಪದವಾಚ್ಯಃ ಪುರುಷೋವೈರುದ್ರ
ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನ್ಯಃ ಸರಮಾತ್ಮೈತ್ಯದಾಹೃತಃ ಇತಿ ಕೃಷ್ಣೇ
ನ ಗೀತತ್ವಾಚ್ಛ. ಉದ್ಭವಂ ಉತ್ಪನ್ನವನು ಉತ್ಪನ್ನವೃತ್ತಂಚ ತಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವವಿ
ವ್ಯಾಪ್ತವಿ ನಮಸ್ಕಾರಪಾತ್ರತ್ವಂ. ಇಹಲೋಕೇ ಉದೈತ್ ಭಕ್ತೋಪಾಸನಾರ್ಥಂ
ತ್ರಿಧಾ ಅವಿಭೂತಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಅಸ್ಯ ಏತತ್ತ್ರಿವಿಧಾತ್ಮಕ ಶಿವಸ್ಯೈವಪಾದಃ ಪಾ
ದೋದಕಂ ಅಗ್ರಿಮಾಶನಾನಶನ ಶಬ್ದವೈಯರ್ಥವಾರಣಾಯ. ವರಂಹಿವಾಕ್ಯ
ವೈಯರ್ಥಾತ್ಪದಮಾತ್ರಸ್ಯ ಸಾಧುತಾ ಇತಿನ್ಯಾಯೇನ ಪಾದಸ್ಯ ಪಾದೋದಕ
ಲಾಕ್ಷಣಿಕತ್ವಾತ್ ಲಬ್ಧಂ ಯದ್ಯಥವತ್ತದಾ ಅಶನಂ ಅತ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯಂ ಅಲ
ಬ್ಧಂ ಇತ್ಯಾದ್ಯದಿ ಅಶನಂಚ ದುಧಿರಮದ್ಯಾದ್ಯಪೇಯವತ್ ಸ್ವೀಕರ್ತುಮಯೋಗ್ಯಂ
ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಪುನಶ್ಯಬ್ದೋ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವಾಚೀ ವೈಶೇಷ್ಯಂಚಾತ್ರ ಗುರು
ಜಂಗಮಾನ್ಯತರಾನ್ವಿಧ್ಯಂ. ತಸ್ಮಿನ್ಸತಿ ತತಃ ವಿಷ್ವಕ್ ಸಮಂತತಃ ವ್ಯಕ್ರಾಮತೇ
ತ್ಯೇವಂ ಬುಧ್ಯಾ ಏಕಪಾದೋದಕೇಪ್ಯಸನ್ನಿಹಿತ ಪಾದೋದಕಂ ಮನಸಾ ಅನು
ಸಂಧಾಯ ಸ್ವೀಕರ್ತವ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಕ್ರಿಯಾಸಾರೇ ಅಷ್ಟವಿಂಶೋಪದೇಶಿ ತ್ರಿಪಾ
ದೂರ್ಧ್ವಮುದ್ಯಂತಂತ್ರಃ ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಪ್ರವರ್ತತೆ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಏತಸ್ಮಂತ್ರಸ್ಯ

ವೀರಶೈವನಿಗೆ ಶಿವಪ್ರಸಾದವೇ ಜೀವನಾಧಾರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣ ನಿಯಮವು ಪಾದೋದಕ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೂ ಸೂಚನೆ ಯಾಗಿರುವುದು.

ಅಂದರೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕನಾದ ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮರ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂಬುವುದೇ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ವೈದಿಕತ್ವವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಪಾದೋದಕವು ವೈದಿಕವೇ ಎಂದು ಶಂಕೆಯುಂಟಾದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪಾದೂರ್ಧ್ವ “ಚರಣಂ ಪವಿತ್ರಂ” ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳು ಕೂಡಾ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮರೂಪನಾದ ಶಿವನ ಪಾದೋದಕ ಗ್ರಹಣವನ್ನೇ ವಿಧಿಸುವುವು. ಮತ್ತು “ತೇನತ್ಯಕ್ತೇನ ಛಂಜೀಘಾಃ ಮಾಗ್ಯಧಃಕಸ್ಯ ಸ್ವಿದ್ಧನಂ” ಎಂಬುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಲಿಂಗವು ಬಿದ್ದು ಹೋದರೆ ಆ ಲಿಂಗವು ಶಿಕ್ಕುವವರಿಗೂ ಭೋಜನಮಾಡಕೂಡದು. ಮತ್ತು ಇನ್ನಾವ ಲಿಂಗವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೂಕೂಡದು. ಅನಶನಾದಿ ವ್ರತಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ನಾಗಿರುವವನೇ ವೀರಶೈವನೆಂದು ಲಿಂಗ

ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ಪಾದೋದಕ ಗ್ರಹಣ ಪದತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತತ್ವಾತ್ ಚರಣಂ ಪವಿತ್ರಂ ವಿತತಂ ಪುರಾಣಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಾಣಾಮಪಿ ತತ್ಪರತ್ವೇ ನೈವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತತ್ವಾತ್. ಪಾದೋದಕ ಗ್ರಹಣಸ್ಯ ವೈದಿಕಾರ್ಹತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಂ. ಅತ್ರಕೇಚಿತ್, ತೇನಕಾರಣೇನ ತ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಮಾದಾದಿನಾ ಲಿಂಗತ್ಯಾಗೇಪತಿ ಪುನಃ ಪುನರಸಂಗ್ರಹೇಚ ನಮಂಜೀಘಾಃ ಪರಂತ್ಯನಶನಾದಿನಾ ಶರೀರಮೇವವಿಸೃಜೇತ್. ಕಸ್ಯ ಸ್ವಿತ್ ಅನ್ಯದೀಯಂ ಧನಂ ಲಿಂಗಂ ಮಾಗ್ಯಧಃ ನಸ್ವೀಕುರುಷ್ವ. ಧನಂ ವೈಲಿಂಗಮಿತಿ ಕೌಷೀತಕೀಶ್ರುತಿತ್ಯಾಹುಃ. ಯತ್ತು ಈಷ್ಟ ಇತಿ ಈಟ್ ತೇನ ಈಶಾ ಇತ್ಯನೇನ ಈಶಿತ್ವಜಗತೋಃ ಈಶಿತ್ವ ಈಶಿತವ್ಯಭಾವಸ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟತ್ವೇಪಿ ಜಗನ್ನಿತ್ಯಾತ್ಮವಾದಮೇವಸಾಧಯಂತಿ. ಅಪಿಚ, ತೇನೇತಿ ತೃತೀಯಾಂತಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಬ್ಧಸ್ಯ ಪೂರ್ವಾನುಕ್ರತ್ಯಾಗಪರತ್ವೇನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಕುರ್ವಂತಿ. ಅಭ್ಯವಹಾರಾರ್ಥಕಭುಜಧಾತೋಃ ಪಾಲನಾರ್ಥಂಚ ಪ್ರತಿಪಾದಯಂತಿ. ತಸ್ಯ ಸಂಭವತಿ, ಈಶಿತ್ವೋಃ ಈಶಿತವ್ಯಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಾತ್, ತನ್ನಿತ್ಯಾತ್ಮೇ ಈಶಿತ್ವತ್ವಸ್ಯ ವಾಸುಪಪನ್ನತ್ವಾತ್. ತತ್ತ್ವೇ ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿತ್ಯಾದಿ ರಪ್ರಾಮಾಣಿಕತ್ವಾಪತ್ತೇ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞೇನ

ಧಾರಣ ಜಂದ್ರಿಕಾಕಾರರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುವರು. ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ಆಚಾರ್ಯರು “ಈಶಾವಾಸ್ಯ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ಈಶಾ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ, ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಉಪಕ್ರಾಂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಮಂತ್ರಗಳು ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮಪರವಾದುವುಗಳೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವರು. ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯೆಯೆಂದು ಸಾಧಿಸುವರು. “ತೇನತ್ಯಕ್ತೇನ” ಎಂಬುವ ಮಂತ್ರದ ತೃತೀಯಾಂತ ಪದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ತ್ಯಾಗರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು.

ಈಶವದಾರ್ಥವು ನಿರ್ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ತಾವು ಬರೆದ ವಿಗ್ರಹವೇ ತಪ್ಪಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಈಶಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದಿಂದಲೇ ನಿರ್ವಾಹವಾಗುತ್ತಿರಲು ಲಕ್ಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವದು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿರುವದು. ಜಗತ್ತು ಅಸತ್ಯವಾದರೆ ಈ ಅಸತ್ಯವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪಾಲನೆ ಯಾತಕ್ಕೆ? ಪ್ರಜೆಗಳಿದ್ದರೇನೆ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಪಾಲನೆಯು ಸಂಭವಿಸುವದು. ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪಾಲನೆಯಿಂದೇನುಪ್ರಯೋಜನ; ಈಶ್ವರನಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಈಶಿತ್ವತ್ವ

ಸನ್ನಿಹಿತ ಪೂರೋಕ್ತ ಈಶವದಾರ್ಥಸ್ಯ ಗ್ರಹೀತುಂ ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್. ಭುಜಧಾ ತೋಃ ಪಾಲನಾರ್ಥ ಭುಂಜೀಥಾಃ ಇತ್ಯೇತದ್ವ್ಯಾಪಸ್ಯಾಸಂಗತತ್ವಾತ್. ಗತ್ಯಂತರಾಭಾವೇಚ ವ್ಯಾಕರಣವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಯೋಗಸ್ಯ ಛಾಂದಸತ್ವಾದಿಕ್ಕಲ್ಪ ನಂ ಯುಜ್ಯತೆ ಪ್ರಕೃತೇಚ ತಿವಲಿಂಗಭುಕ್ತ ಶೇಷಪ್ರಸಾದಾಭ್ಯವಹಾರಾರ್ಥಸ್ಯ ಚಿತ್ಯ ಪಾಲನಾರ್ಥಸ್ಯಾತ್ಯಂತಾಯುಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚ ||೧||

ಮೂ||ಕುರ್ವನ್ನೇವೇಹಕರ್ಮಾಣಿಜೀವೀವಿವೇಚ್ಯತಗ್ಸಮಾಃ |
ವಿವಂತ್ವಯಿನಾನ್ಯಥೇತೋಽಸ್ತಿನಕರ್ಮಲಿಪ್ಯತೇನರೆ ||೨||

ಅವ|| “ಸನುಪ್ರಸಾದಸ್ಯೈವಮುಕ್ತಿಮೂಲತ್ವಾತ್” ಪತಿಧರ್ಮಾ ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯೋಕ್ತ ಪಾದೋದಕ ನಿಷೇವಣ ಲಿಂಗಾರ್ಚನ ಭಸ್ತರುದ್ರಾಕ್ಷ ಧಾರಣ ದಹರೋವಾಸನ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೋಧಕ ಮಂತ್ರಜಪಾದೀ ನಾಂ ಪತಿಧರ್ಮಾಣಾಂ ಪ್ರತ್ಯಹಮನುಷ್ಠಾನೇ ಕಿಂಫಲಂ ಇತ್ಯತ ಆಹಕುರ್ವನ್ನಿತ್ಯಾದಿನಾ—

ವನ್ನು ಹೇಳುವ ಉಪನಿಷತ್ತು ಅಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಈ ಶಾಂಕರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾಷಾಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ತೇನ ಎಂಬ ತಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿಯೂ ಪರೋಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಈಶ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಲು ಇದನ್ನು ಬಿಡಲು ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಮತ್ತು ಭುಂಜೀಥಾ ಎಂದು ಆತ್ಮನೇ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವಿರುವುದರಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಹಾರರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಪಾಲನಾರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವು ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುವದು. ಬೇರೆ ಯಾವಗತಿಯು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಛಾಂದಸತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಬೇರೆ ಅರ್ಥವು ಇರುವಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು ಅಸಂಗತವಾಗುವುದಾದಕಾರಣ ವೀರಶೈವಮತರೀತಿಯಾಗಿ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಪರವಾದ ಅರ್ಥವೇ ಈ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುವುದೇ ಶಾಂಕರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅಶಯವು. ||೧||

ಅರ್ಥ—ಇಹ-ಈ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಾಣಿ-ಅತ್ಯಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ಕುರ್ವನ್ನೇವ-ಮಾಡುವವನಾಗಿಯೇ, ಶತಂ ಸಮಾ-ನೂರುವರ್ಷಗಳ

ಶಾಂ|| ಇಹ ಕರ್ಮಭೂಮೌ, ಕರ್ಮಾಣಿ ವೋಕ್ಷ್ಯಹೇತುಭೂತಾನಿ ವೇದಾಗಮೋದಿತಾನಿ ಲಿಂಗಧಾರಣ ಲಿಂಗಾರ್ಚನಾರ್ಪಣಾಪ್ರಗ್ರಹಣಮಂತ್ರಜಪಾದೀನಿ ಅತ್ಯಾಶ್ರಮ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವನ್ ಸಮಾಚರನ್ನೇವ ಶತಗ್ ಸಮಾಚರತಸಂವತ್ಸರಾನ್, “ಶತಾಯುರ್ವೈವುರುಷಾಃ” ಇತ್ಯನೇನ ವುರುಷಸ್ಯ ಶತಾಯುಃ ಪರಿಮಿತತ್ವಾತ್, ಶತಂಸಮಾಇತ್ಯುಕ್ತಂ. ಅರ್ಥಾತ್ ಯಾವದಾ ಯುಸ್ತಾವತ್ಪತಿಕರ್ಮಾಚರನ್ನೇವಭವಾತ್ ಜೀವಿವಿಷೇತ್ ಜೀವಿತು ಮಿಚ್ಛತ್, ಅನ್ಯಥಾ ತವ ಪಾತಿತ್ಯಮೇವಸ್ಯಾತ್. ಉಕ್ತಂಚ ಸೂತಸಂಹಿತಾಯಾಂ “ವೇದಸಿದ್ಧಂ ಮಹಾದೇವಂ ಸಾಂಬಂ ಚಂದ್ರಾರ್ಥಶೇಖರಂ ಲಿಂಗ ದಿನೇದಿನೇದೇವಂ ತಿವರುದ್ರಾದಿಸಂಜ್ಞಿತಂ | ಸಾರ್ಚಯಿಷ್ಯಂತಿ ಮೋಹೇನ ಪಾಪಂಚೋಪಹತಾ ತಿನಾ” ಇತಿ ತಿವಲಿಂಗಪೂಜಾದೀನಾಂ ನಿತ್ಯವಿಧಿತ್ಯಂಚ ತವಶ್ರಿಯ ಮರುತೋ ಽರ್ಚಯಂತಾಃ ತ್ರಿಯಂಬಕಂ ಯಜಾಮಹೇ” ಇತಿ ಋಗ್ಯಜುಶ್ಕೃತಿಭ್ಯಾಂ ಸಿದ್ಧತಿ. ತದಕರಣಪ್ರತ್ಯವಾಯತ್ವ” ಋಗ್ವೇದಶ್ರುತಿಕೇ” ಅಂತರಿಚ್ಛಂತಿತಂಜನೇ ರುದ್ರಂ ಪರೋಮನೀಷಯಾಗೃಧ್ವಂತಿಜಿಹ್ವಯಾಸಮಂ” ಇತ್ಯತೋಪಬೃಹಣ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಪಾರಾಶರ ಪುರಾಣಶ್ರುತಿಯಂತೆ ಅಂತರಿಚ್ಛಂತಿಯೆರುದ್ರಂ ಸದಾ

ಪರಿವಿಗೂ, ಜೀವಿವಿಷೇತ್-ಜೀವನಮಾಡಲವೇಕ್ಷಿಸು, ವಿವಂ-ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪತಿಕರ್ಮಾರ್ಪಣವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ, ನರೆ-ನರದೇಹವುಳ್ಳ, ತ್ವಯಿ-ನಿನ್ನಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮ-ಕರ್ಮಫಲವು, ನಲಿಪ್ಯತೇ-ರೇಸಿವೆಲ್ಲವುಡುವುದಿಲ್ಲ, ಇತಃ-ತನ್ನಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಾರ್ಪಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನ್ಯಥಾ-ಬೇರೆಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ನ-ಇಲ್ಲವು.

ಶಾ|| ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯನೇ! ವೋಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಗಮ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಲಿಂಗಾರ್ಚನ, ಲಿಂಗಧಾರಣ, ಲಿಂಗಾರ್ಪಣ, ಭಸ್ತ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ತಿವಮಂತ್ರ, ಜಪ, ಪುರಶ್ಚರಣ ಮೊದಲಾದ ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಆಚರಿಸು. ಇದರಿಂದ ನೂರುವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ನೀನು ಈ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವೆ. ಈ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ನೀನು ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವಿ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥಾನುಗುಣವಾಗಿ “ವೇದಸಿದ್ಧಂ ಮಹಾದೇವಂ” ವೇದಲಾದ ಸೂತಸಂಹಿತೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವವು. ಅಂದರೆ—ವೇದೈಕವೇದ್ಯನೂ, ಚಂದ್ರಶೇಖರನೂ, ಉಮಾಸಹಿತನೂ, ಮಹಾದೇವನೂ, ತಿವ ರುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪರ್ಮಾಯ

ಮಧ್ಯಂ ಮುನೀನಮಾ ಗೃಹ್ಯಂತಿ ವಿಶ್ವಯಾತೀತೃಂ ರವಿಪೂರ್ಣಾಪ್ತಂ
ತೋದಕಂ ಅಂತರೀಕ್ಷಂತಿಮುರುದಂ ಭವಾನೀನಮಿತಂ ತಿವಂ | ಪುಲೀನ
ಮುನೀಗೃಹ್ಯಂತಿ ವಿಶ್ವಯಾತೀತೃಂಕಯು ಇತಿ.

ನಮಃ ಅಂತರೀಕ್ಷಂತೀತ್ಯತ್ರ ಮಾನಸಕ್ರಿಯಾಮಾತ್ರದರ್ಶನಾತ್ ಕಥಂ
ಬಾಹ್ಯಪೂರ್ವಾ ಸುರಕ್ಶಮಿತಿಚ್ಛೇದ್ಯ ಮನಸಾಧ್ಯಾಯತೆ ತದ್ವಾಚಾರವದತಿ
ತತ್ಕರ್ಮಣಾ ಕರೋತಿತಿ. ಮನಸ್ಸೈಕಂ ಪಚಸ್ಸೈಕಂ ಕರ್ಮಣೈಕಂ ಮಹಾ
ತ್ಯನಾಂ ಇತ್ಯಾಭಿನಾ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯ ಕರ್ಮಣಿ ವಿವಕ್ಷಾಬೋಧದೇ
ಶಾಂತಿ ಯಾವಜ್ಞೇನಮದಂ ಲಿಂಗಂ ಶರೀರಾನ್ವವಿಯೋಜಯ | ನಿತ್ಯಂಸ್ವವಾ
ಮುತಸ್ಯಾಗೆ ಸಾವಧಾನೇನ ಪೂಜಯೇತ್. ಇತಿ ತತ್ಪೂಜಾಯಾ ಯಾವಜ್ಞೇನ
ಭಾವಿತ್ಯಾಶ್ಚ. ಸತ್ಯಕೆಸ್ಮಿವಸ್ತುಸಾದ ಗ್ರಹಣೇನ ಮುಕ್ತಿ ಸಂಭವಃ ತಸ್ಯ ತತ್ಪೂ
ಜಾಧ್ಯಾಸಧಾರಣಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಾಶ್ಚ. ಸರ್ವೇಶಾಂ ಪತಿಧರ್ಮಾಣಾಂ ಚಾ
ನ್ಯೋನ್ಯಮಂಬುಧಿತ್ವಾಚ್ಛ. ಏವೈಕಾನುಷ್ಠಾನಸ್ಯ ತ್ರಿರಶ್ಯಕತ್ಯತ್ಯಾತ್. ತಸ್ಮಾ
ನ್ಯೋಕ್ಷ್ಯಹಂತು ಭೂತ ಪತಿಧರ್ಮಾಣಾಂ ಪ್ರತಿಸಿತ್ಯ ಮನುಷ್ಠಯತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಂ.
ಕ್ರಿಯಾಬಾ ನಾತ್ಮಕ ದೀಕ್ಷಾಂಗತ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇಶಾಂ ಪತಿಧರ್ಮಾಣಾಂ ವಿಭೂ

ನಾಮವ್ಯವಸ್ಥಾ ಅದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಪದಿಸುವ ಪೂಜಿಸುವವರು ನಾಸ್ತಿಕ
ಸ್ವಭಾವಸ್ಥವರಾಗುವರು. ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯೆಂಬುವ ಕಾರ್ಯವು “ತಪತ್ರಿಯೆ
ಮರುತೋರ್ಜಾಯಂತಂ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ, “ತ್ರಿಯಂಬಕಂ” ಎಂಬ
ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ ಸಿಕ್ಕವಾದುದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಲೀತಿಯಾದ ಶಿವಲಿಂ
ಗವನ್ನು ಧೂಪವೆ ಪೂಜಿಸದೆ ಇರುವವರಿಗೆ “ಅಂತರೀಕ್ಷಂತಿತಂ ಜನ... ರುದ್ರಂ”
ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶ್ವಕ್ರವಾಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಯಾವನು ಸರ್ವಮಂತ್ರವಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸುವನೋ
ಅವನು ರವಿಪೂರ್ಣವಾದ ಅಮೃತಾನ್ವವನ್ನು ಧೂಪಿಸುವನು. ಯಾವನು ಭವಾ
ನೀನಮಿತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡದೆ ಇರುವನೋ
ಅವನು ಭಕ್ತನಾದ ಅಗ್ರಪ್ರ ಅಗ್ರಪ್ರ. ಎಂದು ಆ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವೇ ಪರಾಶರ
ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ “ಅಂತರೀಕ್ಷಂತಿ” ಎಂದು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ
ರುವುದರಿಂದ ಮಾನಸಕವಾದ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯೇ ತೋರುವುದಲ್ಲದೆ ಹೊರಗಣ
ಲಿಂಗಪೂಜೆಯು ಸಂಭವಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಯಾವುದು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸೆ

ತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಧಾರಣಾದೀನಾಮಂಗಾನನುಷ್ಠಾನೇತಿತ್ಯಸಂಭವಾತ್. ತದಸಂ
ಭವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥನಿಧಿ ಕೌವ ಸ್ವಾತ್. ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಂಘಂಕ್ವಾಯಾ ಏವ ಮೋ
ಕ್ಷಕಾರಣತ್ವಂ ವಾಚ್ಯಂ. ಏವಂಚ ಕಾರಣತಾವಜ್ಞೇದಕಾನನುಗಮಸ್ವಾಭ್ಯಾಸೇ
ಶ್ವಾಭ್ಯ. ಯಾಯಾಕ್ರಿಯಾ ಲಿಂಗಾತ ವ್ಯಾ ಪ್ರಸ್ತುತಾಚಾಯತೆ ಸ್ವರಾ | ತಾಂ
ತಾಂಕ್ರಿಯಾಂ ಮಹಾದೇವ ಸಮರ್ಪಣಭಯಾಸಂಭಾಃ ಇತ್ಯಿತ್ಯಪ್ರಕಾರೇಣ
ಸ್ವೈಕತಮರ್ಪಕಮಾಗೇ ಸ್ವಸ್ವಲಿಂಗವತ್ಯಾಯ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ
ನೀತ್ಯಾಹ ಏವಂತ್ಯಯಿತಿ. ಏವಮಾಚರಿತ ಧರ್ಮಾ ಪೂಜಾ ಕರ್ಮತಿ ಸಲೆ ನಶದೇ
ದವತಿ ತ್ವಯಿ ಕರ್ಮ ಸಲಿಸ್ಯತಿ. ಕರ್ಮ ಫಲಲೇಪೋನಭವತಿ. ಕಿಂತು ತವ ಮುಕ್ತಿ
ರೇವಧವಿಷ್ಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಇತಿ ಸ್ವಾಚರಿತ ಕರ್ಮಾರ್ಪಣಾದವ್ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರಾಂ
ತರೇಣ ಸ ಕರ್ಮಫಲಲೇಪಾಭಾಪೋನಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಏತ್ತಂಚಾನುಭವಮಾ
ತ್ರಿ. “ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತೋಪಭೋಗೇನ ನಿರ್ಲೇಪೋಽಯಂನಸಂಶಯಃ” ಇತಿ
ಅಯಮುಕ್ತಾಶಯಃ. ಲಿಂಗತಸ್ಯ ಶಿವದರ್ಶನ ತದವಗೇಯ ವಸ್ತುನಿ ಸಮ್ಯಕ್
ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತತ್ತಲ್ಲಿಂಗೇ ಕೋವಾರ್ಪತ ಇತಿಚ ತತ್ಕರಾವಿಡ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಿವಲಿಂಗೇ
ತತ್ತತ್ತ್ವವಾರ್ಪಕಮರ್ಪಯಿತ್ವಂ. ಅನ್ಯಥಾ ಕರ್ಮಫಲಲಿಪ್ತತ್ವಮೇವಸ್ಯಾತ್.

ಲ್ಪಡುತ್ತೋ, ಅದನ್ನೇ ವಾಕ್ಯನಿಂದಲೂ, ಶರೀರದಿಂದಲೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನ
ಸ್ಸು, ವಾಕ್ಯ, ಶರೀರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮವಾಗಿ ಲಿಂಗವಾದೆಯಂ ಮಾಡದೆ ಮನ
ಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ವಾಕ್ಯನಿಂದಲೂ, ಶರೀರದಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸುವ
ವನು ದುಷ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಾದಿಗೆ ವೈವಿಕ್ಯವು ಸಿದ್ಧ
ವಾಗುವದು.

ಮತ್ತ “ಯಾವಜ್ಞೇನಮದಂಲಿಂಗಂ” ಎಂದವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು
ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಮೇವಮಾಸದ ಪರಿಗಣೆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿ
ಸುವುದರಿಂದ ಶಿವಸ್ವಸಾದ ಒಂದೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲವು. ಲಿಂಗಧಾರಣ
ಲಿಂಗವೂಚಾದಿಗಳು ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಸಾದ ಒಂ
ದರಿಂದಲೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪೂಜಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ
ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ವೈಯುರ್ಭಾವಂ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಇದೆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ
“ಕರ್ಮಣಿ” ಎಂದು ಒಮ್ಮನಚ್ಛಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವದು.
ಇದರಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣ ವಂದದಿಂದಲೇ ಮು

“ಯಥಾಸರ್ವಿಷಾ ಲಿಪ್ತತ್ವಂ ಪಾನಿಃ, ತಚ್ಚ ಸ್ಯ ತುಸರ್ವಿಷಾರಸನಾಯಾ ಇವಾಲಿ
ಪ್ತತ್ವಮೇವಸ್ಯಾತ್. ಉಕ್ತಂಚ” “ಯಥಾಕಾಲಿಕಯಾದ್ಯಷ್ಟಾಪ್ತ ಸಂಪೃಕ್ತಾಪಿನ
ಲಿಪ್ತತಃ ಪಕ್ಷ್ಮಣೋರಂತರಾ ತಾರಾತಥಾಸಮ್ಯಕ್ ಶಿವಾತ್ಮವಿತ್” ಗುರೂಪ
ದೇಶಲಬ್ಧ ತಜ್ಞಾನವಾನೇಪ ಕರ್ಮಫಲೇನ ನಲಿಪ್ತತಃ ಉಪದೇಶರಹಿತಸ್ತು
ಶಾಸ್ತ್ರಕೋಟಿವಾರಂಗತೋಪಿ ಕರ್ಮಫಲಲಿಪ್ತವಿವ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಪ್ರಪಂಚ
ವಿಲಯಕಾರಣೇಭೂತ ಪದ್ಧಕ್ತಿಮೇವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನಾವಲಂಬ್ಯ ತತ್ತತ್ಕರ್ಮಕು
ರ್ವತಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ. ತಪ್ತಾಯೋಘನಪತಿತ ಜಲದಿಂದವಇವಾಕೃತಿತ
ಯಾಪಿ ನಷ್ಟಾನೈವಸ್ಯಃ. ಜ್ಞಾನಮೇವಾವಲಂಬ್ಯ ಸ್ಥಿತೇನ ಪುರುಷೇಣಾಚರತಾ
ನಿಕರ್ಮಾಣಿ. ಸರೋರುಹದಲಪತಿತ ಜಲದಿಂದವಇವಾಕಾರತಯಾ ಸ್ಥಿತಾಘ್ನ
ಪಿನಿಷ್ಠಾ ಮೇನ ತದನುಷ್ಠಾನವತಃ ಸ್ವಫಲಲೇಪಂ ನಕುರ್ವಂತಿ. ಸಕಾಮಕರ್ಮ
ಕುರ್ವತಃ ಶುಕ್ತಿಪತಿತ ಜಲದಿಂದವಇವ ಸಾಫಲ್ಯಮೇವಸ್ಯಾತ್. ತಸ್ಮಾದ್ಭಾಕ್ತಿ
ಕರ್ಮಾರ್ಗವಿವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತರಃ. ಇತಿ ವಕ್ತುಂಶಕ್ಯತಃ. ಯತ್ತು ಆತ್ಮಗ್ರಹಣಾ
ಯಾತಕ್ತಸ್ತೇದಮುಪದಿಶತಿಮಂತ್ರಃ. ಇತ್ಯುಚ್ಯತೆ ತತ್ಪುಂಜ್ಯಂ. ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂ
ಪಗ್ರಹಣಂವಿನಾ ತದರ್ಚನಾದಿ ಕರ್ಮಾಸಂಭವಾತ್. ನಹಿಸಾರ್ವಭೌಮಸ್ವರೂ
ಪಜ್ಞಾನಮಂತರಾತತ್ಪ್ರರೂಪಗುಣವರ್ಣನ ತದಾದರ ಸತ್ಯಾರಾದಿಕಂಕರ್ತುಂ
ಶಕ್ಯತಃ. ಅತವಿವೋಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮನ್ನಿ ಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿನಾ ತದಜ್ಞಾನಮಂತರಾ
ತದರ್ಚನಾದಿಕಂನಸಂಭವತೀತಿ. || ೨ ||

ಕ್ರಿಯು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಯಲ್ಲಾ ಪತಿಧರ್ಮಗಳು ಒಂ
ದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಹೇತುಗಳಾದ ಪತಿಧರ್ಮಗಳಿ
ಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದಮೇಲೆ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಒಂದುಕಾ
ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅನನುಗಮದೋಷವುಂಟಾಗು
ವದಿಲ್ಲವೆ? ಅಂದರೆ—ಈ ಪ್ರಸಾದ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೋ
ಕ್ಷಕಾರಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ದೀಕ್ಷಾಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಹೇಳುವು
ದರಿಂದ ಅನನುಗಮದೋಷವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಆಚರಿಸಿದ ಕರ್ಮಗಳ
ನ್ನೆಲ್ಲ “ಯಾಯಾಕ್ರಿಯಾ ವಿಧಾತವ್ಯಾ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣ ಬಲದಿಂದ ಶಿವಾ
ರ್ಪಿತಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಾನು ಮಾಡುವ ಶಿವಪ್ರಸಾದ
ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ಕರ್ಮಫಲದ

ಮೂ|| ಅನುಯೋ ನಾಮ ತೆ ಲೋಕಾ ಅಂಧೇನ ತಮ
ಸಾ ವೃತಾಃ | ತಾಂಸ್ತೆ ಪ್ರೇತ್ಯಾಭಿಗಚ್ಛಂತಿಯೇ
ಕೇಚಾತ್ಮಹನೋ ಜನಾಃ || ೩ ||

ಅವ—ಅಥೇದಾನೀಂ ಸಮರಸ ಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ವಿಮುಖಜ್ಞಾನೈಕನಿಷ್ಠನಿಂ
ದಾರ್ಥಿಯಂ ಪ್ರವರ್ತತೆ ಅಸೂರ್ಯಾ ಇತಿ ||

ಶಾಂ|| ಸುಷ್ಮರಮಂತೆ ಸಮರಸ ಭಕ್ತ್ಯಪರಪರ್ಯಾಯಲಿಂಗಾಂಗ
ಸಾಮರಸ್ಯ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೇಶೈವಾಃ. ತೇ ಸುರಾಃ ವೀರಶೈವಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ.
ಉಕ್ತಂಚ ಕ್ರಿಯಾಸಾರಃ. “ವೀಶದ್ವಿನೋಚ್ಯತೆ ವಿದ್ಯಾಶಿವಜೀವೈಕೈಬೋ
ಧಿನೀ | ತಸ್ಮಾಂರಮಂತೆಯೇಶೈವಾ ವೀರಶೈವಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ” ಇತಿ.
ತೇಭ್ಯೋಸುರೇಭ್ಯೋಧಿನಾಃ ಅಸುರಾಃ ತೇಷಾಂಯೋಗ್ಯಾಃ ಅಸೂರ್ಯಾಃ
ಲೋಕಾಃ ಕರ್ಮಫಲಾನಿ. ಜನ್ಮಾನಿ ಸ್ಥಾನಾನಿವಾ ಯೇವರ್ತಂತೆ.
ಅಂಧೇನ ಅದರ್ಶನಾತ್ಮಕೇನ ತಮಸಾ. “ಅಜ್ಞಾನಂಬಂಧಃ” ಇತಿ ಶಿವಸೂ
ತ್ರೋಕ್ತೇನ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕೇನ ಅಂಧಕಾರೇಣ ಆವೃತಾಃ ತಿರೋಹಿತ ಸ್ಪಷ್ಟ

ಸಂಬಂಧವು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತೋಪಭೋ
ಗೇನ” ಮೊದಲಾದವುಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪ
ವೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖವಾವುದು? ಲಿಂಗಾರ್ಪಣವೆಂದರೇನು? ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡು
ವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳಾವು? ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಯಾವಯಾವ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ
ಅರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರಹಸ್ಯ
ವನ್ನು ಸದ್ಗುರುವಿನಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶಿವನಿಗೆ ಕರ್ಮಾ
ರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ, ತಿಳಿಯದೆ ಅರ್ಪಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪವು ಅಂಟಿ
ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಕರ್ಮಫಲವು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಅವುಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆ
ಲ್ಲಾ ತಿಳಿದು ಆಚರಿಸಿದರೆ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಹಾಗೆಯೂ,
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರೂ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧವಾ
ಗದಂತೆಯೂ, ಕಮಲದ ದಳವು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಂತೆಯೂ, ಶಿವ
ದೀಕ್ಷಾವಾರ್ಪಕವಾಗಿ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಪಣವಿಧಾನವಂ, ತಿಳಿ
ದವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕರ್ಮಫಲಗಳ ಲೇಸವೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ

ರೂಪ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಷಡಂಗಾಃ ಸಂತಃ. ಉಕ್ತಂಜನೋರಾಗಮೈಃ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾತ್ಮಪ್ರೀತನಾದಿದೋಷಃ ಸ್ವತಂತ್ರತಾನಿತ್ಯಮುಪಪತ್ತಿಃ. ಅನಂತಶಕ್ತಿಶ್ಚ ವಿಭೋವಿಭಿಷ್ಟಾಃ ಸಹಾಮರಂಗಾಃ ಮಹೇಶ್ವರಸ್ಯ. ಇತಿ. ತಾನಾ ಮೋಕ್ಷೋಕ್ತಿಯಾಗಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಲ್ಪಾನಾನ್ಯತರಾನ್. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುರಾರಿಪ್ರಾಪ್ತ ಅರ್ಥಾತ ಪ್ರಥಮತಸ್ತತ್ಕ್ರೋತ್ವದ್ಧ ಮುರಗಾಸಂತರಮು ವುನು ಅಭಿಗಚ್ಛಂತಿ. ನಾ ಪ್ರಮುಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ತೇ ಕೇ ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾ ಯಾಂ ತಾನಾಹ. ಯೇಕೇ ಚಾತ್ಮಹಸೋಜನಾತಿ ಇತಿ. ಆತ್ಮಾನಂಪ್ರಂತೀತ್ಯಾತ್ಮಹಸಃ. ಆತ್ಮಾನಂ ಉಕ್ತ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಷಡಂಗಂ ನಿರಂಗಂಯೇವಮಂತಿ. ತೇ ಆತ್ಮತಿರಸ್ವಾರಿಣಿಃ ಆತ್ಮ ಘಾತಿಸಮವನಾಃ. ಯಥಾಗುರೂಣಾಮವಜ್ಜಕಾರೀ ಗುರುಘಾತೀತ್ಯುಚ್ಯತೆ. ಯಥಾವಾ ಪ್ರಬಲಶಕ್ತಿಶ್ಚ ನಿಶ್ಚಕ್ತಿಶ್ಚಾತ್ಮಾರೋಪಣೆ. ಪ್ರಬಲಶಕ್ತಿ ಘಾತೀತ್ಯುಚ್ಯತೆ. ಆರೋಪಕಃ ತಥಾಸ್ವರೂಪತಃ ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಸರ್ವಕರ್ತಾರಮನಾದಿದೋ ಧಮುಪ್ರಾಂತಶಕ್ತಿಮಪ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಕಿಂಜಿದಸ್ಯಜ್ಞಮಕರ್ತಾರಂ ನಿಶ್ಚಕ್ತಿಂ ನಿರ್ವಿಶೇಷಂ ಮನ್ಯಂತೆ ಯೇ ತೇ ಆತ್ಮಘಾತಿಸಮತ್ಯರ್ಥಃ. ಕಿಂಚಿ ಗುಹಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಪರಮಾಪರಾರ್ಥ. ಗುಹಾಂಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ವಾತ್ಮಾನೌಪಿ ತದ್ವರ್ತನಾತ್.

ಅರ್ಪಣವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮಿಕ್ಕ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ದ್ವರೂ ಕರ್ಮಬದ್ಧ ನಾಗುವನ್ನಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತನಾಗಲಾರನು ||೨||

ಅರ್ಥ—ಅನೇಕಾಃ-ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸದವರಿಗೆ ಯೋ ಗ್ಯಗಳಾದ ನಾಮ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಳಾದ ಲೋಕಾ-ಕರ್ಮಫಲಗಳಂಜಿ. ತಾನಾ-ಆ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಯೇಕೇಜ-ಕೆಲವರು. ಆತ್ಮಹಸಃ-ಆತ್ಮನನ್ನು ನಾತಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಜನಾ-ಜನಗಳು. ಯಾರಂಜಿ? ಶೇ ಆ-ಆತ್ಮಘಾತಿಗಳು. ಅಂಥೇನ ಪ್ರಕಾಶವಿಲ್ಲದಿರುವ. ತಮಸಾ-ಅಜ್ಞಾನವಿಂದ, ಅವೃತಾ-ಅಚ್ಛಾದಿಸಲ್ಲಟ್ಟಿವ ರಾಗಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಅಭಿಗಚ್ಛಂತಿ-ಮುರಗವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ತಾ|| “ಸುಷ್ಮರಮಂತ ಇತಿ ಸುರಾಃ” ಎಂದು ಉಕ್ತ ತ್ರಿಗುಣವಾಗಿ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ರೂಪವಾದ ವಿಶ್ವಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತ್ಯು ವಿಹರಿಸುವವರೇ ಸುರರೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವವರು ಅಸುರರೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಅಸುರು ತಮಗೆ ಅರ್ಪವಾದ ಕರ್ಮಫಲವೆಂದೆನಿಸುವ ತಿರುಗಾಲು ನಾನಾವಿಧವಾದ ವಿಶ್ವಗಳನ್ನು, ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದು ಮೋಡವು

ಇತಿಶ್ರುತಿಸೂತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಬೀವೇಶ್ವರನಾಶವನಾಧಿಕರಣ್ಯ ಸಂಗೀತಶ್ಚಾಶಾ. ಸೂತವಾದ್ಯಭ್ಯಾಸಗಮಶ್ಚೇತ್ಥಂ ಮಾಯಾವಿದ್ಯಾ ಪ್ರತಿನಿಬರಣಮಾ ಕುಶ್ವರ ಬೋವಾ. ಮಾಯಾವಿದ್ಯಾರೂಪೋಪಾಧಿಸಾರಕ್ವಯೋವೋಕ್ತ. ಇತಿ ತಥಾ ಜೋಕ್ತ ಶ್ರುತಿಸೂತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಬೀವೇಶ್ವರನೋರಾತ್ಮರೂಪವಾಶ್ಚಾಶಾ. ತಥಾವಾದಿನ ಆತ್ಮಘಾತಿಸಮವ. ವಾದ್ಯರಾತ್ಮಘಾತರೂಪವೋಕ್ತೋಕ್ತೋ ವಯುಬ್ರಹ್ಮತೆ. ಕುತಃಖಲು ತದಂಗೀಕಾರಿ. ಬೀವೇಶ್ವರನಾಶವನೋಕ್ತ ಇತಿ ಸಂಪದ್ಯತೆ. ತನ್ನಾಶಸ್ತೀಕಾರಿ ಸಾಪಂಜ ಬೌದ್ಧಮತಪ್ರವೇಶನಾ. ಶಾ.

ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸುವಂತೆ, ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಷಡಂಗಗಳು ಮರೆಯಾಗಿ ಹೇಯ ವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರನ್ನೇ ಆತ್ಮಘಾತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾತ್ಮಪ್ರೀತನಾದಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಪರಮಾ ತ್ವನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವಕರ್ತನೂ, ಅನಾದಿದೋಧಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಅಲು ಪ್ರಾಂತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರುವಾಗ, ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿಯದವನು, ನೋಡದ ವನು, ಮಾಡದವನು, ಶಕ್ತಿಶೂನ್ಯನು, ವಿಶೇಷಶೂನ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಆತ್ಮಘಾತಿಗಳಾಗುವರೆಂದು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರ ಆಶಯವು. ಅಂದರೆ—ಲೋ ಕದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವವನು ಗುರುಘಾತಿಯೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆಯೂ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನನ್ನು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶೂನ್ಯನೆಂದು ಹೇಳುವವನು ಶಕ್ತಿಘಾತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆಯೂ, ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಪರ ಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ವಿಶೇಷನೂ, ನಿರಂಗನೂ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಹೇಗೆ? ಇಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ನಿರ್ದಾಂತಿಗಳು ಅವಿದ್ಯೆ, ಅಂತಃಕರಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ಬ್ರ ಹ್ಮವೇ ಜೀವನಾದನು. ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಕುಶ್ವರನಾದನು. ಎಂದು ಲಿಂಬ ಪ್ರತಿಯು ಭಾವವನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಸಿದ್ಧಕಂ ಸಿದ್ಧಿಯಂ ಅತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಪದಾರ್ಥವು ನಿರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ದಾ ರ್ಥವೆಂದಿ ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಏನಲ್ಲ ನಿರೂಪವಾದ ಆಕಾಶವು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವಂತೆ, ಬ್ರಹ್ಮವು ಅವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದೆಂದೆ ದರೆ, ವೈಷ್ಣವಸಾರೋಜಕಲ್ಪನಾ ಎಂದುತ್ತಿಯಂತೆ, ಆಕಾಶವು ನಿರೂಪ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಜಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವು ಪ್ರತಿಫ

ಅತ್ಯಮನಮಾಪುರುಷಾರ್ಥಃ. ಅತ್ಯನೇನಸೋಕ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವಮಾಪದ್ಯೇತ. "ಸ ಆತ್ಮಾ" ಇತ್ಯಂತೇನಶತ್ತ್ವಂ ಪದಾರ್ಥಾಂನಿರೂಪ್ಯ ನತತತ್ತ್ವಂ ಸೀತ್ಯೇವ ವಂದೇತ. ದರ್ಶನಪ್ರತಿಭಂಜನಮ್ನಾ ವಿವೇಕಾರ್ಥಕ್ರಿಯಾಕಾರಿತ್ವಂ ಸಂಭವೇತ. ತಸ್ಮಾತ್ತೇವ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಮವಲಂಬ್ಯ ಮುಕ್ತಾರ್ಥವೇಯುರಿತ್ಯ ಸ್ಮಾಕನಾರಾಯಣಃ. ಅತಃಪೋಕ್ತಂಕ್ರಿಯಾನಾರಾಣಃ. ಅನೇಕಜನ್ಮರುದ್ಧಾ ನಾಂ ಶ್ರೌತಸ್ಮಾತ್ಕಾನ್ಯವತೀನಾಂ | ನರಾಣಾಂ ಕ್ಷೀಣಪಾಪಾನಾಂ ಶಿವೇಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರದಾಯತಿ. ಕಿಂಚ ತತ್ತ್ವಿವ. ಅತಃಪೋದಧರೋನಿವೃತ್ತಿಶಿವಭಕ್ತಿವಿವರ್ಜಿತಃ | ಪಾದಭಾರಾಂತರಾಂತಃ ಸಪ್ತಪ್ರಾಪ್ತುರಗದರ್ಭಃ | ಉತ್ತಂಕಾನುಧವಸೋಕ್ತಿಭಕ್ತಿರೇವಸರ್ವಪದಾರ್ಥವಾಯೀ ಭಕ್ತಿರೇವಸರ್ವತತ್ತ್ವವೇವೀ ಭಕ್ತಿರೇವಧವದೋಷಮಾರೋ ಭಕ್ತಿರೇವ ಶಿವಭಾವಕಾರಿಣೀ ಇತಿ ||೧||

ಲಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅದು ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇ ಹೊರತು ವಾಸ್ತವವಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನು ರೂಪರಸ ಸದಾರ್ಥವಾದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಸಿದ್ಧಿಸುವಂತೆ ನೀರೂಪವಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದಿಂದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಭಾವವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಒಂದುಪಕ್ಷ ಪ್ರಹ್ಲಾದು ನೀರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಿದ್ಯೆ ಮಾಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದು. ಎಂದರೆ-ನೀರೂಪವಾದ ವಾಯುವೂ ಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೇಖೆಯು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತೋರುವಂತೆ ಸರ್ವಗತವಾದ ಆಕಾಶವು ಜಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದ ಪ್ರತಿಫಲಿಸೆಯು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಪ್ರಹ್ಲಾದು ಅವಿದ್ಯೆಮಾಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಹ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಜಲವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಇದಲ್ಲದೆ "ಗುಹಾಂಪ್ರವಿಷ್ಟಾಪರಮೇಶರಾರ್ಥಃ" ಎಂಬ ಪ್ರತಿಯಿಂದಲೂ, "ಗುಹಾಂಪ್ರವಿಷ್ಟಾವಾತ್ಮಾನೌಪಿ ತದ್ಭರ್ತನಾತ್" ಎಂಬ ಪ್ರಹ್ಲಾದಸೂತ್ರದಿಂದಲೂ, ಜೀವೇಶ್ವರರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇಸ್ಥಲದ ಆಶ್ರಯವು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಜಲವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವವು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಸ್ಥಲದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಒಂದೇಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಜಲವು ಭಾವವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವವನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಗತವಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದು ಜಲವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವವು ಸುತರಾಂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಜಲವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಭಾವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಈ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಾರ್ಥವೇಯು ಅವಿದ್ಯೆಗೂ

ಮೂ|| ಅನೇಜದೇಕಂ ಮನಸೋ ಜವೀಯೋ ನೈನದ್ವೇವಾ ಅಪ್ನುನ್ ಪುರೈವಮರ್ಷತಃ | ತದ್ಧಾವತೋನ್ಯಾನ ತ್ರೇತಿ ತಿಪ್ತತ್ಮಸ್ತೀನ್ಮ ಪೋಮಾತರಿತ್ವಾದಧಾತಿ ||೪||

ಶಾಂ || "ಉಪಾಸಸ್ಯೆವಸಂಯೋಗಸ್ಸಂಯೋಗೋದ್ವೈತಸಂಬಂಧಃ" ಅತ್ಯಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗವ್ಯಾ ವಾದ್ಯೈ ತತ್ತ್ವೈ ಪರಪರಾ ಯೋಗಾಸನಾ ವಿಷಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ. ಧೈಯಲಿಂಗಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರತಿಸಾದ್ಯತೆ ಅನೇಜದಿತ್ಯಾದಿನಾ.

ಮಾಯೆಗೂ ನಾಶವನ್ನು ವಹುವರು. ಅವಿದ್ಯೆ, ಮಾಯೆ ಎರಡೂ ನಾಶವಾದಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯಾ ಮಾಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ಜೀವನಗೂ ಈಶ್ವರನಿಗೂ ನಾಶವನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ಜೀವನವಾದಾಕೆ ಜೀವೇಶ್ವರರಿಬ್ಬರ ನಾಶವೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯಾಗುವುದು. ಅಪ್ಪಾಪತ್ತಿಯೆಂದರೆ-ಬೌದ್ಧ ಮತದೊಡನೆ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಹಸನರೂಪವಾದ ಅಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂಬ ದೋಷವೂ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವುದು.

ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಯು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ತೋರಿದರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯ ಕಾರ್ಯವು ಆದರಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ಆತ್ಮನು ಕಲ್ಪಿತ ಆತ್ಮರುಗಳೆ ಹೊರತು ವಾಸ್ತವವಾದ ಆತ್ಮರಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಈ ಬೆಂಕಿಗೆ ಪರತೋಕಸಂಬಂಧವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಉಂಟಾಗಬಾರದು. ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಒಯಸುವ ಬೆಂಕಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಉಂಟಾಗಬಾರದು. ಮಿಥ್ಯೆಯೆಂಬುವದು ಜಡಭೂತವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಅಚ್ಚಾದಿಗಳು ಜೀತನಸಿದ್ಧಧರ್ಮಗಳಾದುದರಿಂದಲೂ, ಸುಖಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣಗಳಾದ ವಿವಿಧ ಸಿದ್ಧಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಸಂಬಂಧವು ಶಶುಪಾಣಿ, ಗಗನಾರವಿಂದಗಳಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಿಥ್ಯಾಸ್ವರೂಪವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಗೆ ಆತ್ಮತ್ವವಲ್ಲದವತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾಂಡೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ "ಸದೇನಸೋಮ್ಯುಡಮಗ್ರಾಸೀತ ತತ್ತ್ವಮಸಿ" ಎಂದು ಮೊದಲು ತತ್ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ, ತ್ವಂ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ನಿರೂಪಣೆಮಾಡಿದನಂತರ ಕೂ

ಅನೇಕಜಾತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸಮುದ್ರದಿಂದಲೂ, ಅಕಂಪಮಾನಮಡಲನ್ನು
ಹಾಲುಂಗುರಿಸುತ್ತಿರುವ, ತದೇಕಂ ಸಮಾಧಿಕತೋನ್ಮಂ "ನತತ್ಸಮಶ್ಚಾಪಧಿಕಶ್ಚದ
ಶ್ಚತಃ" ಇತಿಶ್ರುತೇಃ, ತಿವಮಕೋದ್ಭವಃ ಶಿವಂಕರಃ ಸರ್ವಮನ್ಯತ್ಪರಿತ್ಯಜ್ಞಃ"
ಮನಸಃ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾತ್ಪ್ರಕಾಶಾ, ಜೀವಿಯಃ ಪೇಗಪತ್ತರಂ, ಏನತ್ ಮಹಾಲಿಂ
ಗಂ ದೇವಾಃ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣಾದ್ಯಾಃ ಸಚಿತ್ಸು ವತ್ಸಾಕಲ್ಪೇನ ಸಪ್ರಾಪ್ತವಂ
ತಃ, ಪೂರ್ವಂ ಕಾರಣಕಾರಣಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ "ಯತೋವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂ
ತಾನಿ ಜಾಯಂತೆ" ಇತಿಶ್ರುತೇಃ ಅರ್ಷತ್. ಋಷಗತೌ, ಅರ್ಷತೀತ್ಯರ್ಷತ್.
ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪಂ ಯೇಷಗತ್ಯರ್ಥಕಾಸ್ತೇಷ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಕಾಃ ಇತಿಪ್ರಸಿದ್ಧೇಃ.
ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಶ್ರುತೇಃ ತತ್ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ತಿಷ್ಠತೀತಿತಿಷ್ಠತ್

ನೆಯಲ್ಲಿ "ಆತತ್ವಮಸಿ" ಎಂದು ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರುತಿಯು ಹಾಗೇನೂ
ಬೋಧಿಸಲಿಲ್ಲವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಇವರು ಆತ್ಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡವರ
ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರುವರೆಂಬುದೇ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಆಶಯವು.

ಮತ್ತು ಶಿವಭಕ್ತಿ ತೊನ್ನನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ
ಸಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮೂಟೆಯನ್ನು ಹೊರುವ ಪಶುವಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂಬುದುಕ್ತಿಯಿಂದ
ಲೂ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಶ್ರುತ್ಯಾಚಾರ, ಸ್ವತ್ಯಾಚಾರಗಳ
ನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಜೀವರನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಅವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಮಲಗಳನ್ನು
ಸಷ್ಟಪಡಿಸಿ, ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾದವರಿಗೇನೇ ಶಿವಭಕ್ತಿಯು ಅಂಕುರಿಸುವುದೆಂಬ
ಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಕೇವಲ ಭಾಕ್ತಿಕಮಾರ್ಗವೆಂದೆನಿಸಿದ, ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ
ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೋಧಕವಾದ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ಸುರ ಶಬ್ದವಾ
ಚ್ಯವಾದ ವೀರಶೈವ ಮಾರ್ಗವೇ ಮುಕ್ತಗಂಗೆಗೆ ಆಪ್ತದೂತೀಯಂತೆ ಇರು
ವುದೆಂಬುದೇ ಈ ಶಾಂಕರೀಕಾರಣದ ಜರೆಯಲ್ಲುಟ್ಟ ಈ ಮಂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ
ನದ ಮುಖ್ಯಾಂಶವು. ||೩||

ಅರ್ಥ—ಅನೇಕಜಾತಿ-ಜಲನೆಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾಲಿಂಗವು, ಏಕಂ-ಅದ್ವಿತೀಯ
ವಾದ (ತನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಅಥವಾ ಸಮವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದ),
ಮನಸಃ-ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ, ಜೀವಿಯಃ-ಆತ್ಮಂತ ನೇ
ಗಪ್ಪದ್ದು, ಏನತ್-ಇದನ್ನು, ದೇವಾಃ-ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು, ನಾಲ್ಕು ವನ್-
ಮೊಂದಿಲ್ಲವು. ಪೂರ್ವಂ-ಏಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ, ಅರ್ಷತ್-ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪ

ಸ್ವಸ್ಥಾನಸ್ಥಿತಮಸಿ ಸರ್ವಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಧಾವತಃ ಪೃಥಂಗೆಷ್ಟತಃ. ಅನ್ಯಾನ್
ಮನೋವಾಯ್ವಾದೀನಾ ಅತ್ಯೇತಿ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯತಿಸ್ತುತಿ. ಸರ್ವಶಕ್ತಿಕತ್ಯಾದಿತ್ಯ
ರ್ಥಃ. ಬ್ರಹ್ಮವುಂ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಕಂ. ಇತಿಪ್ರಾಪ್ತವನವನಾತ್ ಏತಾನತಾ ಸಷ್ಟಿ
ದಾನಂದಾತ್ಮಕ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವಮುಕ್ತಾ ತದ್ಮಹಾಲಿಂಗಂ
ಭಕ್ತೀಪಾಸಪಾರ್ಥಂ ಪೂತಕಾರಿಣ್ಯನ್ಯಾಯೇನ ಹೃದಯಪುಂಡರೀಕಾದೌಪರಿ
ಚ್ಛಿನ್ಯಸ್ವರೂಪಮಸಿ ಪೃತ್ಯಾ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಕರ್ಮಪ್ರೇರಕಂಧವತೀತ್ಯಾಯ, ತಸ್ಮಿನ್
ಮಹಾಲಿಂಗೇ ಸತಿಮಾತರಿತ್ಯಾ ಮಾತರಿ ಅಂತರಿಕ್ಷೈಶ್ಚಯತಿಗಷ್ಟತೀತಿಮಾತರಿ
ತ್ಯಾ ಅರ್ಥಾತ್ ಪೃಥವಾಕಾಶಂ ಗತಂ ಸಕಲ ಸಿಂಹಲವ್ಯಾಣಲಿಂಗಂ ಸರ್ವಾಂಶ
ರಾಭಿಮಾಶ್ಚರ ಇತಿಯಾದತಾ.

ರೂಪವಾದ, ತತ್-ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವು, ತಿಷ್ಠತ್-ತನ್ನ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ, ಧಾವತಃ-ಬಿಡುತ್ತಿರುವ, ಅನ್ಯಾನ್-ವಾಯು ಮನಸ್ಸು ಮೊದ
ಲಾದವುಗಳನ್ನು, ಅತ್ಯೇತಿ-ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುವುದು. ತಸ್ಮಿನ್-ಮಹಾಲಿಂಗವು ಹೀಗಿ
ರಲು (ಆದರಾರ್ಥದಿಂದ), ಮಾತರಿತ್ಯಾ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು, ಅಪಃ-ಜೇಷ್ಠಾರೂ
ಪವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು, ದಧಾತಿ-ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದ
ಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು.

ಶಾ|| ಏದೆ ಏರಡನೆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ, ದಹರೋಪಾಸನೆ ಮೊದಲಾದ ಸತಿ
ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೇಳಿ, ದಹರೋಪಾಸನೆಗೆ ವಿಷಯವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂ
ಪವು "ಅನೇಕಜಾತಿ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ವೇಗವುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವ ಯಾವ ಮನಸ್ಸಿಂಟೂ, ಆ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾದ
ವೇಗವುಳ್ಳದ್ದು, ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿಪದಾರ್ಥಗಳಂತೆ ಚಾಂಕಲ್ಯಸ್ವಭಾವತೋನ್ಮವಾದ
ದ್ದು, ತನಗೆ ನಮವಾದ ವಸ್ತುರಹಿತವಾದದ್ದು, ತನಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪದಾರ್ಥ
ತೋನ್ಮವಾದದ್ದು, ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ, ರಕ್ಷಣೆಗೂ, ನಾಶಕ್ಕೂ, ಕಾರಣವಾದ
ಸ್ಥಲವೆಂದು ಪೇಳುವ ಆವ ಮಹಾಲಿಂಗವೆಂಟೂ, ಈ ಸಕಲಾಧಾರವಾದ
ಮಹಾಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡಾ ನೋಡಲು ಶಕ್ತರಲ್ಲ. ಕಲ
ಹಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ನಿಮಿತ್ತ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿ
ಕೊಂಡ ಯಾವ ದಿವ್ಯಲಿಂಗದ ಉದ್ವಾರ್ಥ ಫಲ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮರಿಂದ

“ಈಶ್ವರಸ್ವರೂಪತಾನಾಂ ಹೃದ್ವೇಶೀಶ್ವರಸತ್ಯತೆ | ಭ್ರಾಮಯನ್
ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿ ಮಾಯಯಾ” ಇತಿ ಕೃಷ್ಣಗೀತಾವಚನಾ
ತ್. “ತತೋಽನ್ಯಯಾತ್ಮಾಸಹಸ್ರೈಸ್ತತ್ಪ್ರಪಂಚಪ್ರಾಪ್ತಿಯಂ | ದಶಾಯಾಃ ಸಾ
ಸದೇವಾನಾಂ ಮುರಾರಿಲಿಂಗಮೈಶ್ವರಂ” ಇತಿ ವಾಮನಪುರಾಣವಚನಾತ್.
ಅಪಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಜೇಷ್ಠಾರೂಪಾಣಿ ದಧಾತಿಧಾರಯತಿ ಅರ್ಥಾ
ತ್ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಹೃದಯಾಂತರ್ವರ್ತಿಸೇ ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಕರ್ಮಪ್ರೇರಕೋ
ಧವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಅತ್ರಕೇಚಿತ್ ದೇವಾಶ್ಚಕ್ಷುರಾದೀಂದ್ರಿಯಾಣೀತಿವದಂತಿ
ಇದು ತಾವತ್ತನ್ಮಾಂದ್ರ್ಯಂ. ಚಕ್ಷುರಾದ್ಯಂ ತರಂಗಮಾಸನಾಗಮೈಶ್ವರಮುಕ್ತೇ
ಸುತರಾಂತದ್ವಂದಿಂಗಳಾದ್ಯಂವಿಯಾ ಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಮುಕ್ತಂ ಭವತೀತಿ. “ಉಂ
ಕಾಣ್ಣಪಶ್ಚಿಮೇ. ಪ್ರಪ್ತಶ್ಚುವಾಚ್ಯವಾದ ಜಿತ್ವರೂಪವಾದ ಆ ಮಹಾಲಿಂ
ಗವು ಲೋಕಮೋಕ್ ದೀವವು ಬಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ಬೆಳಗುವುದಲ್ಲದೆ, ತಾನೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವಂತೆ, ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಸಕಲ ಬಾಹ್ಯವಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬೆಳಗುವುದಲ್ಲದೆ ತಾನೂ ಪ್ರಕಾಶ
ಮಯನಾಗಿ ಬೆಳಗುವನು.

ಮತ್ತು ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜಯವು ಸಂಭವಿಸಲು,
ನನ್ನಿಂದ ತನ್ನಿಂದ ಎಂದು ಬಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೋರಾಡಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ
ವುನಃ ಶುಲ್ಕೋಲಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಸ್ವಸ್ವರೂಪವೆಂದೆನಿಸಿದ ಮಹಾಲಿಂಗಾಕೃತಿಯನ್ನು ತಾಳಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂಕ
ಪಂಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕೂಡುತ್ತ ಬಂದ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕುಲಯವನ್ನು ಸಹ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ
ಬಲ್ಲರೂ ಏತ್ತಲಾರದೆ ದುಸುರರ ಶಕ್ತಿಯಾದೆ ಭಗ್ನಮುನೋರಥರಾದರು.

“ಪ್ರಹ್ಮೈವಂ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಕಂ” ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ
ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನೂ, ಪ್ರಪಂಚಕಾರಣನೂ, ಸ್ವಭಕ್ತಪಾಲಕ
ನೂ ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನೂ ಆದ ಮಹಾಲಿಂಗಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಪರ
ಬ್ರಹ್ಮವು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಉಪಾಸನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಪಾತ್ಯಕವಾದ ತುಷ್ಟವು ಮೆತ್ತು
ಗೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡಂತೆ. ಹೃದಯಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಬಂಡವಾದ ಆಕೃತಿ
ಯನ್ನು ಸೆಂವಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರೇರಕನಾಗುವನು. ಈ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ
ಉಪಾಸಕರು ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲದೆ “ಈಶ್ವರಸ್ವರೂಪತಾನಾಂ ಹೃದ್ವೇಶೀ

ದ್ರಿಯೇಘಃ ಪರಾರೂಢಾರ್ಹವ್ಯರ್ಥೋಽಭ್ಯಾಶ್ಚ ಸರಂಮನಃ | ತಿಕ್ತತೀಃ, ಅತ್ಯಾಪುನ
ಸಾಸಂಯುಕ್ತತೆ ಮನಃ | ಉಂ ಯೇಣೇಂದ್ರಿಯಮರ್ಹವತತಃ ಪ್ರಶ್ನಕ್ತಂ ಇತಿ
ಸ್ಮಯ್ಯಾಯಿಕವಯಮಾಚ್ಛ, ಕಮರ್ಥಃ ದೇವಮದ್ಯಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮುಕ್ತಾಗಃ.
ಇತಿ ಅನೇನಮಂತ್ರೀಣಾ ವರಂಜಲಿಂಗಸ್ಯ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವರೂಪಂ ಪಾರ
ಮಾರ್ಥಿಕಮುಕ್ತಮಿತ್ಯಸಂಧಯಂ || ೪ ||

ಯಾಸತಿಹೃದಿ ಭ್ರಾಮಯನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿ ಮಾಯಯಾ”
ಮೊದಲಾದ ಭಗವದ್ವೇತಿಯೂ, ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಹೃದಯಪಂಕಜ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು ಎಂಬ ವಾಮನ
ಪುರಾಣವಾಕ್ಯವೂ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವವು.

ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ (ದೇವತಾಃ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಉಂವದನ್ನು! ಈ ದೇವ
ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗರೂಢವಾಗಿರುವ ರೂಪ
ದ್ವಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಯೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ದೇವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಉಂವಿಯಗಳೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುವರು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಆದಿತ್ಯ,
ಅಂಬಿಕೆ, ಗಣಪತಿ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹಾದೇವ ಈ ಐದು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಾಧಿಕ
ಭಾವವಲ್ಲದಪ್ರಯುಕ್ತ ಸ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವ್ಯಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದಲೂ, ದೇವ
ಶಬ್ದದ ರೂಢ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಒಂದುಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ,
“ನತತ್ಸಮಶ್ಚಾಭ್ಯಾಶ್ಚಕ್ತದೃಶ್ಯತೆ” ತಿವನಕೋಽಭ್ಯಾಶ್ಚಕ್ತವಂಕರಣ” ಯಥಾಚರ್ಮ
ವದಾಕಾರಂ ಸುನಿಶ್ಚಯಿಸ್ಯಂತಿಮಾನವಾಃ, ತದಾಶಿವಮುಪದ್ವಾಯ ದುಃಖ
ಸ್ಥಾನಂತಿಭವಿಸ್ಯಂತಿ” ಮೊದಲಾದ ಪರಸಹಸ್ರ ಉಪನಿಷತ್ಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಉಪ
ಬೃಂಹಣವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ವಿಶೋಧ ಸಂಭವಿಸುವುದಾದಕಾರಣ ದೇವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
(ಐಂದ್ರಿಯ) ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಅಸಂಗತವಾಗುವದು.

ಅಥವಾ ಈ ಮಂತ್ರದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಕೂಡಾ ಆ
ಮಹಾಲಿಂಗವು ಗೋಚರವಲ್ಲವು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ವುನಃ ಬಾಹ್ಯೇಂ
ದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಆ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಗೋಚರವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು.
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸೂಜಿಗೂ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಸ್ಥೂ
ಲವಾದ ಸೂಜಿಗೂ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ವಾಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮರ್ಥ

ಮೂ||ತದೇವತಿ ತನ್ನೈಜತಿ ತದ್ವಿರ ತದ್ವದಂತಿಕೆ ತದಂ
ತರಸ್ಯ ನರಸ್ಯ ತದುಸರಸ್ಯ ಸ್ಯಾಸ್ಯ ಬಾಹ್ಯತಃ ||೫||

ಶಾಂ|| ಸ್ವರೂಪಬ್ಧಾನದಾರ್ಥಾರ್ಥಂ ಸಕ್ತದುಕ್ತಂ ಸಚಿತ್ತಮಾರೋಹ
ತಿತಿವಾ ಸ್ವರೂಪಮೇವ ಪ್ರತಿನಾದಯತಿ. ತದೇವತೀತ್ಯಾದಿನಾ.

ತತ್ ಉಕ್ತಮಹಾಲಿಂಗಂ, ಏಜತಿ-ಜಲತಿ, ಮನ ಆದೀನಾಮವ್ರಾ
ಪ್ಯತ್ವಾತ್. ತೇಷಾಂಜಲತಾಮಗ್ರ ಏವ ಜಲತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ತದೇವ ಸ್ಥೈಜತಿಚ
ಸ್ವತಃ ಸ್ಥೂಲಕ್ರಿಯಾರಹಿತತ್ವಾನ್ನೈವಜಲತಿ. ತನ್ಮಹಾಲಿಂಗಂ ದೂರೇ ಅಭಕ್ತಾ
ನಾಂವರ್ಷಕೋಟಿಶ್ಚೈರಪ್ಯಪ್ರಾಪ್ಯತ್ವಾತ್ ದೂರವವತಿಷ್ಠತಿ. “ಶ್ರದ್ಧಾರ್ಥಕ್ತಿ
ದ್ಧ್ಯಾನಯೋಗಾದವೇಹಿ” ಧ್ಯಾನನಿರ್ಮಥನಾಭ್ಯಾಸಾತ್ಪಾಶಂಪದತಿಪಂಚತಃ.

ನಾಗುವುದೋ, ಅದರಂತೆ ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೂ
ಪ್ರವೇಶಾಸ್ಯಾಧ್ಯತ್ವವಂ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರ
ತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವಾಗ ಏನು ದೇವಶಬ್ದದ ರೂಢ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಏಕೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದ
ಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಮಹಾ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಚ್ಛಿ
ನ್ನತಿಯೂ, ಅಸುಚಿನ್ನತೆಯೂ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಗಳೇ ಹೊರತು ಕಲ್ಪಿತಗಳಲ್ಲವು
ಎಂಬುವುದೇ. ಈ ಶಾಂಕರೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನ ಆಶಯವು. ||೪||

ಅರ್ಥ-ತತ್-ಆ ಮಹಾಲಿಂಗವು, ಏಜತಿ-ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆಯೇ
ಜಲಿಸುವದು. ತತ್-ಆ ಮಹಾ ಲಿಂಗವು, ಸ್ಥೈಜತಿ-ಜಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ತತ್-ಆ ಮ
ಹಾಲಿಂಗವು, ದೂರ-ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ದೂರವಿರುವದು. ತತ್-ಆ ಮಹಾಲಿಂ
ಗವು, ಅಂತಿಕ-ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವದು. ತತ್-ಆ ಮಹಾಲಿಂಗವು, ಅಸ್ಯ
ಸರ್ವಸ್ಯ-ಈ ಸಮಸ್ತ ಬಗ್ಗತಿನ, ಅಂತಃ-ಒಳಗೂ ಇರುವದು, ಬಾಹ್ಯತಃ-ಹೊರ
ಗೂ ಇರುವದು.

ತಾ|| ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಮನಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾವದಿಲ್ಲವು. ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸೆಂಬುದು ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗವು
ದೂರಗಳಾಗಿ ಕಾಶೀ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತು
ಕೊಂಡು ಏನು ರಾಸಿದ್ಧ ಪೂರವಲ್ಲವೇ ಸೇರುವದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು
ಗಿಂತಲೂ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಪದಾರ್ಥವು ಮತ್ತೊಂದು. ಮೊದಲುಮಾಡುವದು.

ಇತಿಶ್ರುತೇಶ್ಚ. “ಧ್ಯಾತ್ವಾಮುನಿರ್ಗಚ್ಛತಿ ಭೂತಯೋನಿಂ” ತಂಧ್ಯಾತ್ವಾ ಮ್ನು
ತ್ಯುಮತೀತ್ಯನಾನ್ಯಃ ಪಂಥಾವಿಮುಕ್ತಯೇ ಇತಿಚಶ್ರುತೇಃ. ತದು ಮಹಾಲಿಂಗ
ಮೇವ ಅಂತಿಕೆ. ಭಕ್ತಾನಾಂಸಮೀಪವತಿಷ್ಠತಿ. ಷಡಂಗಾತ್ರಿತ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ
ಸ್ಯತತ್ವಾಮರಸ್ಯಾಪನ್ನತ್ವಾತ್. ತತ್ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಅಸ್ಯಘಟಾದ್ಯುಪಲಕ್ಷಿತಸ್ಯ
ಸರಸ್ಯಜಗತಃ ಅಂತಃ “ಯಯಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಾಂತರ” ಇತಿಶ್ರುತೇಃ ಅಂತರ್ರಾಮಿ
ತ್ವೇನಸ್ಥಿತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ತದು ತನ್ಮಹಾಲಿಂಗಮೇವ ಸರಸ್ಯಾಸ್ಯಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ಬಾ
ಹ್ಯತಃ ಬಹಿಃ ಪ್ರದೇಶೇ ವರ್ತತೆ. “ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯನಾರಾಯಣ

ಪ್ರತಿಬಂಧು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಬರುವುದು. ಈ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಿಕ್ಷದೇ
ಇರುವ ಪದಾರ್ಥವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು. ಈ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದ
ವಾಚ್ಯವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವುಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೂ
ಗೋಚರವಲ್ಲದ್ದು. ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಸಾಮಾ
ನ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು.

ಮತ್ತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಸ್ತುವೆಲ್ಲ
ವೂ ಜಲಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದಾಗಿರುವದು. ಪ್ರಪಂಚಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಈ
ಮಹಾಲಿಂಗವು ಸ್ಥೂಲಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೆ
ಜಲಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದಲ್ಲವು. ಇಂಥಾ ಅಪ್ರಕಂಪ್ಯವಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವು
ಶಿವಭಕ್ತಿಶೂನ್ಯನಾದ ಶಿವದೀಕ್ಷಾರಹಿತನಾದ ಗುರುರಾಕ್ಷಸದೂರನಾದ
ಭಕ್ತನಲ್ಲದವನಿಗೆ ಸುತರಾಂ ದೊರೆಯಲಾರದು.

ವೇಧಾ, ಕ್ರಿಯಾ, ಮನು ಎಂಬ ಮೂರು ದೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಮೂ
ರು ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಆಣವ, ಮಾಯಾ, ಕಾರ್ಮಿ
ಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಮಲಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ ಶಿವ
ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಭೇದವೆನಿಸಿದ ಗುರು
ಲಿಂಗವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾರ್ಥಕ್ತಿಯಿಂದಾರಾಧಿಸುತ್ತಲೂ, ಮಾಮೇಶ್ವರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ
ಲಿಂಗಭೇದವೆನಿಸಿದ ಆಚಾರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ವೈಕಾಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಧ್ಯಾನದಿಂದಾ
ರಾಧಿಸುತ್ತಲೂ, ಪ್ರಸಾಧಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಭೇದವೆನಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು
ಅವಧಾನ ಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನದಿಂದಾರಾಧಿಸುತ್ತಲೂ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಸ್ಥಳ
ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಭೇದವೆನಿಸಿದ ಬಂಗಮಲಿಂಗವನ್ನು ಅನುಧವಭಕ್ತಿರೂಪವಾಹ

ಸ್ಥಿತಃ" ಇತಿಶ್ರುತಃ. ಅನೇನಾನಿಮಂತ್ರಣಂ ಬಗ್ವನ್ಮಾತು ಕಾರಣೇಭೂತಮು
ಹಾಲಿಂಗಸ್ಯಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಪುಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವರೂಪಮಸಿ ಸಾ
ರಮಾರ್ಥಿಕಂ ದರ್ಶಿತಮಿತಿಚ್ಛೇಯಂ. ತೇಜಿತ್ವದದ್ವಾರಿ ಇತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥ ಕೋಟಿ
ಶಕ್ತಿರಪ್ಯವಿದುಷಾಂ ಅಪ್ರಾಪ್ಯತ್ವಾತ್ ದೂರವಿವೇತ್ಯಾದ್ಯಾಹುಃ. ಅತ್ರಕಿಂಚಿ
ದ್ವಿಚಾರ್ಯತೆ. ತೇಷಾಮಯಮಾಶಯಃ. ರಬ್ಬರಯಂ ನಾಯಂ ಸರ್ಪಇತಿ
ವಾಕ್ಯಜನ್ಯಜ್ಞಾನಾತ್ ಭಯಕಂಪಾದಿ ನಿವೃತ್ತಿರೇವ. "ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನಮನಂತಂ
ಬ್ರಹ್ಮ" ಇತ್ಯಾದಿ ಸಿದ್ಧವಸ್ತುಪ್ರತಿಪಾದಕ ವಾಕ್ಯಜನ್ಯ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಾತ್

ಧ್ಯಾನದಿಂದಾರಾಧಿಸುತ್ತಲೂ, ಶರಣ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಭಾವಲಿಂಗ ಭೇದವೆನಿಸಿದ ಪ್ರ
ಸಾದಲಿಂಗವನ್ನು ಆನಂದಭಕ್ತಿಯಿಂದಾರಾಧಿಸುತ್ತಲೂ, ಐಕ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭಾವಲಿಂ
ಗಭೇದವೆನಿಸಿದ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ಸಮರಸ ಭಕ್ತಿಯೋಗರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನ
ದಿಂದಾರಾಧಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವವನೇ ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಆರು
ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು ಲಿಂಗ ಬಂಗಮ ರೂಪನಾದ ಪರಿವನನ್ನು, ಆ ಪರಿವನ
ಸಂಬಂಧವಾದ ಭಕ್ತರುದ್ರಾಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಹಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾರಾಧಿ
ಸುವವನೇ ಭಕ್ತನು. ಈಶ್ವರನೇ ಗುರುಲಿಂಗಬಂಗಮರ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂ
ದಿರುವನೆಂಬ ದೃಢತರವಾದ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನೇ ಮಾಹೇಶ್ವರನು. ಗುರು ಲಿಂಗ
ಬಂಗಮರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಭಕ್ತರುದ್ರಾಕ್ಷಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸದಾ
ಚಾರಾದಿ ಐದುನಿಧಿಗಳಾದ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತೃತಿ ಇಲ್ಲದವನೇ
ಪ್ರಸಾದಿಯು. ರೋಗಾದಿಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ವಾದೋದಕಪ್ರಸಾದ ಹೊರತು,
ಮಿಕ್ಕ ಔಷಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದವನಾಗಿಯೂ, ಲಿಂಗವೇ ಪ್ರಾಣ-ಪ್ರಾಣವೇ
ಲಿಂಗವೆಂದು ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವವನೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯು. ಲಿಂಗವೇ ಪತಿ,
ಲಿಂಗವೇ ಸತಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಸ್ಥಿರಗೊಂಡು ಜಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚ ಸಂಬಂಧವಾದ
ಸತೀ ಪತಿ ಸಂಗ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವವನೇ ಶರಣನು. ಅಂಗಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ
ಸತೀಪತಿ ಭಾವಗಳೆರಡೂ ವಿಲೀನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಾನು ನೀನು ಎಂಬ
ಭೇದಭಾವವೆಂಬುದು ನಿಜವಲ್ಲವನಾಗಿ ನಿರ್ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಿ ಶಿಖೀ ಕರ್ಪೂ
ರಗಳೆರಡರಂತೆ ಸರ್ವಕಾರಣನಾದ ಆ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಭಾವವನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವವನೇ ಐಕ್ಯಗುರೂಪನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮರಸ ರೂಪ
ವಾದ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಬಹುನಾಂ ಒಪ್ಪನಾಮಂತೆ

ಅನರ್ಥನಿವೃತ್ತಿಬ್ರಂಹ್ಮಾನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವೋಕ್ಷ್ಯ ವಿವರವತಿ. "ತಮೇವಂವಿದಿ
ತ್ವಾತಿಮೃತ್ಯುಮೇತಿ" ನಾನ್ಯಸಂಥಾವಿದ್ಯತೆ ಯನಾಯ. ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ.
"ಜ್ಞಾನಾದೇವತುಕ್ಯವಲ್ಯಂ ಇತಿಶ್ರುತೇಶ್ಚ. ಪುರೋಕ್ಷವಾದ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯ
ಭೃತ್ಯ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತೈರಸರ್ವಯಾಯ ಧ್ಯಾನರೂಪೋಪಾಸನೈವ ಮುಕ್ತಿಕಾರಣ
ಮಿತಿಜ್ಞಾಯತೆ. ತಮೇವೇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಾತ್ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಮೇವ ಮುಕ್ತಿಕಾ
ರಣಮಿತಿ ನಿಶ್ಚೀಯತೆ. ಅತ್ರಕೋಯಂ ಮಾರ್ಗೋನುಸರಣೀಯೋ ಮುಮು
ಕ್ಷುಭಿಃ. ಉಭಯಾನ್ಯತರಸ್ವೀಕಾರ ಅನ್ಯತರಸ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತಾಪತ್ತೇಃ ಪರಸ್ಪರವಿರು
ದ್ಧಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವಾತ್ ಉಭಯಸ್ಯಾಪ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಾಪ್ರಾಪ್ತಾತ್. ಸ್ಯಾಚ್ಚ

ಜ್ಞಾನವಾನ್ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೆ" ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಜನ್ಮ
ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶಿವವೂಚಾ, ಶಿವಭಕ್ತಿ, ಶಿವಧ್ಯಾನ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮ ಫಲ
ದಿಂದ ಗುರುಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸುಖಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದೆ
ಉಳಿದವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಭಕ್ತಿಗೇನೆ ಧ್ಯಾನವೆಂದು ಹೇಳು
ವುದುಂಟು. (ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಧ್ಯಾನಯೋಗಾದವೇಹಿ" ಧ್ಯಾನನಿರ್ಮಥನಾಭ್ಯಾ
ಸಾತ್) ಮೊದಲಾದವುಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಈ ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯುತ
ರಿಗೆ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಸ್ವರೂಪವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವುದು. ಮಹಾಲಿಂಗವು ಸ್ಥಾ
ವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂ
ಡಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾಲಿಂಗವು ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ರೂ
ಪದಿಂದಲೂ, ಸ್ವರೂಪಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಇರುವುದು.
ಇದಕ್ಕೆ "ಸರ್ವಾಸನ ಶಿರೋಗ್ರೀವಃ" ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀಚಭಗವಾನ್" ಮೊದ
ಲಾದ ಶ್ರುತಿಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂಬುದೇ ಈಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಆಶಯವು.

ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ದೂರೆ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಜ್ಞಾನಿ
ಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವು ದೂರದಲ್ಲಿರುವದೆಂದು ಕೆಲವರು ಅರ್ಥಮಾಡುವರು. ಹಗ್ಗವನ್ನು
ಸರ್ಪವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಭಯಕಂಪಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪುನಃ
ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಇದು ಸರ್ಪವಲ್ಲವು. ಹಗ್ಗವೇ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾದಮೇಲೆ
ಮೊದಲುಂಟಾದ ಭಯವು ನಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂಶೋಷವು ಸಂಭವಿಸುವಂತೆ
"ಸತ್ಯಂಜ್ಞಾನಮನಂತಂ" ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಂಟಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ
ಅನರ್ಥನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಮಾನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಯು ಅಭಿಸು

ಪ್ರತಿಸಂಕೋಚಿ ಲಕ್ಷಣಾದಿಸ್ವೀಕಾರೇಚಮಾನಾಭಾವಃ. ತಸ್ಮಾದುಭಯೋರ
ಪಿವಾಕ್ಯಯೋಃ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ವೈದಿಕಂಮನ್ಯಮಾನೇನ ಉಭ
ಯೋರಪಿಸಾರ್ಥಾತ್ಯಂವತ್ತತ್ಯಂ. ಏತತ್ಸಾರ್ಥಾತ್ಯಂವತ್ತತ್ಯಂ ಸಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚ
ಯಂವಿನಾ, ನೈವಸಂಘಟಿತೆ. ತಸ್ಮಾದೇಕೇನೇವ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗೇಣಮುಕ್ತ
ಲಕ್ಷ್ಯತ್ವಂಜ್ಞೇಯಂ. ಏತದೇವ ವಿದ್ಯಾಂಚಾರಿಂದ್ಯಾಂಚೇತಿಮಂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ
ಯಾಂವಿಸ್ತರತೋಪಕ್ರಾಂತಃ ||೫||

ವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ತಮೇವಂವದಿತ್ವಾ" ಜ್ಞಾನಾದೇವತು ಕೈವಲ್ಯಂ
ಮೊದಲಾದ ಉಕ್ತಿಗಳೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

ಇಲ್ಲಿ "ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ, ಧ್ಯಾತ್ವಾಮುನಿಃ, ತಂಧ್ಯಾತ್ವಾ, ಧ್ಯಾನನಿರ್ಮಥ
ನಾದೇವ" ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾ
ನವೇ ಕಾರಣವೆಂದೂ ತಂವದಿತ್ವಾ "ಜ್ಞಾನಾದೇವತು" ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗ
ಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೇಕಾರಣವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವವು. ಏಕರೂಪವಾದ ಶ್ರು
ತಿಯಲ್ಲಿ ವರಸ್ತರ ವಿರೋಧಗಳಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಒರುವುದರಿಂದ ಮುಮು
ಕ್ಷುಗಳು ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಈ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ
ದರೆ ಆ ಶ್ರುತಿಗೆ ಆಪ್ರಮಾಣ್ಯವೂ, ಆ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಈ ಶ್ರುತಿಗೆ
ಆಪ್ರಮಾಣ್ಯವೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಕೋಚಮಾಡಲು, ಲಕ್ಷಣಾ
ದಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಲು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಎರಡು ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ
ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವಾದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳಿಗೆ
ಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಮಾಡುವುದು
ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿರುವದು. ಇದೇ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬರುವ "ವಿದ್ಯಾಂಚಾ
ವಿದ್ಯಾಂಚ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದು. ಆ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮ ಸಮುಚ್ಚಯವಾದವು
ವೃಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದು ಶಾಂಕರೀಕಾರನ ಆಶಯವು. ||೫||

ಅರ್ಥ—ಯಸ್ತು-ಯಾವ ಭಕ್ತನು, ಸರ್ವಾಣಿ-ಸಮಸ್ತಗಳಾದ, ಭೂತಾನಿ-
ಶಿವನು ಮೊದಲಾದವೂ, ಪೃಥಿವ್ಯಂತ-೩೬ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ಆತ್ಮಸ್ಥೇವ-ಪರಮಾತ್ಮ
ನಲ್ಲಿಯೇ, ಅನುಗುಣವಾದೇತಾನಂತರ, ಪಶ್ಯತಿ-ನೋಡುವನು, ಸರ್ವಭೂತೇ
ಷು-ಆ ಸಕಲ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಆತ್ಮಾನಂ-ಪರಶಿವನನ್ನು, ಅನುಪಶ್ಯತಿ-ಗುರುದ

ಮೂ || ಯಸ್ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಆತ್ಮಸ್ಥೇವಾನುಪಶ್ಯ
ತಿ | ಸರ್ವಭೂತೇಷುಚಾತ್ಮಾನಂ ತತೋನವಿಜಿಗು
ಪ್ಯತಿ ||೬||

ಶಾಂ|| "ಲಿಂಗಮಧ್ಯೆ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಂ | ಲಿಂಗ
ಜಾಹೃತ್ವೇತೇನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮಾಲ್ಲಿಂಗಂ ಪ್ರವೃಜಯೇದಿತ್ಯುಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಲಿಂ
ಗೋಪಾಸನಾಪ್ರಕಾರಮಾದ ಯಸ್ತಿತ್ಯಾದಿನಾ—ಯಸ್ತು ಸರ್ವಾತ್ಮಕಶಿವೋ
ದೇಶಾನಂತರ ನೋಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ತತಃ-ಆಮೇಲೆ, ನವಿಜಿಗುಪ್ಯತೇ-ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿ
ಲ್ಲದೆ ಸುಖದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ತಾ|| ಲಿಂಗಮಧ್ಯೆ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಂ "ಸರ್ವೋ
ವೈರುದ್ಧಃ" ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮರೂಪವಾದ ಪ್ರಮಾಣ
ವೆಲ್ಲವೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಕಾರಣವಾದ ಲಿಂಗದಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವುದೆ ಹೊರತು
ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವು. ಎಂಬ ದೃಢತರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಿಶ್ರತತ್ವಗಳು ೨೫,
ಅಶುದ್ಧತತ್ವಗಳು ೬, ಶುದ್ಧತತ್ವಗಳು ೫, ಅಂತು ಅಂಗತತ್ವಗಳು ೨೫, ಲಿಂಗತತ್ವ
ಗಳು ೧೧ ಶೇರಿ ೩೬ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೀರಶೈವಮತವೀತಿಯಾಗಿ (ಗರ್ಭಾಷ್ಟ
ಮುಕ್ತಕಾದೀಕ್ತಾ) ಎಂಬುಕ್ತಿಯಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಂಟು ವರ್ಷ ಅಪ್ರಾಕೃತಧರ್ಮ
ಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಿವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸದ್ಗುರುಗಳಿಂದ ಪಡೆದು ಶ್ರುತಿಸಂ
ಬಂಧಗಳಾದ ಆಪರಣವಸ್ತ್ರಲ್ಲಾ ಸಷ್ಟಮಾಡಿ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಲಿಂಗ ಸಂಸ್ಕಾ
ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಮಂತ್ರಾಧ್ಯ ಸರ್ವಾಧ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಷಡಧ್ಯಶುದ್ಧಿ ಮೊವಕ
ಲಿಂಗತ್ರಯಧಾರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಂತ್ರಶೀಲಿಯಾದೆನೆಂಬ ದೃಢತರವಾದ
ಭಾವನೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ, ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬತ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಜೋತೀರೂಪ
ವಾಗಿಯೇ ತೋರುವಂತೆ, ನಾನೇ ಶಿವಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಅನನ್ಯ
ಭಾವದಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವ ಭಕ್ತನುಂಟು; ಆ ಭಕ್ತ
ನಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಶಿವನವಂವಿಗೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾದ
ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವು ಶಿವಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವದು. ಶಿವನೂ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂ
ಚಾತ್ಮಕನಾಗಿಯೇ ತೋರುವನು. ಈ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿ
ರುವ ಪದಾರ್ಥವಾವುದೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವು.

ಹಂ ಭಾವಾಪನ್ನೋಭಕ್ತಃ ತು ಶಬ್ದಃ ಲಿಂಗ ಜಾಹ್ಯ ಪರದೃಷ್ಟಿನಿವಾರಣಾರ್ಥಃ
ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಶಿವಾದಿಭೂಮ್ಯಂತಾನಿ, ಆತ್ಮಸ್ತೇವ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಲಿಂಗ
ಏವ, ಅನು ಶಿಕ್ಷಾ ಗುರೂಪದೇಶಾನಂತರಂ, ಪಶ್ಯತಿ ಅವಲೋಕಯತಿ. ನತು
ಪರಶಿವಲಿಂಗಾತಿರಿಕ್ತಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿದಪಿಮನ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಉಕ್ತಂಚ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ಶಿಖಾಮಣಿ. "ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಯ ಷಟ್ಪಿಂಶತ್ತತ್ವಾಧಾರತ್ವಂ. "ಯಸ್ಯೋರ್ಮಿಬು
ದ್ಭುಧಾಭಾಸಸ್ಯ ಷ್ಟಿಂಶತ್ತತ್ವಸಂಜಯಃ | ನಿರ್ಮಲಂ ಶಿವನಾಮಾನಂ ತಂವಂದೇಚಿ
ನ್ಮಹೋದಧಿಮಿತಿ. ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಉಕ್ತೇಷು ತೇಷು ಆತ್ಮಾನಂ ಪರಮಾತ್ಮಾ

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತರಂಗಗಳು ಸಮುದ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೇಗೆ ಬೇರೆಯ
ಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ
ವಾದ ಜಗತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನ್ಯವಲ್ಲವು. ಜೀಡರಹುಳವು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ
ಇಚ್ಛಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ನೂಲಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಂಕೋಚಾ
ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆ ನೂಲನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನೊಳಗೆ ಶೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಆಮೆಯು ತನ್ನ
ವಿಕಾಸಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವುದು. ಸಂಕೋಚಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ
ಆ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಏಕರೂಪವಾಗಿಯೇ ತೋ
ರುವದು. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅವೀದ್ಯಾಭಾವವಾದ ಶಕ್ತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ
ದಿಂದ ಜಗತ್ತು ತೋರುವದು. ಭಾವಿಯನ್ನು ತೋರಿದೊಡನೆ ನೀರು ಹುಟ್ಟಿ
ತೆಂದು ವ್ಯವಹಾರವಿರುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ಜಗತ್ತು
ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು
ವ್ಯವಹರಿಸುವರು. ಸಂಕೋಚಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜಗತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಉಪ
ಸಂಹೃತವಾಗುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಳಯವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವರು. ಹೊಸದಾಗಿ ಪರ
ಮಾತ್ಮನಿಂದ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ನಾಶವೂ ಆಗುವು
ದಿಲ್ಲ. ತೋರುವುದಕ್ಕೂ ತೋರದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಳಯಗಳೆಂದು ಹೇಳ
ಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ (ಚಿದಾತ್ಮೈವಹಿದೈವೋಂತಾಸ್ಥಿತಮಿ
ಚ್ಛಾವಶಾದ್ಭುಃ ಯೋಗೀವನಿರುಪಾದಾನಮರ್ಥಜಾತಂ ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್)
ಯಥೋದಪಾನಕರಣಾಕ್ತ್ಯಯತೇ ನಜಲಾಂಬರಂ ಸವೇವನೀಯತೇವ್ಯಕ್ತಿಃ, ಅನ
ತಃ ಸುಭವಃ ಕುತಃ ಯಥೋರ್ಣನಾಭಿಸ್ಸೃಜತೇಗೃಹ್ಣತೇಜಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪ
ನಿಷತ್ವಮಾಣಗಳಿಗೆ ವೈಯ್ಯರ್ಥ್ಯವಂ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು. ಇಲ್ಲಿ ನಿರವಯವ

ನಂ ಶಿವಂ ಚಕಾರಃ ಕ್ರಿಯಾನುವೃತ್ಯರ್ಥಃ. ಅನುಪಶ್ಯತಿ. ಅನು-ತನುತ್ರಯಗತಾ
ನಾದಿ ಮುಲತ್ರಯಮಸಾಗುರುಃ | ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯೇಣನಿರ್ದಗ್ಧಾ ಲಿಂಗತ್ರಯ
ಮುಪಾದಿತತ್. ಇತ್ಯುಕ್ತ ಗುರೂಪದೇಶಾನಂತರಂಪಶ್ಯತಿ ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ. ಯಃ ಅಧಿ
ಕಾರೀ ಲಿಂಗಾತಿರಿಕ್ತಂ. ನವಿಶ್ವಂ ಜಗದತಿರಿಕ್ತಂಚ ನ ಲಿಂಗಂ ಇತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ
ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಮೋಹಮಿತ್ಯಭೇದೋಪಾಸನಾದಾರ್ಥ್ಯ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಶಿವಂಸಾ
ಕ್ಷಾತ್ಕರೋತಿ. ಸಮುಕ್ತೋಭವತೀತ್ಯಾಹ. ತತಃಪಶ್ಯಾದಿನಾ-ತತಃ ಅಭೇ
ದೋಪಾಸನದಾರ್ಥ್ಯಾನಂತರಂ ನವಿಜಗುಪ್ಸತೇ ಜುಗುಪ್ಸಾಂ ನಾಪ್ನೋತಿ. ಮು
ಕ್ತೋಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿಚಾತ್ಮನಿ |

ವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಸಾವಯವವಾದ ಪ್ರಪಂಚವು ತೋರುವುದುಹೇಗೆ ಎಂಬ
ಆಶಂಕೆ ಹುಟ್ಟುವದು.

ಅನಂತಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ನಿರವಯವವಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ
ಅಘಟಿತಘಟನಾಶಕ್ತಿ ಇರುವುದೆಂದು ಪರಸಹಸ್ರ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗು
ವದು. ಈ ವಿಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ಯಾವ ವಿಧವಾದಕಾರಣ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಅಪೇ
ಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು.
ಮತ್ತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಘಾಳಿಯು ನಿರವಯವವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಘಾಳಿಯು ಗಿಡ
ಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವದು. ಜೀವನು ನಿರವಯವವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾವ
ಯವವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುವನು. ಇಂಥಾ ಲೋಕನಿಷ್ಠವಾದ ನಿರವ
ಯವ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಸಾವಯವ ಪದಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವಾಗ ನಿರವಯವ
ನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಪ್ರಪಂಚೋತ್ಪತ್ತಿಯು ನಿರಾಬಾಧವಾಗಿರು
ವದು. ಇದರಿಂದ ಜೀವ ಜಗತ್ತುಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಣರೂಪದಿಂದ ಅವ್ಯ
ಥಕ್ ಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಗದ್ರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯಬ್ರಹ್ಮವ, ಕಾರಣರೂ
ಪವಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದರೂಬ್ರಹ್ಮವು ಅಭಿನ್ನಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುವುದೆಂದು ಶ್ರುತಿ
ಸ್ಮೃತೀತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ, ಲಿಂಗಾಂಗಿಯಾದ ಶಿವಭಕ್ತನು
ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸಕಲ ತತ್ವಮಯನಾಗಿರುವನು. ಸಕಲ ತತ್ವಗಳೂ ಪರಮಾತ್ಮನ
ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವವು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಪ್ರಪಂಚವಿಲ್ಲವು. ಈ ಷಟ್ಪಿಂಶತ್ತ
ತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ನನಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಅವಭೇದವು ಇಲ್ಲವು. "ಶಿವೋಹಂ"
ಎಂಬ ತೈಲಧಾರಾವದವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಪರಮಾತ್ಮಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಉಪಾಸನೆ

ಸಂಪತ್ಯನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂಯಾತಿ ನಾನ್ಯೇನಹೇತುನಾ || ಏತತ್ಕೈವಲ್ಯ ಸಮಾ
ನಾರ್ಥಕತ್ವಾತ್ | ಯೋಮಾಂಪತ್ಯತಿ ಸರ್ವತ್ರಸರ್ವಂಜಮಯಪತ್ಯತಿ.
ತಸ್ಯಾಹಂ ನಪ್ರಣಸ್ಯಾಮಿ ಸಚಮೇನಪ್ರಣಶ್ಯತಿ. ಇತಿ ಕೃಷ್ಣಗೀತಾವಚನ
ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಚ್ಛ. ||೬||

ಮೂ || ಯಸ್ಮಿಂತ್ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನ್ಯಾತ್ಮೈವಾಭೂದ್ವಿ
ಜಾನತಃ | ತತ್ರಶೋಮೋಹಃಕಶ್ಯೋಕ ಏಕತ್ವಮ
ನುಸತ್ಯತಃ ||೭||

ಶಾಂ|| ಉಕ್ತಮೇವಅರ್ಥಮಾಹ ಯಸ್ಮಿನ್ಇತಿ-ಯಸ್ಮಿನ್ ಪರಶಿವ
ಲಿಂಗಿ, ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷೇವಾ, ವಿಜಾನತಃ ಶಿವಾದಿಧರಣ್ಯಂತಾನಿತತ್ವಾನಿ ಪರ
ಮಾತ್ಮನಿ. ಲಿಂಗಿ. ಸಂತಿ. ಪರಮಾತ್ಮಾಚ ಶಿವಾದಿಧರಣ್ಯಂತೆಷ್ಟಸ್ತಿ. ಇತಿ ವಿಶೇ
ಷೇಣಜ್ಞಾನವತಃ, ಸರ್ವಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಪತ್ರಶಾಖಾದಯಃ ಪಾದಪ ಇವ
ಆತ್ಮೈವಾಭೂದ್ವನಂತಿ. ಶಿವಾದಿಧರಣ್ಯಂತಾನಿತತ್ವಾನಿ ನ ಶಿವಲಿಂಗವಿಭಕ್ತಾನಿ,
ಶಿವಲಿಂಗಂಜ ನತದತಿರಿಕ್ತಂ ಇತಿಜ್ಞಾತ್ವಾ ಯ ಉಪಾಸ್ತೆ ತಸ್ಯತತ್ರಶಿವಲಿಂಗಿ

ಯುಳ್ಳ ಶಿವಭಕ್ತನಿಗೇನೆ ನೆಸವುನರಾಪರ್ತತೆ, ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ಪುನ
ರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ನಿತ್ಯ ಸುಖಪ್ರದವಾದ ಮುಕ್ತಿಯು ಕೈಶೇರುವದು. ಎಂಬ
ವುದೇ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಆಶಯವು ||೬||

ಅರ್ಥ-ಯಸ್ಮಿನ್-ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನತಃ-ವಿಶೇಷವಾದ ಅರಿವುಳ್ಳ
ವನಿಗೆ, ಸರ್ವಾಣಿ-ನಿಖಿಲವಾದ, ಭೂತಾನಿ-೩೬ ತತ್ವಗಳು, ಆತ್ಮೈವ-ಶಿವಸ್ವರೂ
ಪವಾಗಿಯೇ, ಅಭೂತ-ಅದುವೋ! ತತ್ರ-ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಏಕತ್ವಂ-ಶಿವನೊಡನೆ,
ಅಭೇದವನ್ನು, ಅನುಪಶ್ಯತಃ-ನೋಡುವವನಿಗೆ, ಮೋಹಃ-ಅಜ್ಞಾನವು, ಕಃ-ಎಲ್ಲಿ?
ಶೋಕಃ-ದುಃಖವು, ಕಃ-ಎಲ್ಲಿ?

ತಾ|| ನಿಖಿಲ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದೀಪ್ರಪಂಚವು ಶಿವಲಿಂಗಮಯವಾಗಿ
ಯೂ, ಶಿವಲಿಂಗವು ಪ್ರಪಂಚಮಯವಾಗಿಯೂ, ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಲಿಂಗಗಾಂಗ
ಸಾಮರಸ್ಯವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನೀಪುರುಷನನ್ನು ಶೋಕಮೋಹರೂಪವಾದ ದ್ವಂದ್ವವು
ಆಕ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಶೋಕಮೋಹಗಳು ಚಿತ್ತದಿಂದುಂಟಾಗುವುವು. ಆತ್ಮನ
ಸಂಕೋಚವಾದ ಶಕ್ತಿಯೇ ಚಿತ್ತವೆನಿಸುವದು. ಈ ಚಿತ್ತವು ಇರುವವರಿಗಿಗೂ

ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷೇವಾ ಏಕತ್ವಂ ಸ್ವಾಭೇದಂ ಅನುಪಶ್ಯತಃ ಕೋಮೋಹಃ, ಕ
ಶೋಕಃ? ಶೋಕಮೋಹಯೋಃ ಸಂಕುಚಿತಸ್ವರಕ್ತಿ ಮುಲಕಾರ್ಥತ್ವಾತ್. ತಸ್ಮಿನ್
ಸ್ಯುಚ ಲಿಂಗತ್ರಯೋಪದೇಶಾನಂತರಂ ಗುರೂಪದಿಷ್ಟೋಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವತಃ
ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಅಸಂಬದ್ಧತ್ವಾತ್. ತೇನಚ ತಲ್ಲಿಂಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತೆ ಶೋಕಮೋಹಾ
ದೀನಾಂ ದೂರಾಪಾಸ್ತತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಉಕ್ತಂಜ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣೌ.
“ಪತ್ರಶಾಖಾದಿರೂಪೇಣ ಯಥಾತಿಷ್ಠತಿಪಾದಪಃ | ತಸ್ಯಾಭೂಮ್ಯಾದಿರೂಪೇಣ
ಶಿವಏಕೋವಿರಾಜತೆ || ಉಕ್ತಂಜ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಶಿವಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇ ಶೋ
ಕಮೋಹಾದೀನಾಮಸತ್ವಂ “ಭಿದ್ಯತೆ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಶ್ಚಿದ್ಧಂತೆ ಸದ್ವಸಂತ
ಯಾಃ | ಕ್ಷಿಯಂತಚಾಸ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ ತಸ್ಮಿನ್ದೃಷ್ಟಪರಾವರತಿ.” ಉಕ್ತಂಜಾ
ನುಭವಸೂತ್ರೈಃ ಪವಮದ್ವೈತಭಕ್ತೃವ ಪ್ರಸಾದಸ್ವರೂಪೋಮುಖಃ || ಪ್ರಸಿದ್ಧತಿ
ತತಸ್ಸರ್ವಮಾತ್ಮರೂಪೇಣದೃಶ್ಯತೆ” ಇತ್ಯಾದಿನಾ “ಸರ್ವಮಾತ್ರತಯಾಭಾತಿ
ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪಾರಮೇಶ್ವರಾದಿತ್ಯಂತೇನ” ||೭||

ಚಿತ್ತವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವು. ತನುತ್ರಯಗತಾನಾದಿ ಮಲತ್ರಯಮಸೌಗುರುಃ
ಎಂಬಾಗಮವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವದೀಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕ ಪಂಚಸೂತ್ರಘಟಿತ
ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣಾನಂತರ ಗುರೂಪದೇಶದಿಂದ ಮುಲಗಲ್ಲಿವೂ ನಾಶಹೊಂದಿ
ಗುರುಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ರೀತಿಯಾಗಿ ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತೆ,
ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಂ ಪಡೆದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಅಜ್ಞಾ
ನರೂಪವಾದ ಗಂಟನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ, ಸರ್ವಸಂತಯಗಳಿಲ್ಲವು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡು
ತ್ತಿರಲು, ಹಿಂದೆ ಆರ್ಜಿಸಿದ ಸಂಜಯ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮರಾಶಿಯು ಶಿವಜ್ಞಾನ
ರೂಪವಾದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ನಿರ್ಮಲಾತ್ಮನೆಂದೆನಿಸಿ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶ
ದಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯು ಓಡುವಂತೆ ಚಿತ್ತಕಾರ್ಯವೆನಿಸಿದ ಶೋಕ ಮೋಹಾದಿಗಳು
ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಶಿವಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತ, ತಾನೂ
ಪ್ರಪಂಚವೂ ಏಕರೂಪದಿಂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾ
ಪುರುಷನೇ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನೆನಿಸುವನು. ಈತನೇ ದ್ವಂದ್ವರಹಿತನು. ಮುಕ್ತಾತ್ಮನು.
ಜಗದ್ವಂದ್ಯನು. ಕೃತಕೃತ್ಯನು. ಶಿವಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಗುಪ್ತಿಸತ್ತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ ಅನುಭವಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳೇ
ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಎಂದು ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ||೭||

ಮೂ|| ಸಪರ್ಯಗಾಚ್ಛೈಕಮಕಾಯ ಮವ್ರಣಮಸ್ತಾ
ವಿರಂಕುದ್ಧಮಪಾಪವಿದ್ಧಂ | ಕವಿರ್ಮನೀಪೀಪರಿ
ಭೂಃ ಸ್ವಯಂಭೂಃ ಯಥಾತಥ್ಯತೋರ್ಥಾನ್
ವೈದಧಾಚ್ಛಾಪ್ತತೀರ್ಥೈಸ್ಸಮಾಭ್ಯಃ ||೪||

ಶಾಂ || ಪರಶಿವಸ್ವರೂಪಂಚ್ಛಾತ್ವಾ ತದುಪಾಸನಂಕುರ್ದತಃ ಶೋಕ
ಮೋಹಾದ್ಯಭಾವ ಏವೇತಿ ನ. ಕಿಂತು, ಸಿಂಧುಸೈಂಧವಯೋಃ ನದೀಸಮುದ್ರ
ಯೋಃ ನೀರನೀರಯೋಃ ಕ್ಷೀರಕ್ಷೀರಯೋರೈಕ್ಯಮಿವ ಪರಶಿವ ಮಹಾಲಿಂಗ
ಸಾಮರಸ್ಯಮೇವ ಭವತೀತ್ಯಾಹ ಸಪರ್ಯಗಾದಿತಿ—ಯಃ, ಅಧಿಕಾರೀಭಕ್ತಃ

ಅರ್ಥ—ಸಃ-ಹಿಂದಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವನೊಡನೆ
ಅದ್ವೈತೋಪಾಸನೆಯು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತನು, ಶುಕ್ರಂ—ಪ್ರಕಾಶರೂಪನಾದ,
ಅಕಾಯಂ—ವೇಯಶರೀರರೂಪನಾದ, ಅವ್ಯಯಂ—ಘಾಯ ಹೊಂದದೆ ಇರು
ವ, ಅಸ್ಥಾವಿರಂ—ನರಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಶರೀರವಿಲ್ಲದಿರುವ, ಶುದ್ಧಂ—ಅಜ್ಞಾ
ನದೋಷವಿಲ್ಲದಿರುವ, ಅಪಾಪವಿದ್ಧಂ—ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಡದಿರುವ
ಪರಶಿವ ಲಿಂಗವನ್ನು, ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್—ಹೊಂದುವನು. ಕವಿ—ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯಾ
ಗಿಯೂ, ಮನೀಷೀ—ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಪರಿಭೂಃ—ಯಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ
ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಯಂಭೂಃ—ಇತರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದವ
ನಾಗಿಯೂ, ಯಥಾತಥ್ಯತಃ—ಯಥಾರ್ಥಗಳಾದ, ಅರ್ಥಾನ್—ಪದಾರ್ಥಗ
ಳನ್ನು, ಶಾಶ್ವತೀಭ್ಯಃ—ಸ್ಥಿರಗಳಾದ, ಸಮಾಃ—ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ವೈದಧಾತ್—
ಮಾಡುವನು.

ಶಾ, ಶಿವಾಚ್ಛಾಪ್ತತೀರ್ಥೈಸ್ಸಮಾಭ್ಯಃ ಸಮಾಪನಸಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂ
ತ್ರದಂತೆ ಶೋಕ ಮೋಹಾದ್ಯಭಾವವಿಲ್ಲದಿರುವ ಸಿಂಧುಸಮುದ್ರ ಸಮಾಭ್ಯಾಸು
ತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತನು ಶಿವಲಿಂಗಪ್ರಸಾದ, ಶಿವಲಿಂಗತೀರ್ಥಗಳಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮಂತ್ರ
ಶರೀರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ಶಿವನನ್ನು ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ
ಏಕೀಭವಿಸಿ ಅಧೀನಾಕಾರವಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯು ಮಾಡುವನು. ಈಗೀತಿಯಾಗಿ
ಅಧಿಸ್ಥಾನೋಪಾಸನೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ತಾನೂ
ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಸ್ವಯಂಭೂಃ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿಯೂ,

ಪೂರ್ಣೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಪರಮಾತ್ಮಲಿಂಗಂ ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಠಂ ಮನ್ಯಮಾನೋ
ಧ್ಯಾನಾಭ್ಯಾಸಂಕರೋತಿ? ಸಃ ಶುಕ್ರಾದ್ಯಪಾಪವಿದ್ಧಾಂತ ವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಂಪರ
ಶಿವಲಿಂಗಂ, ಸರ್ಯಗಾತ್ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ. “ಸರ್ತಮಾನೇಲುಜ್” ಯಥಾನದ್ಯ
ಸ್ವೈಂದಮಾನಾಃ ಸಮುದ್ರೈ ಅಸ್ತಂಗಚ್ಛಂತಿ ನಾಮರೂಪೇವಿಹಾಯ ತಥಾವಿ
ದ್ವಾನ್ ನಾಮರೂಪಾದ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಾಶ್ಚರಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಮುಕ್ತೈತಿವ್ಯಂ” ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ. ಉಕ್ತಂಚಾನುಭವಸೂತ್ರೈ “ಯಥಾನಾನಾವಿಧಾನದ್ಯೋ ನಾನಾವಿ
ಧಜಲಾಲಪಿ | ಸ್ವೈಂದಮಾನಾಇಮಾಸ್ಸರ್ವಾ ಅಕೂಪಾರಂಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ”
ತದ್ವಿಪೇಕ್ಷೈವದ್ಧೈಶ್ಯಂತೆ ನಾಮರೂಪೇವಿಹಾಯಚ | ತಥಾದ್ವೈತಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ
ಕ್ರಿಯಾ ನಾನಾವಿಧಾಲಪಿ” ಅದ್ವೈತಭಕ್ತೀರೂಪೇಣ ದೈಶ್ಯಂತೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ
ಇತಿ. ಸ್ಥೂಲಶರೀರಾದಿರಹಿತ ತತ್ಪರಶಿವಲಿಂಗಭಾವಾಪನ್ನ ವಿಗಳಿತಜೀವಭಾವ
ಸ್ಸನ್ ಭಕ್ತಃ ಜಗತ್ಸರ್ಜನಾದಿ ಕರೋತೀತ್ಯಾಹ ಕವಿರಿತಿ.—ಕವಿಃ ಕ್ರಾಂತದೀರ್ಘ

ಜನನ ಮರಣ ಪ್ರವಾಹದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜಡುಗಡೆಯಿಂದ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿಯೂ
ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ಕರ್ಮ ಶರೀರರಹಿತನೂ ಆಗುವನು. ಈತನಿಗೆ
ಕರ್ಮಜನ್ಯವಾದ ಶರೀರವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕ್ಷತಿಯು ಉಂ
ಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಅಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧವಾದ ದೋಷದ ಗಂಧವೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗು
ವದು. ಉರ್ಮಿಷಟ್ಕರಹಿತನೂ ಆಗುವನು. ಕರ್ಮಗಳು ಪುನಃ ಈ ಭಕ್ತನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಿಸುವದಿಲ್ಲವು.

ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಗೋದಾವರೀ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ನದಿಗಳು
ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮು
ದ್ರರೂಪವಾಗಿಯೇ ಶೋಕವಂತೆಯೂ, ಲವಣವು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮರಸವಾಗಿ
ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೇವಲ ಸಮುದ್ರ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಕಾಣುವಂತೆ
ಯೂ, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಬೆರೆಸಿದಂತೆಯೂ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಬೆರೆಸಿದಂ
ತೆಯೂ, ಈ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಸನೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಂಗಶಬ್ದವಾಚ್ಯರಾದ
ಭಕ್ತಜೀವತು ಲಿಂಗಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಭಾವವನ್ನು
ಹೊಂದುವರು. ಇವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವರು ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ
ಸರ್ವನಿಯಾಮಕರು. ಸರ್ವವಿಷಯಕಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರೂ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಯೂ, ಕಾ
ಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಡದವರು, ಶುಕ್ಲೋಹಿತ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ

ಸರ್ವದೃಗ್‌ಗತ್ಯರ್ಥಃ. "ನಾನ್ಯತೋಸ್ತಿದ್ರಷ್ಟಾ" ಇತಿಶ್ರುತೇಃ. ಪರಿಭಾಃ ಪರಿಭ
 ವತಿ ಸರ್ವಂಪರಿಕರಣತಃ. ಸರ್ವನಿಯಾಮಕಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಸ್ವಯಂಭಾಃ ಸ್ವಯ
 ಮೇವಭವತೀತಿ ಸ್ವಯಂಭಾಃ. ಸ್ವಂತರಾಸಸಹೇತ್ಯಪತ್ಯತಃ. ಸ್ವತಂತ್ರತಾಶಕ್ತಿ
 ಮಾಸಿತ್ಯರ್ಥಃ. ನಿರಾಸತಾ ಸ್ವಲ್ಪಶ್ಚಾಪಕಮುಪಾಸಸಹಜಮುಕ್ತಾಸ್ವ. ಸ್ವ
 ಕರ್ತೃತ್ವಮು. ತತ್ಪಲಮಾದ ಯಾಥಾತಥ್ಯತೋರ್ಥಾನಿತಿ. —ಯಾಥಾತಥ್ಯತಃ
 ಯಥಾತಥಾಭಾವಃ ಯಾಥಾತಥ್ಯಂ ತೇನ ಯಥಾಸ್ವರೂಪಾನ್ ಅರ್ಥಾನ್
 ಪದಾರ್ಥಾನ್ ನ ವಿಧ್ಯಾರೂಪಾನ್. ಶಾಶ್ವತೀಭ್ಯಃ ಸಮಾಭ್ಯಃ—ಶಾಶ್ವತೀಷು
 ಸಮಾಸು ವಿಭಕ್ತಿವ್ಯತ್ಯಯಶ್ಚಾಂದಸಃ. ವ್ಯದಧಾತ್, ಕುರುತೆ. ಉಕ್ತಂಚರವಸ್ಯ
 ಸೂತ್ರೇ. "ಏಷೋನ್ಯತ್ರತೃಟೀಃ ಪಾತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ಸರ್ವಜ್ಞತಾದಿಭಾಕ್" ಉತ್ಪ
 ಲಾಪಾರ್ಥೇಣಾಪಿ ಸ್ವಂದಪ್ರವೀಸಿಕಾಯಾಂ—ತೃಟೀಪಾತೆಸ್ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವ
 ಸರ್ವೀಶತ್ವಾದಯೋರ್ಭವಂತಿಏಷಜ ಗುರೂಪದೇಶಿನಾದರಾತ್ ಪರೀಕ್ಷ್ಯಇತಿ

ವರು, ಸ್ವತಂತ್ರಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಆಗುವರು. ಇವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಸಾಧಾರ
 ಣವಾದ ಶುದ್ಧತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತಗಳಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಈಶ್ವರನಿಗಿರುವಂತೆ
 ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು.

ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶರೀರ ರಹಿತನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಶರೀರವಿಲ್ಲದ
 ವಸಿಗೆ ಬಗರ್ತೃತ್ವವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವೆಂಬುದು
 ಶರೀರವಿರುವವನಿಗಲ್ಲದೆ ಇತರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸದು. ಆದುದರಿಂದ ಶರೀರರಹಿತನಾದ
 ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇನೆ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಸಿದ್ಧಿಸದು. ಇಂಥಾ ನಿರಂಗೆ ನಿಮಿತ್ತವಾದ
 ಕರ್ತೃತ್ವ ಶೂನ್ಯವಾದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತರ್ಗೇ ಕರ್ತೃತ್ವವು
 ಸ್ವತಃ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವ ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಶರೀರವು ಸಿದ್ಧ
 ವಾಗುವದು. ಕರ್ತೃತ್ವವೆಂಬುದು ಶರೀರಸಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ಇರುವದು.
 ಎಂದು ಆಶಂಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರಕೃತ್ಯವಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರವಾಗಿ
 ಶರೀರ ರಹಿತನೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ "ಅಕಾ
 ಯಂ ಅಸ್ತಾವಿರಂ" ಮೊದಲಾದ ಶರೀರ ನಿಷೇಧಕವಾಕ್ಯಗಳು ನಿರರ್ಥಕಗಳಾಗು
 ವುವೆಂದರೆ—ಪರಮಾತ್ಮನು ಶರೀರ ರಹಿತನೆಂದು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮ
 ಬನ್ಯವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ನಾಶಪ್ರತಿಯೋಗಿಯಾದ ಹೇಯ ಶರೀರ ರಹಿತನೆಂದು ಹೇ
 ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ "ನತಸ್ಯಪ್ರಾಕೃತಾಮೂರ್ತಿಃ"

ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ. ಏವಂಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧ ಭಾವನಾಯಸ್ಯವಿದ್ಯತೆ | ಸಯೋ
 ಗೀಸಚ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಬೇವನ್ಮುಕ್ತಸ್ಸಉಚ್ಯತೆ. ಇತ್ಯಾದಿಸಿದ್ಧಾಂತವಾಕ್ಯಾನಾಂ
 ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾಪ್ತಃ. "ಅಹಮನ್ನಾಮಮನ್ನದುಮನ್ನ ಮಹಮನ್ನಾದೋಹಮ
 ನ್ನಾದೋಹಮನ್ನಾದೋಹಮನ್ನಾದ ಇತಿಶ್ರುತೇಃ.

ಅತ್ರ ಶುಕ್ರಮಿತ್ಯಾದೀನಿ ವಚಾಂಸಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗಶ್ವೇನ ಪರಿಣೀಯಾನೀತಿ
 ಯತ್ ತತ್ಪುಷ್ಕಂ, ಯಥಾಶ್ರುತನಪುಂಸಕಲಿಂಗಶ್ವೇನೈವ ತದ್ವಚಸಾಂ ಸಮ
 ನ್ವಯಾತ್. ಯಸ್ತುಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನೀತಿಮಂತ್ರ ಯತ್ಪದನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಧಿಕಾರಿ
 ಣಮೇವ ಸಪರ್ಯಗಾದಿತ್ಯತ್ರ ತತ್ಪದೇನಗೃಹೀತುಂ ಶಕ್ಯತ್ವಾತ್. ಯತ್ತದ
 ಛಯೋನ್ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧಾಚ್ಚ. ಸನ್ಮಸ್ತು ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವಸಿದ್ಧೌ ಶಿವಸ್ಯ ತದ್ವಾ
 ವಾಪಸ್ತಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಂ. ಕರ್ತೃತ್ವಸ್ಯ ಶರೀರಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಾತ್. ಕುಲಾಲೇಶಸ್ವದೃಷ್ಟ
 ತ್ವಾತ್. ಪ್ರಕೃತೇಚ ಅಕಾಯಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ಶರೀರಸ್ಯನಿರ್ದಿತ್ವಾತ್. ಕರ್ತೃತ್ವ

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಹೇಯವಾದ ಕರ್ಮಶರೀ
 ರವನ್ನು ನಿಷೇಧಮಾಡಿ ಪ್ರಾಕೃತವಿವ್ಯಶರೀರಿಯೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ,
 "ಯತ್ತೇರೂಪಕಲ್ಪಾಣತಮಂ ತತ್ತಪಶ್ಯಾಮಿ" ಯಮರ್ಷೋಂತರಾದಿತ್ಯೋಹಿರ
 ಙ್ಮಯಃಪುರುಷೋದ್ಯತ್ಯತೆ ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್, ಸ್ಥಿರೇಧಿರಂಗೈ
 ಯಾತೇರುದ್ರತಿವಾತನೂಃ ಮೊದಲಾದ ಅನಂತ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಗಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋ
 ಜನವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಕಲ್ಪಿತವಾದ
 ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವಿರುವುದಾದ ಕಾರಣವೇ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಸಿದ್ಧಿ
 ಯಾಗುವದು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗಲು ಭಕ್ತಿಯೋಗರೂಪ
 ವಾದ ಧ್ಯಾನ ನಿಮಿತ್ತ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸಕರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಷ್ಠ
 ಯಾದಧರ್ಮಗಳಂಟಾಗಿ, "ಅಹಮನ್ನಾದೋ" ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಿಯಂತೆ ಶಿವ
 ಸ್ವರೂಪನೇ ಆಗುವನೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಇಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಂ ಅಕಾಯಂ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಲಗಳು ನಪುಂಸಕ ವಶೇಷ
 ಣಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವರು ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು
 ಅಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಪುಂಸಕವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಚನ್ನಾಗಿ ಅನ್ಯ
 ಯಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವ್ಯರ್ಥವು. ಇದ

ಶಂತಿ. ಉತ್ತಂಚ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಾನ್ಯತರಾಸಕ್ತಾನಾಂನಕಿಂಚಿದಪಿ ಪ್ರಯೋಜನ
ಮಿತಿ. ತದ್ಭೂತಾ ಜ್ಞಾನಂಪ್ರಧಾನಂನತುಕರ್ಮಹೀನಂ ಕರ್ಮಪ್ರಧಾನಂನತುಜಿ
ದ್ವಿಹೀನಂ | ತಸ್ಮಾದ್ವ್ಯಯೋರೇವಭವೇತ್ಯಸಿದ್ಧಿರ್ನಹ್ಯೇಕಸಕ್ತೋವಿಹಗಃ
ಪ್ರಯಾತಿ | ಉತ್ತಂಚಸಿದ್ಧಾಂತತಿಖಾಮಣಿ | ಅಂಧಪಂಗುವದನ್ಯೋನ್ಯಸಾಪೇ
ಕ್ಷೈ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಣೋಃ | ಫಲೋತ್ಪತ್ತಿವಿರಕ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಯಮಾಚರೇತ್
ಉತ್ತಂಚತಿಪರಹಸ್ಯ. ಸಕ್ರಿಯಾರುತಂಜ್ಞಾನಂ ಸಜ್ಜಾನರೂಪತಾಕ್ರಿಯಾ | ಅಪ
ಶ್ಯನ್ನಂಧಕೋದಗ್ಧಃ ಪಶ್ಯನ್ನಂಗುಕ್ಷದಮೃತಃ | ಉತ್ತಂಚಾನ್ಯತಃ ಕುತಸ್ತಾ ದಾಗ
ಮೋವತ್ಸು ಮಂಥಾನಕ್ರಿಯಯಾನಿನಾ | ಆಗಮಶ್ಚಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಸ್ಯ ಶಿವಸ್ಯಕ್ರಿಯ
ಯಾನಿನಾ | ಉತ್ತಂಚ ಸ್ವಂದಪ್ರದೀಪಿಕಾಯಾಂ ಆಗೋಪಬಾಲವನಿತಂ ಭಗ
ವಂಸ್ತ್ವಮಿತ್ಥಂ ಜ್ಞಾತೋವುಪಾಯವಿರಹಾನ್ವತುಮೋಕ್ಷದೋಸಿ | ನಾಂ
ತಸ್ಯ ತಂಭವತಿ ಧೇನುಷುತ್ಪದ್ವಿಹತ್ಯುಕ್ತಿರಂತರೇವಪುನರಭ್ಯಸಮಾರತಸ್ನಾತಃ |
ತಸ್ಮಾದೇಕೇನಜ್ಞಾನೇನ ಕರ್ಮಣಾವಾ ನೆಷ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಸಂಭವಃ | ಕಿಂಶುಸ
ಮುಚ್ಚಿತಜ್ಞಾನಕರ್ಮಣೋರೇವ ಸಫಲತ್ವಮಿತಿ ಫಲಿತಾರ್ಥಃ ||೯||

ವಸ್ತುತಃ ತನ್ನ ಆತ್ಮರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುವು
ದೋ ಆ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮನುಗುಣವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ, ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ
ಯೂ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನವು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವ
ದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಜ್ಞಾನವು ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾರ್ತನ
ಗಂಗಾಸ್ನಾನರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಲ್ಲದೆಹೋದರೆ ಗಂಗಾನದಿಯ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದ
ಮಾತ್ರದಿಂದ ಗಂಗಾನದಿಯಿಂದಾಗುವ ಫಲಗಳು ಆಗುವದಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ
ಕೇವಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಯಜನ ಭಜನಾದಿಗಳೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವೂ ಎರ
ಡೂ ಮೋಕ್ಷ ಹೇತುಗಳಾದುದರಿಂದ ಒಂದನ್ನು ಜಿಟ್ಟು ಒಂದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು
ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಇರುವ ಆತ್ಮರುಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನವು
ಪರಮಾತ್ಮಕ್ರಿಯೆಯು ಎರಡೂ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳಂತೆ ಇರುವವು. ಇವೆರಡೂ ಯಾ
ವವಿಧವಾದ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು
ಮಾಡಿಸುವವು. ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಮಾಡಿದವನೇ ದುಃಖರೂಪ
ವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲವು. ಪಕ್ಷಿಗೆ ಒಂದು ರೆಕ್ಕೆಯು ಇದ್ದು
ಒಂದು ರೆಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವು ಕಾಲಿದ್ದ ಕುರುಡನಂತಿಹುದು. ಕರ್ಮವು ಕಣ್ಣಿದ್ದ
ಕುಂಟನಂತಿಹುದು. ಕುರುಡನು ಕಾಲಿದ್ದರೂ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಪ
ತ್ತನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಕುಂಟನು ಕಣ್ಣಿದ್ದರೂ
ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಪತ್ತಿಗೀಡಾಗುವನು. ಕಣ್ಣಿದ್ದ ಕುಂಟನು ಕಾಲಿದ್ದ
ಕುರುಡನು ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಹಾಯಕರಾದರೆ ತಮ್ಮ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಪರಿಹರ
ಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದರಂತೆ ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನಗಳೆರಡರ ಸಹಾಯವುಳ್ಳವನೇ ಮು
ಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನವು, ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮವು,
ಪ್ರಧಾನಗಳಿಲ್ಲವು. ಎರಡೂ ಒಬ್ಬ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿತವಾದರೇನೇ, ಫಲವು ಸಿಟ್ಟಿಯಾ
ಗುವದು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಎಲೈ ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ದನಕಾಯುವವನು ಮೊದಲುಮಾಡಿ
ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರವರಿಗೂ ಸಕಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಉಪಾಯವಂ ತಿಳಿಯದ ಜನಗಳು ನಿನ್ನ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಧದ
ವನ್ನು ಶೇರದೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಒಬ್ಬ ಮಹಾ ಕವಿಯು ಹೇಳಿರುವುದ
ರಿಂದಲೂ, ದಸುಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿದ್ದರೂ ಆ ಹಾಲು ಉಪಾಯದಿಂದ
ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ತೃಣಯು ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆಯೂ, ಬಸ್ತೀಮರದ ಮಧ್ಯ
ದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯುಂಟೆಂದು ನಾವುಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಮಧನಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ಕಾರವಾಗದಂತೆಯೂ, ಮಹಾಲಿಂಗವು ನಿಖಿಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯ ಕುಹರ
ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋಪಾ
ಯಗಳೆನಿಸಿದ ಭಕ್ತಿಧ್ಯಾನ, ಯಜನ, ಪೂಜನ, ಅರ್ಪಣ, ಪ್ರಸಾದ, ಸೇವನಗ
ಳಿಲ್ಲವಾದರೆ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಮಹಾಲಿಂಗದ
ಸಮರಸಭಾವದಿಂದ ದೂರನಾಗಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗಿ ಪರಮಾ
ನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ನಿತ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು. ಈ ವಿಷ
ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂದಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತತಿಖಾಮಣಿ, ಅನುಭವಸೂತ್ರ ಮೊದ
ಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣವಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನಗಳೆರಡರ ಸಹಾಯ
ದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಸುಖವು ಲಭಿಸುವದೆಂದು ಈ ಉಪನಿಷದ್ವೈಖ್ಯಾಕಾರರ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ||೯||

ಮೂ|| ಅನ್ಯದಾಹುರ್ವಿದ್ಯಯಾಽನ್ಯದಾಹುರವಿದ್ಯಯಾಃ
ಇತಿಶುಕ್ರುಮಧೀರಾಣಾಂ ಯೇನಸ್ತದ್ವೈಚಿತ್
ಪ್ರಿ ||೧೦||

ಕಾ|| ಏಕೈಕಾನುಷ್ಠಾನೇ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯಮಂತರಾ ನ ಪರಮಪುರು
ಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಃ. ಕಿಂತು ಪುನರಾವೃತ್ತಿನಿಷಿದ್ಧಿಃ ಲಂಭನತಿ. ಅಥವಾ
ಸಮಸಮುಚ್ಚಯ ವ್ಯತಿರೇಕೇಣ ಜ್ಞಾನರಾಹಿತ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಾವಾ, ಕರ್ಮ
ಭಾವವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನೇನವಾ ನಮ. ಸಮುಕ್ತಶ್ಚ ವಿಮುಚ್ಛತೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ
ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ಧಾಂತಮೃತತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವತಿ. ಕಿಂತು ತದನ್ಯ ಘೋರಸರಕಪ್ರಾಪ್ತಿರೇವ
ಭವತೀತ್ಯಾಪ. ಅನ್ಯದಾಹುರಿತ್ಯಾದಿನಾಃ—ವಿದ್ಯಯಾ ಪತಿಧರ್ಮಭಾವ ವಿಶಿಷ್ಟಾ

ಅರ್ಥ— ವಿದ್ಯಯಾ—ಕರ್ಮಶೂನ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಅನ್ಯದೇವ—
ಪೋಕ್ಷಕೃತಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಫಲವನ್ನು, ಆಹುಃ—ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಿದ್ಯ
ಯಾ—ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ, ಅನ್ಯದೇವ—ಬೇರೆಯಾದ ಪಿತೃಲೋಕ
ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು, ಆಹುಃ—ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇತಿ—ಈರೀತಿಯಾಗಿ,
ಧೀರಾಣಾಂ—ವೀರರ, ವಚನಂ—ವಾತವನ್ನು, ಶುಶ್ರುಮ—ಕೇಳಿ, ಯೇ—ಯಾವ
ಶಿವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ನಃ—ನಮಗೆ, ತತಃ—ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಿರದನ್ನೂ, ವ್ಯಾಜಚ
ಕ್ಷಿರೆ—ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತಾ|| ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಫಲವಿಲ್ಲವು.
ಕರ್ಮಶೂನ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಪೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಫಲವು ದೊರೆಯದು.
ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇವತಾಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಅಥವಾ ಶರೀರಧಾರ
ಣರೂಪವಾದ ಫಲವು ದೊರೆಯುವದು. ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ ಪಿತೃ
ಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತೆ ವಿದ್ಯವಾದ ದುಃಖನುಯವಾದ
ಭಯಂಕರವಾದ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾದ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಆದುದರಿಂದ
ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳಿರದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು
ಪಡೆಯಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಬಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಅಸಿದ್ಧವಾದ ಲೋಕಾಂತರವ
ನ್ನಾಗಲಿ, ಶುನಕ ಸೂಕರ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾದ ದುಃಖನುಯವಾದ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು
ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈ ಮುಕ್ತದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವು.

ತತ್ಪ್ರಸಾರಪದ್ಧಾಂತೇನ, ಅನ್ಯದೇವ—ನವಪುನರಾವರ್ತನೇ ಸನಪುನರಾವರ್ತನೇ,
ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧಾಂತ. ಪೋಕ್ಷಾತ್ ಅನ್ಯದೇವ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿನಿಷಿದ್ಧಿ
ವಲೋಕಾದಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಂಫಲಂ. ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದವಿಪರೀತದುಃಖಮ
ಯ ಘೋರನಾರಕೀಯ ಜನ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಫಲಮೇವ ಭವತೀತ್ಯಾಹುಃ. ಅವಿ
ದ್ಯಯಾ—ಜ್ಞಾನಾಸಮಾನಾಧಿಕರಣಕರ್ಮಣಾ, ಅನ್ಯತ್ ಪಿತೃಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ
ರೂಪಂ ಫಲಮಾಹುಃ. ಅಥವಾ ಅನ್ಯತ್ ಮುಖ್ಯಪುರುಷಾರ್ಥಭಿನ್ನ ಶುನಕಸೂ
ಕರಾದಿಜನ್ಮರೂಪಂ ಫಲಮಾಹುಃ. ಇತಿ ಏವಂ, ಧೀರಾಣಾಂ ವೀರಾಣಾಂ
ವಚನಂ ಶುಶ್ರುಮ, ಶ್ರುತವಂತಃ, ಯೇ ಶಿವಜ್ಞಾನಿನಃ ನಃ ಅಪ್ಪಭ್ಯಂ ತತ್ ಕರ್ಮ
ಜ್ಞಾನಂಚ. ವ್ಯಾಜಚಕ್ಷಿರೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಂತಃ. ವಯಂತ್ಯು ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಸಮು

ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವೂ ಸಹ, ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು?
ಕರ್ಮವೆಂದರೆ ನಿಷ್ಕಾಮವಾದ ಪಶುಕರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಈ
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಞೋಮಾದಿ ಪಶುವಿಶವಸರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮ
ಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಶೇರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಈ ಪಶುಕರ್ಮವು ಪಶುಕರ್ಮಾಧಿಕಾ
ರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ವಿನಿಯೋಗವೇ ಹೊರತು ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ ವಿನಿಯೋಗವಿಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ ಪಶುಕರ್ಮವೆಂದೆನಿಸಿದ ಮಹಾಲಿಂಗಯಜನ
ಮಹಾಲಿಂಗಭಜನ ಮಹಾಲಿಂಗಾರ್ಪಣ ಅರ್ಪಿತಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣ ಮೊದಲಾದ
ವುಗಳೇ ಪೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಎಂದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಮುಕ್ತಂ.

ಇದರಿಂದ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಪಶುಕರ್ಮಗಳ ಹೊರತು ಪಶುಕರ್ಮಗಳಿಲ್ಲವೆಂ
ದೂ, ಪಶುಕರ್ಮಗಳಿಲ್ಲಾ ಇದರ ಹಿಂದಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿ ಅದರ ಪುಣ್ಯ
ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭಾಕ್ತಿಕವಾದ ಈ ಮತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂದೂ ತೀಯತಕ್ಕದ್ದು.
ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಅನೇಕಜನ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಾಂ ಶ್ರುತಸ್ಮಾರ್ತಾನುಸಾರ್ತನಾಂ |
ನರಾಣಾಂಕ್ಷೀಣಸಾವಾಣಾಂ ಶಿವಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ" ಮೊದಲಾದವುಗಳೇ
ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಏಕೈಕ ವೀರಶೈವನೇ "ಕ್ಷೀಯಂತೆಹಾಸ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ" ಮೊದ
ಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳು ಸತ್ಯವಾಗು
ವವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯಕ್ಕೆ
ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ.

ಜ್ಞಯನಾದಿನಃ. ಸಮುಚ್ಚಯ ಘಟಕ ಕರ್ಮಣಿ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತ ಪಶುಕರ್ಮಣಾ ನಾಂತರ್ಭಾವಃ. ಕಿಂತು ತೇಷಾಂ ಪತಿಧರ್ಮ ಸಮರ್ಪಣತ್ವೇನ ಪರಂಪರಯಾ ವಿಸ್ತರೋಗ ಇತಿ ವದಾಮಃ. ತದುತ್ತಂ ಪ್ರಥಮತಃ "ಅನೇಕಜನ್ಮರುದ್ಧಾನಾಂ" ಇತ್ಯಾಹಿ ನಮಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾಪೃಕ ನಾಶ್ಯಾನ್ ಕರ್ಮಣಿ ಕರ್ಮಾಫಲಾನೀತಿ ಜಾನೀಮಃ. ತಿರೋರೋಗನಾಶಾಯಾಷಧಿ ಪರಿಜ್ಞಾನಂನಶಕ್ಯಂ ಲೇಪನಮಂತರಾ ವ್ಯಾಧ್ಯಸಿದ್ಧತೇ. ಜ್ಞಾನಮಂತರಾ ಲೇಪನಾಸಂಭವೇನಚ, ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಭ್ಯಾಂ ಸಮುಚ್ಚಿತಾಭ್ಯಾಂ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುಧ್ಯುಪಜೀವಿಭ್ಯಾಂ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತಾಭ್ಯಾಂ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುಧ್ಯುಪಜೀವಿಭ್ಯಾಂ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತಾಭ್ಯಾಂ ನಿತ್ಯಾಮೃತತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವತೀತ್ಯಸ್ಮಾಕಮಾಶಯಃ.

ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವೆಂದರೆ ದಂಡಭಾಂಡನ್ಯಾಯದಂತೆ ಧ್ವಂಸವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಕರ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಐಹಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆಯೂ, ಆ ಕಾರ್ಯದ ಫೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆಯೂ, ಇರುವುದೇ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಸೂತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವದು. ಸುಟ್ಟುಹೋದ ಬಟ್ಟೆಯು (ದಗ್ಧ ಪಟವು) ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟೆಯಂತೆ ಕಾಣುವುದಲ್ಲದೆ ಆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಿಯಾಕಾರಿತ್ವವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ತಿವಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಶಿವಯೋಗಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಐಹಿಕಫಲಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಫಲೇಜ್ಞಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗುವವು. ನಿಶ್ಚಾಮವಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಯಾಗದೆ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ತೇರಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವದು. ಕರ್ಮವು ಐಹಿಕಫಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ (ಕರ್ಮಕ್ಕೆ) ಮುಕ್ತರೂಪವಾದ ನಿತ್ಯಾನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟು. ಚಿತ್ರಪಟದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಕಾರ್ಯವೆನಿಸಿದ ಫೋಗಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಿಲ್ಲವಾದರೂ ಪುರುಷರಿಗೆ ದರ್ಶನಾನಂದ ಚನನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆಯಷ್ಟೆ? ಹೃದಯ ಕದಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ನಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಂದವರಿಗೆ ಒಂದುವಿಧವಾದ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಶಿವಾದ್ಯೈತಿಯಾದ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಭಸ್ಮರುದ್ರಾಕ್ಷ ಪಾದೋದಕ ಗ್ರಹಣ, ಪ್ರಸಾಹಗ್ರಹಣ, ಯುಗ, ಭಕ್ತಿ, ಭಜನ ಮೊದಲಾದ ಪತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು

ನಡೆ "ಕ್ಷೀಯಂತಿಚಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ" ಇತ್ಯನೇನ ಕರ್ಮಣಾಂ ಜ್ಞಾನನಾಶ್ಯತ್ವಸ್ಯೋಕ್ತೃತ್ವಾತ್, ಕಥಂ ಜ್ಞಾನಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ಕರ್ಮಣ್ಯಾತಿವಾಚ್ಯಂ. ಕರ್ಮಕ್ಷಯೋನಾನು, ಸ್ವಕಾರ್ಯಾನುತ್ವಾದಕತ್ವೇನ ಭವಿತವ್ಯವಪಾಫೋಗಾಸಮುಚ್ಚಿತತ್ವಮೇವೇತ್ಯಸ್ಮದಭಿಪ್ರಾಯಃ. ಇತ್ಯಂತಾಸುಭವಸೂತ್ರಂ ಅಶ್ವೈಶಫಕ್ತಿಯುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಸ್ಸಕಲಕ್ರಿಯಾ | ಅಸ್ತಿದಗ್ಧಪಟನ್ಯಾಯಾತ್ ಕ್ರಿಯಾಮಾತ್ರಾಪಿನಕ್ರಿಯಾ || ಕ್ರಿಯಾಮಾತ್ರಾಕ್ರಿಯಾಸ್ತವ ಪ್ರತಿಬಂಧಾಯದೇಹಿನಾಂ | ಕೇವಲಾ ನಿರ್ಮಲಾ ಶುದ್ಧಾ ಫಲಕಾಮವಿವರ್ಜಿತಾ || ಫಲಕಾಮಪ್ರಯುಕ್ತಾಹಿ ಕ್ರಿಯಾ ಸಾಪ್ರತಿಬದ್ಧತೆ | ಕ್ರಿಯಾಮಾತ್ರಾನಬಂಧಾಯೇತ್ಯತ್ರಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಕಿಮುಚ್ಯತಾಂ || ಫಲಕಾಮತಯಾ ಕರ್ಮಕರಣಂ ಪ್ರತಿಬದ್ಧತೆ | ಸಕರ್ಮಮಾತ್ರ ಕರಣಂ ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮಫಲಂತ್ಯಜೇತ್ | ತ್ಯಕ್ತಕರ್ಮಫಲೈಶ್ಚ ಸ್ವಮಲಾ ಸೋ ನೈವ ಬಾಧತೆ | ಯಥಾ ಚಿತ್ರ ಪಟ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವಿಶಾಸೋ ನೈವಬಾ

ಐಹಿಕಫೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿದ್ದರೂ ನಿತ್ಯಾನಂದರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಸಾ ಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಂಜಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು ಐಹಿಕ ಫಲವೆನಿಸಿದ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಪತಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ, ಶಿವಾದ್ಯೈತಿಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಲ್ಲವು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂದಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಯತಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲು ಅಧ್ಯಂತರವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಫಲವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಸ್ವಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಲೇ ಚೀಕೆಂದು (ಕರ್ಮಣ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಃ) ಗೀತಾಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದು. ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಪಶುಕರ್ಮಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಪತಿಕರ್ಮಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವು. ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ನಾಶವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. "ನಕರ್ಮಮಾತ್ರಕರಣಂ" ಎಂದು ಅನುಭವಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳಿರಡಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಸಾಕವೆಂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವು.

ಇಲ್ಲಿ "ನಮ್ಯುತ್ಪನ್ನ ಸ್ಯ ಕರ್ಮಾರಂಭೋಯುಕ್ತಃ" ಅಂತರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವುಂಟಾದಮೇಲೆ ಕರ್ಮಾರಂಭವೇಯುಕ್ತವಲ್ಲ" ಎಂಬುದುಮೇಲೆ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರೋಧಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕರ್ಮವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು

ಧರ್ಮ ತಥಾ ದ್ವೈತಕ್ರಿಯಾಣಾಂ ವಿಶೇಷೋ ನೈವ ಬಾಧಕಃ ಸ್ವರೂಪೋ
ತಂತಿ ಬಾಬಾ ಯಥಾ ಭ್ರಾತೃನಿ ಭೂತಲೆ ಅದ್ವೈತಭಕ್ತಿ ಯುಕ್ತಾನಿ
ಕರ್ಮಾಣಿ ಚ ತಥೈವ | ಯಥಾಪಂಥಾಸ್ತಿಯೋ ಲೋಕೇ ಭವಾಯ ನ
ಕರ್ಮಾಣಃ ತಥಾ ದ್ವೈತ ಕ್ರಿಯಾ ಲೋಕೇ ಭವಾಯ ನಕರ್ಮಾಣೇತಿ. ಕರ್ಮ
ಗೋಪಾಧಿಕಾರಸ್ತು ಮಾಫಲೇಷು ಕರ್ಮಾಣಃ ಉತ್ಕರ್ಷೋಕ್ತತ್ವಾಜ್ಞಾ ತಸ್ಮಾನ್ಮ
ಋತಿಕರ್ಮಣಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವಿರೋಧಃ. ಅಸ್ಯಥಾ ತವ ವಿರೋಧಸ್ಥೂರ್ತಿರೇವ
ನಸ್ಯಾತ್. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಂತರಾ ತಯೋರ್ವಿರೋಧ ಉತ್ಕರ್ಷಂವಾ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವೇತಿ ಯಾನಿತ್ಯು ಸ್ವರ್ಗಾದ್ಯನಿತ್ಯಭಲಕಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ತೈಸ್ತೇ
ನಿತ್ಯನೋಕ್ತಫಲಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವಿರೋಧಸ್ತಾತ್. ನಿತ್ಯನೋಕ್ತಫಲಕ ಪತಿಕ
ರ್ಮಭಿ ರ್ವೈವ ವಿರೋಧಃ. ತಸ್ಮಾನ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮಣೋರ್ವಿರೋಧಂಪ್ರಕಲ್ಪ್ಯ
ನಮ್ಯತ್ತ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಕರ್ಮಾರಂಭೋ ಯುಕ್ತಃ ತತ್ಪ್ರಕಲ್ಪಮುಪಪನ್ನಂಭವತಿ.

ಒದೆಯುವದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕರ್ಮವನ್ನು ಒದೆಯುವದು. ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನಾ
ಧಿಕರಣ್ಯವೆಂಬುದು ಕೆಲವರು ಅಕ್ಷೇಪಿಸುವರು. ಹಾಗೆ ಅಕ್ಷೇಪಿಸುವವರ
ನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ನಾವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ನೀನು ಹೇಳುವ ವಿರೋಧವೆಂಬುವದು
ಸರ್ವ ಮುಂಗಸಿ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಇರುವದು. ಸರ್ವವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮುಂಗಸಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ.
ಮುಂಗಸಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ; ವಿರೋಧ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ. ಇಲ್ಲಿ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವನ್ನು ನೀವು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಕರ್ಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತೀರೋ? ತಿಳಿಯದೆ ಹೇಳುತ್ತೀರೋ?
ತಿಳಿಯದೆ ಹೇಳುತ್ತೀವೆ ಅಂದರೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವದು ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳುವ
ದಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದೇ ಹೇಳುತ್ತೀವೆ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಎಂಬ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಂದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವೆಂಬುವ ವಚನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದಂ
ತಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ
ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ವಾಗುವದು.

ಹಾಗಾದರೆ "ನಕರ್ಮಣಾ" ಕರ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು
"ನಾನ್ವೈತ್ಯತೇಕೈತೇನ" ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದ ಮುಕ್ತಿಯು
ಉಂಟಾಗುವದು. ಎಂಬುವ ಶ್ರುತಿಗಳು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕರ್ಮದಿಂದಲೂ ಮು

ನು "ನಕರ್ಮಣಾ" ಸತ್ಯವೆಂಬ ಧರ್ಮವತ್ತಾಗಿಸ್ತಕ್ಕದ್ದು ತತ್ಕರ್ಮವಾಸುತು
"ನಾನ್ವೈತ್ಯಕರ್ಮವಂತಿತ್ಯಾಗಾನ್ಮ ಮೋಕ್ಷಂ ಉದಂತಿಮಾನವಾಃ" "ನಾನ್ವೈತ್ಯ
ತೇಕೈತೇನ" ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಕರ್ಮಣೋ ಮೋಕ್ಷಾ ಉಪಕ್ರಮೋಕ್ತತ್ವಾತ್,
ಕಥಂಬ್ರಾಹ್ಮಣವತ್ಕರ್ಮಣೋ ಮುಕ್ತಿಫಲಮುಪಪನ್ನಂ ಮೂವಂಸ್ವಾತ್ಮನಾಂ
ಭೂತಾಸಿ. "ನಮಾ ಗಾ ಸಮಶ್ಚೇಯಾತ್" "ನೋಚ್ಚಿತ್ವಂಕಸ್ಯಚಿದ್ವದ್ವಾತ್"
ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಪರುಮಂಸಾಃ ಸಿದ್ಧಿಶ್ಚೇತಿ. "ನೋಮನೋಚ್ಚಿತ್ವಂ" ಯದ
ಗ್ನೀಷೋಮಾಯಂ ಪರುಮಾಭೇರು. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷವಾಕ್ಯಸುಖಪಶ್ಯಾ
ಲಂಭನಾಂ ತತ್ತದ್ಧರ್ಮಕರ್ತವ್ಯತ್ವವತ್. "ಸತ್ಯಲಿಂಗಂಸ್ವಾಪಯತ್" "ಅನ್ಯುತ
ಸ್ಯದೇವಭಾರಣೋಧನಯಾಸಂ" ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕವಾಕ್ಯಸುಖತಲಂಗಭಾರಣಾದಿ
ಪತಿವಿವರಣಾಂ ಯಾವದ್ವೇವಕರ್ತವ್ಯತ್ವವಿಧಾನಾತ್ ನಕರ್ಮಣಾ ಇತ್ಯ

ಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮುಕ್ತಿಗೆ
ನಿಯತಕಾರಣವನ್ನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವರು ಅಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ
ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೂ ವಿಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೂ ಎರಡುವಿಧ. ಸಾಮಾನ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಎಲ್ಲಾ
ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದು. ವಿಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ವಿಧಾನಮಾಡ
ಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವೆಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರವು
ಸಾಮಾನ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವದು. ಉದಾಹರಣೆ-ಮೂವಂಸ್ವಾತ್ಮಾ
(ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು) ಎಂಬುವ ವಾಕ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು.
ಪರುಮಾಭೇರು (ಯಜ್ಞೀಯ ಪರುಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು) ಎಂಬುದೇ
ವಿಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರವು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ
ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಜ್ಞಸಂಬಂಧವಾದ ಪರುಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಶೇಷಶಾ
ಸ್ತ್ರವು ಸಂಕೋಚಮಾಡುವದು. ಇದರಿಂದ ನೋಚ್ಚಿತ್ವಂ ಉಚ್ಚಿತ್ವವನ್ನು
ಯಾರಿಗೂ ಕೂಡಬಾರದೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಉಚ್ಚಿತ್ವವನ್ನು ವಿಧಾನ
ಮಾಡುವ "ನೋಮನೋಚ್ಚಿತ್ವಂ" ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡು
ವೆಂತೆಯೂ, ಕರ್ಮಣಾ ನಾನ್ವೈತ್ಯತೇಕೈತೇನ ಮೂವಂಸು ಶ್ರುತಿಗಳು.
ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಪರುಮವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದು ಸಾಕ್ಷಾತ್
ಮೋಕ್ಷ ಕಾರಣಗಳಾದ ಭಸ್ಮ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಲಿಂಗಯಜ್ಞ ಲಿಂಗಭಜನ ಲಿಂಗಾರ್ಪಣ
ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದಗ್ಗ ಮೂ ಲಿಂಗತಿರ್ಥಸೇವೆ ಮೊದಲಾದ ಪತಿವಿವರಣೆಗಳನ್ನು

ತೋಕ್ಷ ಕರ್ಮಪದವ್ಯ ಮೋಕ್ಷಫಲಕ ಪತಿಕರ್ಮಾಭಿನ್ಯ ಇತ್ಯಾ ಪೂರ್ತಾದಿ ಪತು
ಕರ್ಮಪರತಯಾ ವಾ ಇತ್ಯಾ ನಾವಕೃತಕರ್ಮಮಾತ್ರ ಪರತಯಾ ವಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ
ನೇ ಸಕರ್ಮಾಭಿನ್ಯಪುತ್ರಿ ||೧೦||

ಮೂ|| ವಿದ್ಯಾಂಚಾ ವಿದ್ಯಾಂಚ ಯಸ್ತದ್ವೇದೋಭಯಗ್
ಸಃ| ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ವಿದ್ಯಯಾ
ಮೃತಮುಕ್ತುತೆ ||೧೧||

ಶಾಂ || ವಿದ್ಯಾಕರ್ಮಾಭಿನ್ಯತರಸ್ತ ಪರಾಮೃತವ್ಯಾಜನಕೃತ್ಯಮುಕ್ತಾ ವಿ
ದ್ಯಾಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಫಲಕತ್ವಮಾಪ ವಿದ್ಯಾಂಚೇತಿ-ವಿದ್ಯಾಂಚ
ಸಿರ್ವೇಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವು. ಅಂದರೆ, ವಿಶಾದ್ಯತಹತಿ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನಗಳಾದ
ಇತ್ಯಾ ಪೂರ್ತಾದಿಕರ್ಮಗಳು. ಇತ್ಯಾದಿವೇದನೆ ಶೇರವಿರುವ ಅಗ್ನಿ ಪೋಷಮಾದಿ
ಪತಿಕರ್ಮಗಳೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಂಧಕಗಳೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು.
ಹಾಂ|| ವಿದೇ ಪತಿಕರ್ಮಕ್ಕೇನೆ ಸಿರ್ವೇಧವಂ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ||ಅವೃತಸ್ಯ ದೇವ
ಧಾರಾಸೂರ್ಯಾಯಾಸಂ|| ಆತಪ್ತತನುಃ|| ಸರ್ವಲಿಂಗಗ್ ಸ್ವಾಪಯತಿ. ಪಾಣಿಮಂ
ತ್ರಂಪಸುತ್ರಂ|| ಸರ್ವಾಸನಶಿರೋಗ್ರೀವಃ|| ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಉಪನಿಷನ್ಮಂ
ತ್ರಗಳಿಗೆ ವೈಯರ್ಥ್ಯವಂ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವಕಾರಣ ||ಸಕರ್ಮಣಾ|| ಮೊದಲಾದ
ಕರ್ಮಸಿರ್ವೇಧಕಪರವಾದ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪತಿಕರ್ಮಪರಗಳೆಂದು ಅರ್ಥಸಂಕೋಚ
ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳು ವಿಶೇಷಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಮಸ್ತಯವಾಗುವುದೆಂ
ಬುವದೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರವೆಂಪ್ಪಿಪ್ಪ ಆಶಯವು. ||೧೦||

ಅರ್ಥ- ಯಃ-ಯಾವ ಭಕ್ತನು. ವಿದ್ಯಾಂಚ-ತಿಪ್ಪಕ್ಕುಬ್ಬಾ ನವನ್ನು,
ಅವಿದ್ಯಾಂಚ-ಪತಿಕರ್ಮವೆನಿಸಿದ ಲಿಂಗಪೂಜಾದಿ ಕರ್ಮವನ್ನು, ತತ್-ಉಭಯಂ-
ಇವೆರಡನ್ನೂ, ಸಃ-ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಸೇಹ-ತೀಯುತ್ತಾನೆಯೆ, ಸಃ-ಅವನು,
ಅವಿದ್ಯಯಾ-ಪತಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ, ಮೃತ್ಯುಂ-ಮರಣವನ್ನು, ತೀರ್ತ್ವಾ-
ದಾಂಟಿ, ವಿದ್ಯಯಾ-ತಿಪ್ಪಕ್ಕುಬ್ಬಾ ನವಿಂದ, ಅಮೃತಂ-ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು, ಅಶ್ನು
ತೆ-ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ತಾ|| ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬ್ಬಾ ನ ಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು,
ಬ್ಬಾ ನ ಕರ್ಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಿರ್ಮಲಮುಕ್ತಿರುನನು ಯಾವಳುಂಜೋ ಆತನು

ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಬ್ಬಾ ನಂಜ, ಅವಿದ್ಯಾಂಚ ವಿದ್ಯಾಭಿನ್ಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾಂಚ ಶಿವ
ಲಿಂಗ ಯಜನಧರ್ಮನಾದಿವಿಶಾಂ, ತತ್ ಉಭಯಂ ಸಃ ಮೇತಂ ಪರಸ್ತಂ ಸಾ
ಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವಸ್ತುಂ, ಯಃ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಾಧನವೆನಿಸಿ
ವೇದ. ಜಾನಾತಿ ಸಃ ಅವಿದ್ಯಯಾ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಥ ಪತಿಕರ್ಮಣಾ. ಮೃತ್ಯುಂ
ಮರಣ ಜನನಾಃ ಪ್ರವಾಹಮೂಲಂ ಮೂತ್ರಯಂ, ತೀರ್ತ್ವಾ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ
ವಿದ್ಯಯಾ, ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಶಿವಬ್ಬಾ ನೇನ, ಅಮೃತಂ ರಕ್ತಿವಿಕಾಸವೂಪಮೃತತ್ವಂ
ಅಶ್ನುತೆ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ. ಉಕ್ತಂಜ ಶಿವಸೂತ್ರ ಚಿತ್ತಮಾಶ್ರೇತಿ. ಏತತ್ಸೂತ್ರ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇಚ ಅಣವಾದಿ ಮೂಲನಾರಕತ್ವಮಂತರ್ಲಿಂಗಧಾರಣಾಪರಮಾರ್ಥ
ಯರ್ಥಾನಾದೇವಪಾಯಸ್ಯ. ಇತ್ಯಾ ಬ್ಬಾ ನ ಕ್ರಿಯಾರಕ್ತಿಸಾಪೋನ, ಪರಮ
ಮಾತ್ರವಿನಾಭೂತಾನಾಂ. ಸ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸ್ವಯಂಕ್ತ ಸಂಕೋಚದಕಾರವಾಂ
ಮೂತ್ರಯರೂಪತ್ವಾತ್. ಗುರುಪಾಯಾಂತಿ ಸೂತ್ರಸಂಭಾಷ್ಯ ಮುಖ್ಯೋಃ

ಕರ್ಮದಿಂದ ಜನನ ಮರಣವೆಂಬ ವಿಷವೃಕ್ಷದ ಬೀಜವನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಆನಂದ
ಘನವಾದ ಶಿವತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ಮರಣವನ್ನು ಸಾಕ
ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ- ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪತಿಕರ್ಮವೆಂತಲೂ, ಪತಿಕರ್ಮವೆಂತಲೂ
ಎರಡುವಿಧವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಷ್ಟು. ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಪರಮಕರ್ಮಗಳು
ಜನನ ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವು. ಪತಿಕರ್ಮವೆಂದೆನಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಥನ
ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣ, ಶಿವಲಿಂಗತಪಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಮದಾರ್ಥವಾಗಲಿವೆಂದ
ಸಂಸಾರ ಕಾರಣವಾದ ಮುಗುಳ್ಳುಪ್ಪ ಸಪ್ತವಾಗುವವು. ಇವೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು
ಶಿವಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರರಾದ ಕ್ಷೇಮರಾಜವೆಂದಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬಂಧಗಳಾದ ಇತ್ಯಾ ಬ್ಬಾ ನ
ಕ್ರಿಯಾರಕ್ತಿಗಳೇ ಸಂಕೋಚ ಭಾವವನ್ನು ಮೊಂದಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಆ ಪರಮಾ
ತ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಅಣವಾದಿ ಮೂಲ ಮುಗುಳ್ಳುಪ್ಪ ಸಂಕೋಚ,
ಆತ್ಮರನ್ನ ಅನರಿಸಿ, ದುಃಖಮಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವವು. ಆ ದುಃಖವನ್ನು
ಪರಿಹರಿಸಲು ಗುರುಪೇ ಮುಖ್ಯ ಉಪಾಯವೆಂಬ ಶಿವಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದ
ರಿಂದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಗುರುಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದುದರಿಕ, ಆ
ಗುರುವು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶಿಷ್ಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಶಿವ
ಗಳೆಂಬ ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಥ ತ್ರಿವಿಧ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಭಾಷೆಯನು

ಪಾಯಧೂತ ಗುರುಕೃತ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಂಯೋಗಾನಂತರಂ ವಿವಿಕ್ತವೂರಯೋಗ
ವ್ಯಾಯೋನ ಮುತ್ರಯಸ್ಥಿಸ್ಪಂದರಣಾತ್. ಪರಪ್ರಮಾತೃಶಕ್ತಿವಿಕಾಸ ಏವ
ಜಾಯತೆ. ತದಾ ತದೇತದಂಗಸ್ಥಲಂ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಷಡಂಗಲಿಂಗಸ್ಥಲಮೇವ
ಜಾಯತೆ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಉಕ್ತಂಚ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಸ್ಯ ಕಾರ್ಮಾದಿಮುಲನಾಶಕ
ತ್ವಂ ತ್ರೀಮದ್ಭರದತ್ತ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯೇಣಾಪಿ. "ಪತ್ನಾ ಸಮಂಸಹಗಣೈಃ
ಸಹವಾಸುತಾಭ್ಯಾಂ ಸಾರ್ಥಂ ತದಾಸುಷದಾಏಷಮೇಕ್ಷಣಂತ್ವಾಂ | ಆದ್ಯಷ್ಟ
ಮೂತಿಥಿ ನಿಶಾ ಮುಖಮರ್ಚಯಂತಃ ಪಾಪಂ ತರಂತ್ಯಸುಬಯಂತಿ ಮಹೇಶ
ವ್ಯತ್ಯಂ" ಇತ್ಯಾದಿನಾ.

ಸಮಾತ್ಮತ್ವಾತ್ಯತಿವಿಕ್ಯತಿ ಸಂಸ್ಕೃತೀನಾಂ ಕರ್ಮಫಲತ್ವಾತ್. ಅವಿದ್ಯಾ
ನಿವೃತ್ತಿಫಲತ್ವಾಚ್ಚಾವಿದ್ಯಾಯಾಃ ಕಥಮಸಯೋಃ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ, ಸಹ
ಶಕ್ತಿಕಾಶಕಲಂ ಸಾಕಲ್ಯೇನಾಕಲಯತಃ ಕಲರಥಾತನಿಭಮನಿವೃತ್ತಿಃ. ಸ್ನಾನಾ

ಜ್ಞಾತೃಗಳಿಂದ ಸುಟ್ಟು, ತ್ರಿವಿಧ ಮುಲಗಳನ್ನು ಬತ್ತರಿಸಿ, ತತ್ತ್ವಮಸ್ವಾದಿ ಮಹಾ
ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುವನು. ಆಗ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುಪದೇಶಾನುಸಾರ
ವಾಗಿ ಶಿವೋಪಂ ಭಾವವೆಂಬ ಅಹಂಗ್ರಹೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚ
ನೆಯು ಮಾಡುತ್ತ, ನಿರ್ಮಲಾತ್ಮನಾಗಿ ತನ್ನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿ
ದು, ಬಸವ ಮರಣ ರೂಪವಾದ ಪ್ರವಾಹ ವೇಗಕ್ಕೆ ದೂರನಾಗಿ ತಾನೇ ಶಿವ
ಸ್ವರೂಪನಾಗುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹರದತ್ತರೆಂಬ ಮಹಾ ಕವಿಗಳು ಸಹ
"ಪತ್ನಾ ಸಮಂ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿರುವರು.

ಪೂರ್ವಮಾನಾಂಸಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಆಸ್ತಿ, ವಿಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು
ಕರ್ಮಫಲವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾ
ನಕ್ಕೆ ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮ
ಫಲವೇ ಜೀರಿ, ಜ್ಞಾನದ ಫಲವೇ ಜೀರಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರಲು, ಜ್ಞಾನ
ಕರ್ಮಗಳೆಡೂ ಒಂದೇಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕೂಡಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಇದಲ್ಲದೆ
"ತಮೇವಂಮುತ್ವಾ" ನಕರ್ಮಣಾಂ ವಿತಾವದರೆಬ್ಬುವುತತ್ವಂ" ಮೊದಲಾದ
ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕರ್ಮಣಾಬಿವೃತ್ತೇಜಂತುಃ" ಮೊದಲಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದಲೂ,
ಮೋಕ್ಷ ಸಂಬಂಧವು ಜ್ಞಾನದ ಫಲವೇ ಹೊರತು ಕರ್ಮದ ಫಲವಲ್ಲವು. ಮೋ
ಕ್ಷವೆಂದರೆ ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ಪರಮಾನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದ

ಜಮನ ಕರ್ಮಾಪೇಕ್ಷಯಾವಿಂಬತೆ. ತಸ್ಮಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ
ಸ್ಯೋಪ ತದವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿಫಲಕತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಶ್ರುತಯತೇಚಾತಮೇವಂ
ವಿದಿತ್ವಾತಿ ಮೃತ್ಯುಮೇತಿ "ನಾಸ್ಯಾ ಸಂಧಾವಿದ್ಯತಿಯುನಾಯ." "ನಕರ್ಮಣಾ
ಸಪ್ರಜಯಾಧನೇನ" "ನಾನ್ಯತ್ಯತೇಕೃತೇನ" ವಿತಾವದರೆಬ್ಬುವುತತ್ವಂ. ಇ
ತ್ಯಾದಿನಿವೃತ್ತಿಯೇತೇಚ "ಜ್ಞಾನಾದೇವತುಕ್ಯವಲ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಯೇನಮುಚ್ಯತೇ |
ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮನಕುರ್ವಂತಿ ಯತಯಃ ಪಾರದರ್ಶಿನಃ" ಇತಿ. ಸನ್ನೇತೇಪಾಂವಚ
ನಾನಾಂ ಕೇವಲಾನಾಮೇವ ಸ್ಥೂಲಕರ್ಮಣಾಂ ಕೈವಲ್ಯಸಾಧನತ್ವನಿರಾಕರ
ಣಪರತ್ವಾತ್ ಸಮುಚ್ಚಿತಾನಾಮುಪಸನ್ನತ್ವಾತ್ ತತ್ಸಾಧನಭಾವಸ್ಯ ಅನ್ಯಥಾ
"ಅಂಧಂ ತಮಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ. ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತೈಕೈಕ ಸಿಂದಾವುರಸ್ಸರಮ್.
ವಿದ್ಯಾಂಚಾ ವಿದ್ಯಾಂಚ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಣೋಃ ಸಮುಚ್ಚಿತಯೋಃ
ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನಂ ನಸ್ಯಾತ್. ತಥಾಚ ಸಂಕುಚಿತ ಶಕ್ತಿತ್ರಯ

ಮೇಲೆ ಅವಿದ್ಯಾಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ
ಕರ್ಮವು ಮುಕ್ತಿಕಾರಣವಲ್ಲವು. ಕಷ್ಟಜಿವವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಳ್ಳಿಯೆಂದು
ಭ್ರಮಿಸಿ ನಂತರ ಇಡು ಕಷ್ಟಜಿವವೇಹೊರತು ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲವು ಎಂದು ತಿಳಿದ ಕ್ಷಣದ
ಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಬೆಳ್ಳಿಯೆಂಬ ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು. ಅವಿದ್ಯಾನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ
ಯಾವುನೂ ಯಾವ ಸ್ನಾನ ಆಚಮನಾದಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿಲ್ಲವು.
ಅನರ್ಥನಿವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕರ್ಮದ ಉಪಯೋಗವೇ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲದ
ಕಾರಣ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬುದು ಜ್ಞಾನವೆಂದರ ಫಲವೇ ಹೊರತು ಕರ್ಮಫಲವೆ
ಲ್ಲವು. ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿರಲು, ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯವೇ
ಮೋಕ್ಷ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಆದೀತು? ಅಂದರೆ

ಕರ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೂ
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಣೋಮಾದಿ ಸ್ಥೂಲಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುವೇ ಹೊರತು
ಸತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ವಾಕ್ಯಗಳಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆ
ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದೆಂದರೆ "ಅಂಧಂತಮಃಪ್ರವಿಶಂತಿ" ಎಂದು
ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದ
ನ್ನು ಆಚರಿಸುವವರಿಗೆ ದೋಷವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ವಿದ್ಯಾಂಚಾ
ವಿದ್ಯಾಂಚಾ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯವೇ ಮು

ರೂಪಮುತ್ರಯ ನಿವೃತ್ತಿಃ. ಶಕ್ತಿವಿಕಾಸರೂಪ ಶಿವತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಮೋಕ್ಷಃ. ತತ್ರ
ಶಕ್ತಿವ್ಯಾಪ್ತೌ ಕಾರಣಂ. ಮೂಲಾಂತರ್ಮುಕ್ತೌ ಮುಕ್ತಾಂತರ್ಮುಕ್ತೌ ತತ್ಕರ್ಮಣಾಂ
ಪಾರ್ಥಾಕಾಶ ಮಧ್ಯಲಿಂಗಧಾರಣಾದೀನಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಾಂ, ವಿದ್ಯಾಯಾಮ್ನ
ತಿರೋಹಿತ ಸ್ವಶಕ್ತಿರಾಚ್ಛಾದನ ವಿಗಲನಫಲಕತ್ವಂ. ವಾಯೋಃ ಸೂರ್ಯಾ
ಚ್ಛಾದನ ಮೇಘ ನಿವೃತ್ತಿ ಫಲಕತ್ವವತ್. ಯತ್ನ ದೇವತಾಚ್ಛಾದನಂ ವಿದ್ಯಾ
ತಪ್ತೇನವಿವಕ್ಷಿತಂ ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಾ ಸಮುಚ್ಚಯೋಽನೇನವಾಕ್ಯೇನ ಕಥ್ಯತೆ ಇತಿ
ವದಂತಿ. ತದತ್ಯಯುಕ್ತಂ. ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿದಗ್ ಸರ್ವಮಿತ್ಯುಪಕ್ರಮ ಮುಪೇಶ್ವ
ರಸ್ಯೈವ ಪ್ರಕಾಂತತ್ವಾತ್. ತಸ್ಯ ಮಾನಸಕರ್ಮತ್ವಾಚ್ಛ. ಅವಿದ್ಯಯಾ ವಿದ್ಯಾ
ಯೇತಿ ಸ್ವಭಗಮಾದಾನಾತ್ ವಿದ್ಯಾತ್ವಸ್ಯ ಉಪಾಸನಾಪರಕತ್ವೇ ತನ್ನ ಸ್ಯಾ
ತ್. ಇತಿ ಸ್ವೈತಿರಸ್ಯ ಸಮುಚ್ಚಯಂ ಪ್ರತಿಪಾದಯತಿ. "ತೇನೈತಿಬ್ರಹ್ಮವಿತಾ
ಪುಣ್ಯಕೃತಾ ತ್ವೀವಸ್ತು ಸತ್ವೇನ ಲಭ್ಯಸ್ತು ಪಸಾಧ್ಯೇಷತತ್ವಾ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನೇನ

ಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಮೋಗಜೇಕಾಗುವದು.
ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಣೋಮಾದಿ ಪಶುಕರ್ಮಗಳು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
ವಾಗದಿದ್ದರೂ ಪಶುಕರ್ಮವೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಯತಕಾರಣವೇ ಆಗಿರಲು,
ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಸಮಸಮುಚ್ಚಯವೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ವೀರಶೈವನು
ವಾಂಛಿತಮುಕ್ತಂ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಅನ್ಯಮತಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾ ಎಂಬ
ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದೇವತೋಪಾಸನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಅ ದೇವತೋಪಾಸನೆಯೊಡನೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಣೋಮಾದಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಸಮುಚ್ಚ
ಯವಾಗಿ ತಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅರ್ಥವು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗತವಾ
ಗುವದಿಲ್ಲವು. ಯಾಕೆಂದರೆ—ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿದಗ್ ಸರ್ವಂ ಎಂದು ಈ ಉಪ
ನಿಷತ್ತಿನ ಉಪಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವುದು. ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವು. ಕೇವಲ ಪರ
ಮೇಶ್ವರನೆಂದು ಉಪಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಿದ್ಯಾಂತಾ
ವಿದಾಂಜ್ಞಃ ಎಂಬ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದೇವತೋಪಾಸನೆ
ಯೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುವುದು ಉಪಕ್ರಮ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಉಪಾಸನೆಯೆಂದರ್ಥ ಮಾಡಿದರೆ ಉಪಾಸನೆಯಂ
ಬವುದು ಕರ್ಮ ಕಾರಣ ಎಂದು ಕರ್ಮದೇ ಆಗುವುದರಿಂದ ಇದೂ ಅವಿದ್ಯೆ

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ನಿತ್ಯಂ" ಇತಿ. "ತಪೋವಿದ್ಯಾಚವಿವೃತ್ಯೆ ನಿಶ್ರೇಯಸಕರಂಪ
ರಂ | ತಪಸಾಕಲ್ಮಸಂಹಂತಿ ವಿದ್ಯಯಾಽಮೃತಮಶ್ನುತೆ || ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೀಜೇತು
ಚ್ಛಾಸಂಹ ಕರ್ಮಣೋಕ್ತಂ ಮುಖಮಸಿ, ಯಥಾಪ್ಯಂ ಮಧ್ಯಸಂಯುಕ್ತಂ
ಮಧುಚಾನ್ದೇನಸಂಯುತಂ | ಸಮಂತಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾಚ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಭೂಷಣಮುಪ
ಪಾ|| ಇತಿ ತಸ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಕ್ಯಾನಾಂ ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿ
ಷ್ಣೋಮಾದಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯವೇತಿ ನಿಶ್ಚಯತೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಸಹ
ಕೃತ ಲಿಂಗಧಾರಣಾ ಪಶುಕರ್ಮಜನ್ಯಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಭವನದೋಷನ ಅಭವನ
ಪೋಕ್ಷಣ್ಯಃ ಪಿಂಡಸಯಃ ಸೋಮಂಪ್ರಹೀಣಾಮಿವ ಉತ್ಪಾದ್ಯಾಪ್ಯವಿಕಾರ್ಯ
ಸಂಸ್ಥಾಯುಕ್ತಂ ಸಂಭವತಿ. ಉತ್ಪತ್ತಾಪ್ತಿ ವಿಕೃತಿ ಸಂಸ್ಥೈತ್ಯಯಸ್ತು ಜ್ಞಾನಾ
ಸಹಕೃತ ಪಶುಕರ್ಮಣಾಂ ಫಲಾನಿಸಂತು. ಜ್ಞಾನವಿಶಿಷ್ಟ ಲಿಂಗಧಾರಣಾದಿ ಪತಿ
ಕರ್ಮಣಾಂತು ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತ ಸ್ವಪ್ನಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಪಡಂಗೆ ಶಿವತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿರೇವ

ಯೇ ಆಗುವುದು. ಆಗ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯಯಾ ವಿದ್ಯಯಾ ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವದು. ಈ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾ
ಯವೇ ಈ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಯಾ ಅವಿದ್ಯಯಾ ಎಂದು
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ, ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾ
ಅವಿದ್ಯಾ ಶಬ್ದಗಳು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಪರವಾದವುಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಸೂಕ್ತ
ವಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸು
ವುದು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ತೇನೈತಿಬ್ರಹ್ಮವಿತಾ ಪುಣ್ಯಕೃತಾ" ತಪೋವಿದ್ಯಾಚ
ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮನಿಷೇಧಕ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ
ಅರ್ಥ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭವನಾದಿ ಕರ್ಮದಿಂದ ಹಿಂದಾದಿಗ
ಳಿಗೆ ಉತ್ಪಾದ್ಯತ್ವಾದಿಗಳು ಬಂದರೂ ಪಶುಕರ್ಮದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉತ್ಪಾದ್ಯ
ತ್ವಾದಿಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ "ಅಮೃತಸ್ಯ ದೇವಧಾರಣೋ ಭೂಯಾ
ಸಂ" ಅತಸ್ತತನುರ್ಗತದಾಮೋಽಶ್ನುತೆ" ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾ
ವಿಭಾಗವವಾಗುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತೇವೆವಾದಕಾರಣ, "ವಿವಿಧವಂತಿಯ
ವಿಭಾಗವವಾಗುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತೇವೆವಾದಕಾರಣ, "ವಿವಿಧವಂತಿಯ
ಜ್ಞೇನ" ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು ಜ್ಞಾ
ನಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳೇ ಹೊರತು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ

ಫಲಮಿತಿ. "ಅಮೃತಸ್ಯ ದೇವಧಾರಣೋಭಯಾಸಂ" ಆತಸ್ತತ್ಸರ್ವತದಾ
ನೋಲಿಶ್ಚತಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿರ್ನಿರ್ವಹಿತಃ. ಏತೇನ ಆತಸ್ತೇಕಂ ವೇದಾನ್ಮು
ವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿವಿಧವಂತಿಯಜ್ಞೇನದಾನೇನ" ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯಾಯಜ್ಞಾ
ದಿಕರಣಕೃತ್ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನೇನಿವಗಮಾತ್. ಕರ್ಮಣಾಂ ಜ್ಞಾನಸಾಧನತ್ವಮೇವ
ನತುವೋಕ್ತಸಾಧನತ್ವಮಿತ್ಯುಕ್ತಮಪಿ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಂ. ಅತ್ರಯಜ್ಞವದಸ್ಯ ಬಾಹ್ಯ
ಯಜ್ಞಪರತ್ವೇನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾತ್. ಅನ್ಯಥಾ" ಸತ್ಯೇನಲಭ್ಯಸ್ತಪಸಾಹ್ಯೇಷ
ಆತ್ಮಾ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣಾನಿತ್ಯಂ" ಇತ್ಯತ್ರ ತ್ವತೀಯಾಂತ
ತಸಃ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಧ್ಯಾನಧಾರಣಾಧಿಕರ್ಮಣಾ ತಿವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್
ಸ್ಯಾತ್. ನಸ್ಯಾಜ್ಞ ಕೇವಲವಿದ್ಯಾನಿಂದಾ. ನಜನಿಂದಾಯಾಃ ದೇವತಾಜ್ಞಾನ
ವಿಷಯತ್ವೇನಿವ ಸಂಭವಾತ್. ಯಜ್ಞೇನೇತಿ ತ್ವತೀಯಾಂತಪ್ರತೀಃ ಪ್ರಕ್ರಮಾದ್ವ
ಲೀಯಸ್ತಾತ್. ತಸ್ಯ ಬಾಹ್ಯತ್ವಾತ್. ವಿದ್ಯಾಂಚಾ ವಿದ್ಯಾಂಜೇತಿಶ್ರುತೀಃ
ಕ್ರಮ. ಸಮುಚ್ಚಯ ವಿಷಯತ್ವೇನಾ ಪುಷಪತ್ತಿಸಂಭವಾತ್. ಅವಿದ್ಯಯಾ

ಕೂಡ ವಾರಣಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಯಾಕಂದರೆ ವಿವಿಧವಂತಿಯಜ್ಞೇನ
ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಯಜ್ಞವದಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯಯಜ್ಞವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುತ್ತೇವೆ.
ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಸತ್ಯೇನಲಭ್ಯಸ್ತಪಸಾಹ್ಯೇಷಆತ್ಮಾ" ಎಂಬಲ್ಲಿ
ತ್ವತೀಯಾಂತವಾದ ತಪೋರೂಪವಾದ ಅಂತರ್ಲಿಂಗಧಾರಣರೂಪ ಪತಿಕರ್ಮ
ದಿಂದ ವೋಕ್ತಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಂಗತವಾಗಲಾರದು.

ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯು ಸಮಸಮುಚ್ಚಯವಾದಿಯಾದ ವೀರಶೈವನು ಶೋರಿ
ಸಿದ ಸಕಲ ದೋಷವನ್ನೂ ವಾರಣಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕ್ರಮ ಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು
ಸಾಧಿಸುವನು. ವಿದ್ಯಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದೇವತೋಪಾಸನೆಯಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿದ
ಮಾತ್ರದಿಂದ ಹಿಂದಣ ಅಂಧತಮಃ ಪ್ರವಿಕೃತಿ, ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ
ದೋಷವು ಅಸಂಗತವಾಗಲಾರದು. ಯಜ್ಞೇನ ವಿವಿಧವಂತಿ, ಎಂಬುವ ತ್ವತೀ
ಯಾಂತವಾದ ಶ್ರುತಿಯು ಉಪಕ್ರಮವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದ
ರಿಂದ, ವಿದ್ಯಾಂಚಾವಿದ್ಯಾಂಚ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಸಮುಚ್ಚಯಪರ
ವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೂ ಯುಕ್ತವಾಗುವುದಾದ ಕಾರಣ, ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃ
ತ್ಯುಂತೀತ್ಯಾ ವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತಮುಕ್ತುತೆ, ಎಂದು ಪೂರ್ವಾಪರತ್ವವನ್ನು
ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, ಕ್ರಮಸಮುಚ್ಚಯವೇ ಮಂತ್ರದ ಆಶಯವೆಂದು ಕಂಡು

ಮೃತ್ಯುಂತೀತ್ಯಾ ವಿದ್ಯಯಾಮೃತಮುಕ್ತುತೆ. ಇತಿ ಪೂರ್ವಾಪರತ್ವವಾಚಾರ್ಥವಾ
ಚ್ಛೇದಿವಾಚ್ಯಂ. ತಸಸೇತಿ ತ್ವತೀಯಾಂತಶ್ರುತೀರಸಿ. ಸತ್ಯಾತ್ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯ
ಪಕ್ಷ ಉಪಕ್ರಮಾನಿರೋಧಾತ್.

"ಯಸ್ತದ್ವೇದೋಭಯಗ್ ಸದಃ ಇತ್ಯೇನಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಕರ್ಮಣೋನ್ಮುಖಾ
ವಸ್ತುಶ್ರುತತ್ವಾತ್ ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತ್ಯುಂತೀತ್ಯಾ ವಿದ್ಯಯಾಮೃತಮುಕ್ತುತೆ.
ಇತ್ಯಭಿಧಾಸಂತಃ ಲಿಂಗತ್ರಯಧಾರಣಾಸ್ಯ ತ ಮೂತ್ರಯಮಂತರಾ ತಿವತ್ಪ್ರಾ
ಪ್ತಿಸಿದವೋಕ್ತೋ ಸಭವತೀತಿ ಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥಮಿತಿರೋಧ್ಯಂ. ಏವಾಂತ
ಸಾರೋಪನಿಷದುಃ ಪ್ರದ್ವಷ್ಟುಮಧ್ಯಲಿಂಗಂಧ್ಯತ್ವಾ ದೋಷಿತಿ ಸಂವಿಕೃತಿ, ಅತ್ಯಾ
ಶ್ರಮಸ್ವಾಪನಿಮುಚ್ಯಂತಿ ಸರ್ವೇಲಿಂಗಾಂಗರೋಭಾ ವೋಕ್ತವಾಗೆವೈಕನಿ
ಷ್ಠಾಃ" ಕಿಂಚಾನ್ಯೋಪೋಮಿಷದಿ, ತಿವತ್ಪ್ರಾಪ್ತವಾತ್ ಪರಿಮುಚ್ಯಂತಿಸರ್ವ.

ಬಿಡುವುದರಿಂದಲೂ, ವೋಕ್ತವು ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮದ ಫಲವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮ
ಜ್ಞಾನಗಳ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯದ ಫಲವಲ್ಲವು ಎಂಬುದೇ ಈ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಈ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷದ ಮೂಲ ಶಾಂಕರೀಕಾರಮ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳು
ವುದೇನಂದರೆ—ಯಜ್ಞೇನ ಎಂಬುವ ತ್ವತೀಯಾಂತವಾದ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪ
ವಾದ್ದರಿಂದ ಉಪಕ್ರಮವೇ ಬಾಧಿತವಾಗಿ ದೋಷವು ದೊರೆತು ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಯೇ
ಕೇಳು; ತಸಸಾ ಎಂಬುವ ತ್ವತೀಯಾಂತವಾದ ಶ್ರುತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ
ಲ್ಲವೆ? ನೋಡು; ನಾವು ಹೇಳುವ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಉಪಕ್ರಮವಾ
ಕ್ಯಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಂತ್ರದ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಸಮಸಮುಚ್ಚಯವೇ
ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮವು ಅವಿದ್ಯೆ
ಯಿಂದ ಮೂಗನು ನಾರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂಬ
ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕವಸ್ತುವಾಗುವದು. ಏಂದ, ಹೇಳಿದರೆ ಬಾಧಕವೇನು? ಮತ್ತೆ
ವೇದಾಂತಕಾರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿವಲಿಂಗಧಾರಣ ವಿವಲಿಂಗಪ್ರಸಾದಗುಣ
ವೊದಲಾದ ಪತಿಕರ್ಮಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವೋಕ್ತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಕಂಡೋ
ಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು. ಮತ್ತೆ ವೋಕ್ತಾರ್ಥಗಳ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರ
ಣವು ಅಶಕ್ತವೆಂದು ಪುರಾಣವಿರುವುದರಿಂದ, ಪತಿಕರ್ಮಗಳು ವೋಕ್ತಕ್ಕೆ
ಕಾರಣಗಳೇ ಹೊರತು ಅಸ್ತಥಾ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲವು.

ಇತಿ ಕಂಠರವೇಣೈವ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣಾ ಶಿವಪ್ರಸಾದಗೃಹಣಾದಿ ಪತಿಕರ್ಮ
ಣಾಂ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನೋಕ್ಷಜನಕತ್ವಸ್ಯೋಕ್ತತ್ವಾತ್. ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿನಾಂ ಮು
ಕ್ತಿಯೇತುಲಿಂಗಧಾರಣಾವಿರ್ಯಾತೇ. ಇತಿ ಪುರಾಣವಚನಾಜ್ಞಾ ನಾಸ್ತಥಾ
ಸಿದ್ಧಾನ್ವಿತಕರ್ಮಾಣಿ. ತಥಾಚ, ಸಕರ್ಮಣಾಂ ಕರ್ಮಣಾಬಧ್ಯತೆ. ಇತ್ಯಾದಿ
ಶ್ರುತಿಸ್ತೋತಿಭ್ಯಾಂ ಪಶುಕರ್ಮತ್ಯಾಗೋ ವಿಮತೋ ನತುಪತಿಕರ್ಮತ್ಯಾಗ ಇತಿ
ಮೋಕ್ಷಫಲಕತ್ವವಾದ್ಯನೇಕ ಶ್ರುತಿಬಲಾದವಗಂತ್ವ್ಯಃ. ಪಶುಕರ್ಮತ್ಯಾಗಿ
ನಾಂ ವೀರಶೈವಾನಾಂ ಪಶುಕರ್ಮಾಂಗಭೂತ ತಂತುಮಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀ
ತಾದಿ ಪ್ರಾಕೃತಾಶ್ರಮಧರ್ಮತ್ಯಾಗೋಽಪಿ, ಸಕರ್ಮಣಾಂ ಇತ್ಯಾದಿಸ್ಥಿವ
ಸೂಚಿತ ಇತ್ಯಭ್ಯುಪೇಯಂ. ಕರ್ಮಾಂಗಭೂತ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದೀನಾಂ
ಶೇಷಿಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗೇ ಸುತರಾಂ ತತ್ಪರಿತ್ಯಾಗಾಚಿತ್ಯಾತ್ ಕರ್ಮಾಂಗತ್ವಂತು
ತೇಷಾಂ ಕ್ರಿಯಾಂಗಂ ತದ್ವಿಪ್ರಸ್ತುತಂ | ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯೈರ್ನಿರ್ವಹೀಯತೇ.
ನನುಪಶುಕರ್ಮಣಾಮಪಿ ನಿಷ್ಕಾಮನಯೈವಾನುಷ್ಠಾನಾತ್ ಪತಿಕರ್ಮತ್ವಾತ್.

ಇದರಿಂದ "ಸಕರ್ಮಣಾ" ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮನಿಂದಾ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾದ
ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯೋಮಾದಿ ಸ್ವರ್ಗಸಾಧನವಾದ ಪಶುಕರ್ಮತ್ಯಾಗವನ್ನು
ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ಹೊರತು ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣಾ ಶಿವಲಿಂಗಯಜನ ಮೊ
ದಲಾದ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕಗಳಾದ ಪತಿಕರ್ಮತ್ಯಾಗವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಆ
ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಪಶುಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸದ ಲಿಂಗಾಂಗಿ
ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಪಶುಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಂಗಗಳಾದ ತಂತುಮಯ
ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳೂ ಕೂಡ
ಯೋಗ್ಯಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಸಕರ್ಮಣಾಂ ನಾಸ್ತೈಕತಃ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ
ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಪಶುಕರ್ಮಗಳಿಗೆ
ಅಂಗಗಳೆಂಬುವುದು "ಕ್ರಿಯಾಂಗಂತದ್ವಿಪ್ರಸ್ತುತಂ" ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮೋಪನಿಷತ್ತು
ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯದ್ಯಪಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯೋಮಾದಿ ಪಶುಕ
ರ್ಮಗಳು ಕೂಡಾ ನಿಷ್ಕಾಮದಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವೂಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಸಾಧ
ನವಾದ ಪತಿಕರ್ಮಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅವು ವೀರಶೈವರಿಂದ
ಆಚರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಕ್ರಿಯಾಸಾರವೆಂಬ ನೀಲಕಂಠ ಭಾಷ್ಯಕಾಲಿಕೆ
ಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಶುದ್ಧಾ ನಾಂ ಶ್ರುತಸ್ಮಾರ್ತಾನುವರ್ತಿನಾಂ ಎಂಬ

ತದನುಷ್ಠಾನೇ ತದಂಗಭೂತ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದೀನಾಂ ಮುಖ್ಯಾಪಕರ್ತೃತ್ವಾತ್,
ಕಥಂತ್ವರಿತ್ಯಾಗಃ. ಇತಿಚೇತ್ಸಿದ್ಧಿಗೋ ನಿಷ್ಕಾಮನಯನುಷ್ಠಾನಾಶ್ಚ ಪತಿಕರ್ಮತ್ವ
ಮಪ್ಯಯೇತ್. ಇತ್ಯನೇಕ ಗ್ರಂಥವಚನಾನುಗುಣ್ಯೇನ ತಾನಿ ಪತಿಕರ್ಮಾಣಿ
ಭವಂತಿ. ತಥಾವಿನೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಕಿಂಚಿದ್ವಿಧಮಪ್ಯಯೋಜಯಂತಿ ಕಿಂಚಿತ್.
ತೇಷಾಂ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಣಾಂ, ಶಿವಭಕ್ತಾ ನಾನುಷ್ಠಂತು ನಿಯಮೇನಾಸು
ಷ್ಠೇಯತ್ವಾತ್. ಅಸ್ತಿಸ್ವರ್ಧಗ ಉಪವೀತಾಂ ಕೂಡಾ ಸುತರಾ ರಾಗನುಷ
ರ್ತಿನಾಂ | ಸರಾಣಾಂ ಕ್ಷೀಣಶಾಂತಿಮಯ ಶಿವಶ್ರುತಿಯಾಯುಕ್ತೋಪಾಧಿ
ವಚನಾನುಸಂಧೆಯಾನಿ. ಇತ್ಥಂ ಚ ಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗವಿಧಾಯಕವಾಕ್ಯಾನಾಂ
ಸ್ಥೂಲಕರ್ಮವಿಷಯತ್ವಮೇವ. ತಥಾಚ, ನಸ್ಥೂಲಕರ್ಮಣಾಂ, ಸಮುಚ್ಚಯ
ಘಟಿತತ್ವಂ. ತತ್ಪರಿತ್ಯಾಗೇ ತದಂಗಪ್ರಾಕೃತ ತಂತುಮಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದೀ
ನಾಮಪಿ ಸುತರಾಂ ಪರಿತ್ಯಾಗೋ ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಂ ವೀರಶೈವಾನಾಂ ವಿರುದ್ಧ
ಇತಿಬೋಧ್ಯಂ. ವಿತದ್ವಿಷಯಕ ವಿಸ್ತೃತವಿಕಾರಸ್ತುಮತ್ಯಂತ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ
ಶಾಂಕರೀವೃತ್ತಾದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ || ೧೧ ||

ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದರಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಪರಾಂಗವು ಸಾಲ್ಪು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಾಂಗವು
ನಾಲ್ಪು. ಅಂತೂ ಎಂಟು ಆಪರಾಂಗಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವುಳ್ಳವನು ಗುಪ್ತನಾದ
ವೀರಶೈವನಿಗೆ ಏನೊಂದೂ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನುಂಟುಮಾಡದ ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯ
ರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪಶುವಿಶಸನಾದಿ
ಕರ್ಮಗಳು ಸಕಾಮದಿಂದಾಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಪಶುಕರ್ಮಗಳಾಗುವುವು. ನಿಷ್ಕಾಮ
ದಿಂದಾಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಪತಿಕರ್ಮಗಳೇ ಆಗುವುವು ಎಂದು ಮೊದಲೂ ಪೂರ್ವ
ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳು ಸಕಾಮದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ನಿಷ್ಕಾಮ
ದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಲಿಂಗಾಂಗಿಯಾದ ವೀರಶೈವನಿಂದಾದರೂ ಏಕತತ್ವವು
ಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಪಶುಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶೇರುವುವು. ಈ ಪಶುಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಂಗಗಳಾದ ತಂತು
ಮಯವಾದಪ್ರಾಕೃತ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದಿಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ
ಜಟ್ಟುಜಿಡಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ರಹಸ್ಯವಿಲ್ಲ
ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಸಮಾಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಾಂಕರೀಕಾರನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಬರೆಯ
ಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಶಾಂಕರೀವೃತ್ತಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ

ಮೂ|| ಅಂಧಂತಮಃ ಪ್ರವಿಕಂತಿ ಯೋಽನಂಭೂತಿಮುಮಾ
ಸತೆ | ತತೋಭೂಯ ಇವ ತೇ ತಮೋಯ ಉ
ಸಂಭೂತ್ಯಾಗ್ಗರತಃ ||೧೨||

ಶಾಂ|| ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಮ ಸಮುಚ್ಚಯಂ ನಿರೂಪ್ಯ, ಶಕ್ತಿಶಿವೋಪಾಸ
ಸೈಕ್ಯಕನಿಂದಾಪೂರ್ವಕಂ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವಲಿಂಗೋಪಾಸನಫಲಂ ಮುಕ್ತಿ
ಮಾಹು, ಯದ್ವಾ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಸಗುಣನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನಾ
ನ್ಯತರಸ್ಯಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿರೂಪ ಫಲಮುಕ್ತಾಃ, ತತ್ಸಮುಚ್ಚಯಸ್ಯ ಮುಕ್ತಿ
ಫಲಮಾಹ ಅಂಧಂತಮಃ-ಯೆ ಶಿವಯೋಗ ಭೂಮಿಕಾಮಾಪನ್ನಾಃ, ಅಸಂ
ಭೂತಿಂ ಕಾರಣಾತ್ಮಿಕಾಂ ಶಕ್ತಿಮೇವ, ಉಪಾಸತೆ, ಅನುಸಂದಧತೆ, ಅರ್ಥಾತ್
ಮಿತಸಿದ್ಧೀರಭಿಷ್ಯಂತಃ | ಇಚ್ಛಾ ಶಕ್ತಿರುಮಾಕುಮಾರಿ | ಇತಿ ಶಿವಸೂತ್ರೋಕ್ತ
ಆಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುವುದೇ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವು. ||೧೧||

ಅರ್ಥ-ಯೆ-ಯಾವ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರು, ಅಸಂಭೂತಿಂ-ಕಾರಣಾ
ತ್ಮಕವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ, ಉಪಾಸತೆ-ಉಪಾಸನೆಯಂ ಮಾಡುವರೋ; ಶಿ-
ಅವರು, ಅಂಧಂತಮಃ-ಪ್ರಕಾಶತೂನ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು, ಪ್ರವಿಶಂತಿ-
ಶೇರುತ್ತಾರೆ. ಯ ಉ-ಯಾವ ಯೋಗಿಗಳು, ಸಂಭೂತ್ಯಾಂ-ಶಕ್ತಿರಹಿತವಾದ
ಶಿವದೇವತೆಯಲ್ಲಿ, ರತಾಃ-ಆಸಕ್ತರೋ; ಶಿ-ಆ ಕೇವಲ ಶಿವನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ
ಮಾಡುವವರು, ತತಃ-ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಭೂಯಇವ-ಅಧಿಕವಾದ, ತಮಃ-
ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು, ಪ್ರವಿಶಂತಿ-ಹೊಂದುವರು.

ತಾ|| ಈವರಿವಿಗೂ ಭಗವತಿಯಾದ ಶ್ರುತಿಯು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಮಸ
ಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ. ಶಿವರಹಿತವಾದ ಕೇವಲಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ
ಮಾಡುವವರೂ ಶಕ್ತಿರಹಿತನಾದ ನಿರ್ಗುಣ ಶಿವೋಪಾಸನೆಯಂ ಮಾಡುವವರೂ
ಪುನಃ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸು
ವುದು. ಅಂದರೆ-ಮುಕ್ತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಶಿವನ
ಉಪಾಸನೆಯಂ ವಿಟ್ಟು ಶಿವಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ "ಮಿತಸಿದ್ಧೀರಭಿಷ್ಯಂತಃ" ಎಂದು
ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅನಿತ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ
ಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರು ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಅವರು ಆ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿ

ಶಕ್ತಿಮೇವ ಉಪಾಸತೆ. ತೇಽಂಧಂತಮಃ ಅದರ್ಶನಾತ್ಮಕಂ ಸಂಸಾರಂ, ಪ್ರವಿ
ಶಂತಿ. ತತಃ ತಸ್ಮಾದಪಿ. ಭೂಯಇವ. ಬಹುತರಮೇವ. ತಮಃ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಂ
ಸಂಸಾರಂ ಶಿ ಪ್ರವಿಶಂತಿ. ತೆ ಕೆ ಇತ್ಯತ್ರಾಹ, ಯ ಉ, ಇತ್ಯಾದಿನಾ-ಯೆ
ಉ ಯೋಗಿನಃ, ಸಂಭೂತ್ಯಾಂ ಶಿವದೇವತಾಯಾಂ, ರತಾಃ ಆಸಕ್ತಾಃ, ಯದ್ವಾ
ಅವಿದ್ಯಮಾನಾ ಸಂಭೂತಿಃ ಸ್ಥೂಲಪರಿಣಾಮೋಯಸ್ಯಃ ಅಸಂಭೂತಿಃ, ಸೂ
ಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿತ್ತಪಂಚಾಕಾರ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಇತ್ಯರ್ಥಃ, ತಮೇವ, ಯೆ ಉಪಾಸತೆ.
ಸಂಭೂತ್ಯಾಂ ಸ್ಥೂಲ ಚಿದಚಿತ್ತಪಂಚಾಕಾರ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಶೋ
ಣೊಧಾವತೀತ್ಯತ್ರೇವ ಸಂಭೂತಿಪದಸ್ಯಲಾಕ್ಷಣಿಕತ್ವಂ ಬೋಧ್ಯಂ ಅನ್ಯತ್ಯು
ರ್ವವದ್ಲಿಪ್ಯವ್ಯಂ ||೧೨||

ಮೂ|| ಅನ್ಯದೇವಾಹುಃ ಸಂಬವಾದನ್ಯದಾಹು ರಸಂಭವಾ
ತ್ | ಇತಿಹುಕ್ರುಮ ದೀರಾಣಾಂ ಯೇಷ್ವದ್ವ್ಯಾ
ಚೇಚ್ಚಿರೆ ||೧೩||

ಶಾಂ|| ಏಕೈಕೋಪಾಸನಸ್ಯಫಲಮಾಹ ಅನ್ಯದಿತಿ-ಸಂಭವಾತ್ ಸ್ಥೂಲ
ಸಿದ್ಧಿಮೇಲೆ ಪುನಃ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವರು. ಶಕ್ತಿರಹಿತನಾದ ಕೇವಲ
ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಯಾರು ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಆ ಕೇವಲ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸ
ಕರು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶಕ್ತ್ಯುಪಾಸಕರಿಗಿಂತಲೂ ಮೀರಿದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಶಕ್ತ್ಯುಪಾಸನೆ, ಕೇವಲ ಶಿವೋಪಾಸನೆಗೆ
ಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಡದೆ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾ
ಧಿಸಿ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಾಗುವರು. ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದಕಾ
ರಣ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಕೇವಲ ಸ್ಥೂಲಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಾರ್ಯಬ್ರಹ್ಮವನ್ನೇ
ಆಗಲಿ ಯಾರು ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಅವರು ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆ
ಯದೆ, ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಮರಳಿ ಜನ್ಮವನ್ನೇ ಹೊಂದುವು
ರಾದಕಾರಣ, ಸ್ಥೂಲಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ, ಕಾರ್ಯಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ
ವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ, ಕಾರಣಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಪರಿವಲಿಂಗವನ್ನು
ಯಾರು ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಆ ಶಿವಯೋಗಿಗಳೂ ಕೂಡ ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತ
ವಾದ ಮುಕ್ತಿಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರೆಂದು ಶಾಂಕರೀಕಾರರು ಈ ಮಂತ್ರ
ಕ್ಕೆ ವಿರೂಪದಿವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವರು. ||೧೩||

ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಾತ್ ಶಿವಲಿಂಗಾತ್, ತದುಪಾಸನಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಅನ್ಯದೇವ, ಮೋಕ್ಷಾದ್ಯದೇವ ಸಿದ್ಧಿರೂಪಂ ಫಲಮಾಯಾ. ಅಸಂಭವಾತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಸರ್ವಕಾರಣ ಪರಶಿವೋಪಾಸನಾತ್. ಅನ್ಯದೇವ ಮೋಕ್ಷಾದ್ಯದೇವ ಅಣಿಮಾದ್ಯೈಶ್ಚ ರೂಪಲಮಾಹುಃ, ನಿರ್ಗುಣ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಅವಾಚಮಾ ನಸಗೋಹರ ಇತ್ಯಾದ್ಯದ್ವಯವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟಮೇವ. ಯ ಉಪಾಸತೆ. ತೇಷಾಮನಿತ್ಯಫಲಮೇವ" ಯೇಚಮನಸೈವಾನುದ್ರಷ್ಟ್ಯವ್ಯಂ ಮನಸೈವೇದಮಾಪ್ತವ್ಯಂ" ದೃಶ್ಯತೆ ತ್ವಗ್ನ್ಯಯಾಬುಧ್ಯಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿಭಿಃ | ಇಷ್ಟಮೂರ್ಚಂ ತಪಸಾನುಯಚ್ಛತಿ" ಬುಧ್ಯಾಲೋಕನ ಸಾಧ್ಯೈ ಸ್ವಸ್ವಸ್ತು ಸ್ವಸ್ವೇತುರಾಯುಃ ಯುಯೋಗಮುಪಾತ್ರಿತ್ಯಮಚ್ಛತಃ ಸತತಂ ಭವ" ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನೋದೃಕ್ಕಲಾಗ್ರಾಹ್ಯ ಸ್ಥೂಲ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವಲಿಂಗಮಾಶ್ರೀಪಾಸತಾನಾನುಸು ಮೋಕ್ಷಾದ್ಯತ್ಯಲಮೇವ. ಇತಿ, ಇತ್ಯಂ

ಅರ್ಥ— ಸಂಭವಾತ್—ಕಾರ್ಯಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯ ದಶೆಯಿಂದ, ಅನ್ಯದೇವ—ಮುಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು, ಅಸಂಭವಾತ್—ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯ ದಶೆಯಿಂದ, ಅನ್ಯದೇವ—ಮುಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಅನುಮಾದ್ಯಶ್ಚೈಶ್ಚ ರೂಪವನ್ನು, ಅಮು—ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇತಿ—ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಧೀರಾಣಾಂ—ವೀರರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು, ಶುಶ್ರುಮ—ಕೇಳುವವರಾಗಿ, ಯೆ—ಯಾರು, ನಃ—ನಮ್ಮ ಗಳ ದಶೆಯಿಂದ, ತತ್—ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು, ವ್ಯಾಜ ಚಕ್ಷುರಿ—ಹೇಳುವರೂ;

ತಾ|| ಸ್ಥೂಲಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯರೂಪನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶಿವಲಿಂಗದನ್ನು ಪಾಸನೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾನಾಭಿಧಗಣಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳೆಂಬ ಫಲ ಗಳುಂಟಾಗುವವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ನಿರ್ಗುಣತ್ವ ನಿಷ್ಕಳತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತನಾದ ಕಾರಣರೂಪನಾದ ಪರಶಿವನುಪಾಸನೆಯಿಂದ ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟ ಏಶ್ವರಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಅಂದರೆ—ಪುನಃ ಜನನ ಮರಣಾದಿಗಳಿಗೊಳಗಾಗದ ಮುಕ್ತಿರೂಪವಾದ ನಿತ್ಯಫಲವು ಒಂದೊಂದರ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವು. ಕಾರ್ಯಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಯನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಪರಶಿವೋಪಾಸನೆಯನ್ನೂ ಯರ ಡನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವವನಿಗಿನ್ನೇ ಮುಕ್ತಿಸುಖವು ದೊರೆಯುವದು.

ಧೀರಾಣಾಂ ವೀರಾಣಾಂ, ಶಿವಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಶುಶ್ರುಮ ಶ್ರುತವಂತಃ ಯೇವೀರಾಃ ನಃ, ಅಸ್ತದ್ಭ್ಯಂ ತತ್ ಸಿದ್ಧಿರೂಪಂ ಫಲಂವ್ಯಾಜಚಕ್ಷುರಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವರಿತಃ||೧೩|| ಮೂ|| ಸಂಭೂತಿಗಿಚ ವಿನಾಶಂಚ ಯಸ್ತದ್ವೇದೋಭಯಗ್ ನಹ| ವಿನಾಶೇನ ಮೃತ್ಯುಂತೀರ್ತ್ವಾನಂಭೂತ್ಯಾ ಒಮ್ಮತಮಕ್ಕುತೆ ||೧೪||

ಶಾಂ|| ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನಾನ್ಯತರಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷ ಭಿನ್ನ ಸಿದ್ಧಾದಿ ಫಲಮುಕ್ತಾಪ್ತ, ತಚ್ಚಿವಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನಾನಂತರಂ ತತ್ಸಮುಚ್ಚಯಸ್ಯಮುಕ್ತಿ ಫಲಮಾಯ. ಸಂಭೂತಿಮಿತ್ಯಾದಿನಾ—ಸಂಭೂತಿ ಮಿತ್ಯತ್ರಅರ್ವಣಲೋಪೋ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ, ಅಸಂಭೂತಿಂ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಂ, ವಿನಾಶಂಚ ವಿನಶ್ಯತೆ ವಿಶ್ವಂಯತ್ರೇತಿವಿನಾಶಃ. ತಂ ವಿನಾಶಾದ್ಯಾತ್ರಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಅತ್ರಾಪ್ಯರ್ವಣ

ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಿಂ ತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಅನಿತ್ಯಫಲಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಸುಖವು ಎಂದಿಗೂ ಉಂಟಾಗದು. ಎಂಬುವುದೇ ಈ ಮಂತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ||೧೩||

ಅರ್ಥ—ಯಃ—ಯಾವ ಭಕ್ತನು, ಸಂಭೂತಿಂಚ—ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಿಮರ್ಶಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ವಿನಾಶಂಚ—ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಶಿವನನ್ನೂ, ತತ್ ಉಭಯಂ—ಇವೆರಡನ್ನೂ, ಸಹ—ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ವೇದ—ಆರಾಧಿಸುವುದನ್ನೂ, ನಃ—ಅವನು. ವಿನಾಶೇನ-ನಿತ್ಯನಾದ ಶಿವನೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಮೃತ್ಯುಂ-ದುಃಖವನ್ನು, ತೀರ್ತ್ವಾ-ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ, ಅಸಂಭೂತ್ಯಾ—ಶಕ್ತಿಸ್ವಪಾಸನೆಯಿಂದ, ಅಮೃತಂ—ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನು, ಅಶ್ನುತೆ—ಹೊಂದುವನು.

ತಾ|| ಬಿಂದುರೂಪಾಪರಾಶಕ್ತಿಃ ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪರಿಮಳವು ಪುಷ್ಪವೂ ಬಿಡದೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಶೇರಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೂ, ಅರ್ಥವು ಶಬ್ದವು ಒಂದನ್ನೊಂದನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸದಾ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೂ, ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳಿರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಗಲದೆ ಶೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವಶಕ್ತಿಯುಭಯಾತ್ಮಕವಾದ ಶಿವಲಿಂಗದಾರಾಧನೆಯೇ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನಾಭ್ಯಲಾಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಿವಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಶಿವಲಿಂಗ

ಲೋಪೇನ ವಾ ಅವಿನಾಶಂ ವಿನಾಶಾದಿದೋಷರಹಿತಂ ಚ ತಿವಂ, ನಿಗತಃ ವೀತಃ
ನಾಶಃ ಯಸ್ಯೇತಿವಾ ವಿನಾಶಃ ತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ಯಃ—ಉಪಾಸಕಃ, ಉಭಯಂ—
ಕತ್ತಿತಿವೋಭಯಂ, ಸಹ—ಮಿಲಿತಂ. ಅನ್ಯೋನ್ಯಾವಿನಾಭಾವಯುಕ್ತಂ ಲಿಂಗ
ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ತದುಕ್ತವಾಗಮೌ. ಜಿಂದುರೂಪಾಪರಾಶಕ್ತಿರ್ನಾರ್ದರೂಪಃ ಪಠ
ಶ್ವಿತಃ | ಜಿಂದುನಾದಾತ್ಮಕಂ ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಮಾಚ್ಚಿವತಿವಾತ್ಮಕಂ. ಇತಿ, ವೇದ-
ಉಪಾಸಕಃ. ಸಃ ಉಪಾಸಕಃ ವಿನಾಶೇನ. ಅವಿನಾಶೇನ ವಿನಾಶಾದಿದೋಷರಹಿ
ತೇನ ತಿವೇನ ಲಿಂಗೇಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಃ ತಿವೋಪಾಸನೇತ್ಯರ್ಥಃ, ಮೃತ್ಯುಂ ಪ್ರತಿಕೂ
ಲವೇದನೀಯ ದುಃಖಾದಿಕಾರಣಮುಲಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ, ಅಸಂಭೂತತ್ವಾ
ಲಿಂಗೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಃ ಶಕ್ತ್ಯುಪಾಸನಯಾ ಅಮೃತಂ ಶಕ್ತಿವಿಕಾಸರೂಪಂ ಅಶ್ವತೇ
ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಯದ್ವಾ ಅಸಂಭೂತಿಂಚ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರ್ಗುಣತಿವೋಪಾಸನಂಚ. ವಿನಾಶಂಚ. ಸ್ಥೂಲಶಕ್ತಿವಿಶಿ
ಷ್ಟಸಗುಣ ತಿವೋಪಾಸನಂಚ ತದುಭಯಂ ನಿರ್ಗುಣ ಸಗುಣೋಪಾಸನಾದ್ವಯಂ
ಸಹ ವಿಕಪ್ತರೂಪಕರ್ತೃಕಂ ಯಃ ಉಪಾಸಕಃ ವೇದ. ಮುಕ್ತ್ಯುಪಾಧಾರಣ ಕಾರ
ಣತ್ರೇನ ಜಾನಾತಿ. ಚತ್ವಾತ್ಪಾಚಾರತಿ. ಸಃ ಉಪಾಸಕಃ ವಿನಾಶೇನ ಸ್ಥೂಲ

ಸ್ಮೋತ್ರ, ತಿವಲಿಂಗವೂಚಿ, ತಿವಲಿಂಗಧ್ಯಾನ, ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಅವ
ವರತವು ಮಾಡುವನೋ ಆತನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಲ್ಲದೆ,
ಉಭಯರೂಪವಾದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾದ ತಿವೋಪಾಸನೆಯು ಮಾಡಿ,
ತಿವೋಪಾಸಕಾರೂಪವಾದ ಅವಲಂಬನದಿಂದ ದುಃಖಕಾರಣಗಳಾದ ಮಲಗ
ಳಿಲ್ಲಾ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಸುಕಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ಎತ್ತಲ್ಪಟ್ಟು, ಪುನಶ್ಚ ಸಂಸಾರ
ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜೀಳದೆ, ಆ ತಿವನೊಡನೆ ಅವಿನಾಭಾವವಿಂದಿರುವ ಚಿಚ್ಚಕ್ತಿಯ
ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಿವತ್ವವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ತಿವ
ಚಿಚ್ಚಕ್ತಿ ಅವೆರಡರೂಪಾಸನೆಗಳಿಂದ ಜೀವಭಾವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಸಕಲ
ಧೂಮಗಳಿಂದ ಎಡಲ್ಪಟ್ಟ ತಿವರೂಪತ್ವರೂಪವಾದ ಪರಮಾನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ
ನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವುದೇ ವೀರಶೈವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಫಲವೆಂದು ಶಾಂಕರೀ
ವಾಚಾಪ್ರಕಾರರು ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸಿ,
ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಅದೇನೆಂದರೆ, ನಿರ್ಗು
ಣೋಪಾಸನ, ಸಗುಣೋಪಾಸನೆಗಳೆರಡೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು. ಯಾ

ತಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತಿವೋಪಾಸನೇನ ಮೃತ್ಯುಂ ಮರಣಾದಿಕಾರಣಂ ಕಾಮಾದಿಮ
ಲಂತೀರ್ತ್ವಾ-ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ, ಅಸಂಭೂತತ್ವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರ್ಗುಣ ತಿವೋ
ಪಾಸನಯಾ, ಅಮೃತಂ-ಅಮೃತತ್ವಂ, ಅಶ್ವತೇ-ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತ್ಯರ್ಥಃ. ಉಕ್ತಂಚ
ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನಾದ್ವಯಸ್ಯಾಪಿ ಮುಕ್ತಿಫಲಕತ್ವಂ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋ
ಪನಿಷದಿ. "ಹೃದಾಹೃದಿಸ್ಥಂ ಮನಸಾ ಯಪಿನಮೇವಂ ವಿದುರಮೃತಾಸ್ತೈಭವಂತಿ-
ಇತಿ, ಭಾವಗ್ರಾಹ್ಯಮನೀಡಾಖ್ಯಂ ಭಾವಾಭಾವಕರಂ ತಿವಂ ಕಲಾಸರ್ಗಕರಂ
ದೇವಂ ಯೇವಿದುಸ್ತೇಜಹುಸ್ತೇಜಂ. ಇತಿಚ. ಅತ್ರಪ್ರಥಮವಾಕ್ಯೇನ ಪ್ರಾಣ
ಲಿಂಗಂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ. ಭಾವಗ್ರಾಹ್ಯಮಿತ್ಯನೇನತು ಭಾವಲಿಂಗಂ ನಿಷ್ಕಲಂ
ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ. ಏತಲ್ಲಿಂಗದ್ವಯೋಪಾಸನಾಭ್ಯಾಂ ಮುಕ್ತಿರಪಿ. ಕಂಠರವೇಣೈವೋ
ಕ್ತತ್ವಾತ್ ಮನೋಗ್ರಾಹ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗತ್ವೇ, ತತ್ಪ್ರಾಣೇಷ್ಯಂತರ್ಮನಸೋ
ಲಿಂಗಮಪಿ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಮಾಣಂ. ಉಕ್ತಂಚಾನುಭವಸೂತ್ರೇಪಿ, ನಿಷ್ಕಲಂ
ಭಾವಲಿಂಗಂ ಸ್ಯಾದ್ಭಾವ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಪರಾತ್ಪರಂ. ಇತಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಂ ಮನೋ
ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಭವೇತ್ಸಕಲನಿಷ್ಕಲಂ, ಇತಿಚ. ||೧೪||

ಉಪಾಸಕನು ಉಭಯ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಸನೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೇ ಅವನು
ಸಗುಣೋಪಾಸನೆಯೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮರಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮಲಗ
ಳಿಂಬ ಸೌದೆಗಳನ್ನು ದಹಿಸಿ, ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ತಿವತ್ವವನ್ನೂ ಹೊಂದು
ವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ "ಹೃದಾಹೃದಿಸ್ಥಂ" ಭಾವಗ್ರಾಹ್ಯಂ" ಎಂಬ ಶ್ವೇತಾ
ಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತೇ ಪ್ರಮಾಣವು. ಈ ಎರಡು ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಹೃದಾ
ಹೃದಿಸ್ಥಂ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಗುಣವಾದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೂ, ಭಾವಗ್ರಾಹ್ಯಂ"
ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ನಿರ್ಗುಣವಾದ ಭಾವಲಿಂಗವೂ, ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಅಂ
ದರೆಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು. ಭಾವದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡ
ತಕ್ಕದ್ದು ಭಾವಲಿಂಗವು. ಇದಕ್ಕೆ "ತತ್ಪ್ರಾಣೇಷ್ಯಂತರ್ಮನಸೋಲಿಂಗಂ" ಎಂಬುವ
ಶ್ರುತಿಯೂ ಕೂಡ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅನುಭವಸೂತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ
ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದಪ್ರಾಯುಕ್ತ ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣೋಭಯವಿಧವಾದ
ಉಪಾಸನೆಯು ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಾತನೇ ಮುಕ್ತಿಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವ
ನು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೊಂದರೂಪಾಸನೆಯಿಂದ ಆಯಾಯ
ಐಹಿಕಾನ್ಯಾಸ್ಮಿಕಫಲಗಳೊಳಗಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯಸುಖವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ||೧೪||

ಮೂ|| ಹಿರಣ್ಮಯೇನ ಪಾತ್ರೇಣ ಸತ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ಹಿತಂಮು
ಖಂ | ತತ್ತ್ವಂ ಫೂವನ್ನ ಪಾವೃಣು ಸತ್ಯಧರ್ಮಾ
ಯದೃಷ್ಟಯ ||೧೫||

ಶಾಂ|| ನಾಯಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರವಚನೇನ ಲಭ್ಯೋನಮೇಧಯಾ ಸಬಹುನಾ
ಶ್ರುತೇನ ಯಮೇವೈಷವೃಣುತೇ ತೇನಲಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯೈಷ ಆತ್ಮಾವಿವೃಣುತೇತನುಂ
ನ್ಯಾಂ|| ಇತಿಶ್ರುತೇ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣಮಂತರಾ ಶಿವಸ್ಯ ಪ್ರವಚನಾದ್ಯಲಭ್ಯ
ತ್ವಾತ್|| ತದ್ಧಾರಣ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಶಕ್ತಿ ಸಂಕೋಚಾಬ್ಯಾತ್ಮಾತ್ಮಕಾವರಣನಾ
ಶಾಸಮರ್ಥಸ್ತನ್ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾನಂತ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಪಶುಪಾಶನಿಯಾಮಕ ಸಕಲ
ನಿಷ್ಕಳಸ್ಯೋಲಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿದಚಿತ್ತಪಂಚಪ್ರಕಾಶಕ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂತ ಕಲ್ಯಾಣ
ಗುಣ ವಿಭವಾಶ್ರಯ ಭಕ್ತಿಚಿಂತಾಮಣಿಮೇವಶಿವಂ. ತದಾವರಣಾಪಸರಣಾಯ
ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇ ಹಿರಣ್ಮಯೇನೇತಿ—ಹಿರಣ್ಮಯಮಿವ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ತೇಜೋರೂಪಂ,
ತೇನ ಪಾತ್ರೇಣ- ಪಾತ್ರಸಮೇನ- ಕಾಮಾದ್ಯಾಶ್ರಯೇಣ. ಅಬ್ಯಾತ್ಮಾತ್ಮಕಾವ
ರಣ ಸ್ವಭಾವಾಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಪಶ್ಚಿಮಚಕ್ರೇಣ “ಹಿರಣ್ಮಯನಮಃ”
ಇತಿಶ್ರುತೇ, ಸಿದ್ಧಾಂತಾಗಮಃ. ಹಿರಣ್ಮಯಶ್ಚ ಸ್ವಾಚ್ಛಾನಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಪಶ್ಚಿಮ
ಚಕ್ರಪರತ್ತೇನಾನ್ಯಾ ಉಪಬೃಂಹಿತತ್ವಾತ್, ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸೋಮಸ್ಯ ಪರಿಶಿವಸ್ಯ||

ಅರ್ಥ— ಹಿರಣ್ಮಯೇನ—ತೇಜೋರೂಪನಾದ, ಪಾತ್ರೇಣ—ಪಶ್ಚಿಮ
ಚಕ್ರದಿಂದ, ಸತ್ಯಸ್ಯ—ಪರಿಶಿವನ, ಮುಖಂ—ನಿಷ್ಕಳವಾದ ಶರೀರವನ್ನು, ಅಪಿ
ಹಿತಂ—ಆವರಿಸಿದ, ತತ್—ಶಕ್ತಿ ಸಂಕೋಚರೂಪವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಸತ್ಯ
ಧರ್ಮಾಯ—ಸತ್ಯ ಇಷ್ಟಲಿಂಗರೂಪವಾದ ಶಿವನ, ಧರ್ಮಾಯ—ಧಾರಣೆಯುಳ್ಳ
ನನ್ನ, ಡ್ಯುಷ್ಟಯ—ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನರವಾಗಿ, ಹೇವೂಷನ್—
ಭಕ್ತಪೋಷಕನಾದ ಪರಿಶಿವನೇ, ತ್ವಂ—ನೀನು, ಅಪಾವೃಣು—ನಾಶಮಾಡು.

ಶಾ|| ಉಪಾಸಕನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದರೂ ವೇದಾ
ರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದರೂ ಚತು
ಶ್ವಾಸ್ತೃಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದ್ದರೂ ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಒಂದಿಲ್ಲವಾತರಿ
(ನಾಯಮಾತ್ಮಾ) ಒಂಬತ್ತು ಶ್ರುತಸಾರವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು.
ಮುಕ್ತಿಗೋಚರ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತೊಪಲವ್ಯಕ್ತವನಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ

ಖಂಡಿಸತಕ್ಕಂ ಪರಂಪ್ರವೃತ್ತಪುರುಷಂ ಕೃತ್ಯಸಿಂಗಂ ಬಾಹ್ಯರೇತಂ ವಿರೂಪಾ
ಕ್ಷಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯಸ್ಯ ಸಮೇನಮು|| ಇತಿಶ್ರುತೇ ಮುಖಮತಿ ಶರೀರರೂಪಂ
ಕ್ಷಣಂ, ಭಕ್ತೋದ್ಧರಣಾರ್ಥಂ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರತ ಛಾವಲಿಂಗರೂಪಂ ನಿಷ್ಕಳಶರೀರಂ||
ಹಿರಣ್ಮಯಲಿಂಗಾಯನಮಃ|| ಇತಿಶ್ರುತೇ|| ಹಿರಣ್ಮಯೇವಶಿವ ಕೋಶಿ ವಿರೂಪಂ ಬ್ರ
ಹ್ಮನಿಷ್ಕಲಂ ತತ್ತ್ವಭೃಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಜೋತಿಃ ತದ್ಭಾವಾತ್ಮವೇದೋವಿದುರಿತಿ
ಚಶ್ರುತೇ, ಅಸಿಮಿತಂ, ಆಸ್ಮಿತಂ. ತದಾಪಿ ಸರಣ ಸ್ವಭಾವಶಕ್ತಿ ಸಂಕೋಚಾಬ್ಯಾ
ತ್ಮಾತ್ಮಕಂ, ಹವೂಷನ್. ಹೆಸ್ವಭಕ್ತಪೋಷಕಶಿವ, ತ್ವಂ. ಆಪಾವೃಣು, ಅಪನಾ
ರಯ. ತತ್ಸಂಕೋಚ ದಶಾಂಶಿಗಮಯ್ಯ ಏಕಾಸಂಕುಲತ್ವರ್ಥಃ. ಕನ್ಯಾಸರಣ
ನಾಶಂ ಕಿಮರ್ಥಂ ವಾ ತತ್ತ್ವಯಾದಿತ್ಯತ್ರಾಹ. ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಯೇತಿ, ಸತ್ಯಸ್ಯ
ಶಿವಲಿಂಗಸ್ತೇಷ್ವರೂಪಸ್ಯ, ಧರ್ಮೋ ಧಾರಣಂ, ಯಸ್ಯ ಸೋಪಂ ತಸ್ಮೈತಿ.
ಷಷ್ಠ್ಯರ್ಥ ಇತುರ್ಥೀ. ಸತ್ಯಧರ್ಮಸ್ಯ, ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣೇನ ಮಮ ದೃಷ್ಟಯೇ.
ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಷಡಂಗಾಯ ಸ್ವಶಕ್ತಿ ಸಂಕೋಚ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕಿಂಚಿಜ್ಜತ್ವಾದಿಕಂ
ನಿರಸ್ಯ, ತದ್ವಿಕಾಸದಶೋಚಿತ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ನಿತ್ಯತ್ವತ್ವತ್ವಾನಾಂ ಜೋಧತ್ವ ಸ್ವ
ತಂತ್ರತ್ವಾಲುಪಶಕ್ತಿತ್ವಾನಂತಶಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಾಯ. ಏತದ್ಧರ್ಮಲಾಭಾಯೇ
ತ್ಯರ್ಥಃ ||೧೫||

ಬಂಧಕವಾದ ಶಕ್ತಿ ಸಂಕೋಚರೂಪವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು
ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಾ
ಯನಾಗಿರುವ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗಳಾದ, ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವ,
ಬ್ರಹ್ಮಾಬಿಗಂಧ ಕುತುಗಳ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ, ಸಕಲರೂಪವಾದ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಲಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿಷ್ಕಲಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪ್ರಕಾರಮಿಸುವ, ಸತ್ಯ ಜ್ಞಾನ
ಮೊದಲಾದ ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರವಾದ, ಸ್ವಭಕ್ತಚಿಂತಾಮಣಿಯಾದ ಪರಿ
ಶಿವನನ್ನು ಭಕ್ತನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. ಅದಂತೆಯೇ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವಭಕ್ತಪೋಷಕನಾದ
ಪರಿಶಿವನೇ! ನಾನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನನಾಗಿ, ಗುರೂಮುಷ್ಣಮಾಗಾ
ನುಸಾರವಾಗಿ, ಅಂತರಿಂಗಾನುಸಂಧಾನತತ್ವರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಅನುಸಂಧಾನ
ರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನವು, ಅಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಮುಖಿರುವವರಿಗೂ ಛಾವಲಿಂ
ಗವನ್ನು ವಿಷಯಾಕುಲಸಿಕ್ಕೊಳುರುವುದರಿಂದ, ಆ ಛಾವಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾ
ಗುವವರಿಗೂ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ.

ಮೂ|| ಪೂವಸ್ತೋತ್ರಂ ಯಮು ನೂರೈ ಪಾಪಾಪತ್ಯ
ವೃಷ್ಟಿಹರಶ್ಚೈವಮೂಘಃ | ತೇಜೋಯತ್ತೇರೂಪಂ
ಕಲ್ಯಾಣತಮಂ ತತ್ತೇ ಪಶ್ಯಾಮಿಯೋಽನಾವಸೌ
ಪುರುಷಸ್ತೋಹಮಸ್ಮಿ ||೧೬||

ಕಾಂ| ಹೃತ್ಪ್ರಾಂಧರೀಕಾಘ್ರಾಂತರಸ್ಥ ಕಲ್ಯಾಣತಮು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಿದ್ಯ
ಕ್ಷುಸ್ತನು ಗುರೂಪದಿಷ್ಟ ವಪುರ್ವನೋಬಾಯಾನುಷ್ಠಾನೇ ಕೃತಪ್ರಯತ್ನೋಽ
ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗದರ್ಶನಾರ್ಥಮಾಥ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಪಿ. ಸರ್ವಲಕ್ಷ್ಯ ಶಿವ
ಪ್ರಸಾದ ಮಂತರಾ ನ ಭವತೀತಿ ಮುಕ್ತಾ, ಹತ್ತರಿಂದ್ರಿಯದ್ವಾರೇಣ ಪ್ರಸರಜ್ಞ
ತ್ತರಶ್ಚೀನ್ ಶಕ್ತೀನ್ ಸಂಕುಚಿತಾನ್ ಕುರ್ವತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ ಪೂಷಸ್ವಿತ್ಯಾ
ದಿನಾ-ಪುಷ್ಣಾತೀತಿಪೂಷಾ ಶಕ್ತಂಮುಕ್ತಾ ಹವೂಷನಾ. ಸರ್ವಭಕ್ತಪೋಷಕ,
ಆದಿಕಾರಣ ಎಲೈ ದಯಾಸಿಂಹಯೇ! ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ
ಭಾವಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯುಕ್ತವಸ್ತುವೆನಿಸುವುದುತಿರುವ ಅಪ್ಪಾಸ
ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಬುದ್ಧರಿಸು. ||೧೫||

ಅರ್ಥ- ಹವೂಷನಾ-ಭಕ್ತರನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲೈ ಶಿವನೇ,
ಹವೂಷ-ಮುಖ್ಯ, ಜ್ಯೋತ್ಸ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾದ ಎಲೈ ಶಿವನೇ, ಹೇ ಯಮು-ಎಲೈ
ನಿಖಿಲಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಕನೇ, ಹೇ ನೂರೈ-ಜ್ಞಾನಪುರುಷರಿಂದ ತೀಯಲ್ಪ
ಹತಕ್ಷಮನೇ, ಹೇ ಪ್ರಾಪಾಪತ್ಯ-ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವೇದೋ
ಪದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಿದವನೇ, ರಶ್ಚೀನ್-ಶಕ್ತಿಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಪೂಷ-ನಿನ್ನ ಅಭಿಮು
ಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಕಿಂಞ-ಮುಕ್ತ, ಸಮೂಹ-ಹಂತುಕವೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಲಿಸು,
ಯತ-ಯಾವ, ತೇ-ನಿನ್ನ, ತೇ-ನಿನ್ನ-ನಿನ್ನೋಮಯನಾದ, ರೂಪಂ-ಜ್ಯೋ
ತಿರ್ಲಿಂಗದ್ರೆ, ಕಲ್ಯಾಣತಮಂ-ಅಂತಯ ಶುಭಾಸ್ವದಮಾದುದೇ; ತೇ-ನಿನ್ನ,
ಶಕ್ತೇ-ಈ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದನ್ನು, ಪುಷ್ಣಾ-ಪೋಷಿಸುವನು. ಯಃ ಅಸೌ ಪೂರು
ಷಃ-ಸೂತ್ರಾರಿ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳಿಗಿರುವ ಅಪ್ಪಾಸಿರೂಪನಾದ ಯಾವ
ಶಿವನುಂಟೋ, ಪೋಷಮು-ನನಗೇ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಕಾ|| ಪ್ರವಯಸ್ಯಂತು ಕಲ್ಯಾಣತಮ ಮಂಗಮೂರ್ತಿಯಾದ ಬ್ರಾಣ
ಲಿಂಗದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಆ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೋಪಾಸನಗೋ
ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರವಯಸನ್ನು ಬಳಸಿದರೇ ಸರ್ವಭಕ್ತನಾದ ಪೂವಸ್ತೋತ್ರ

ಲಿಕ್ತಾಸೌ ಮುಕ್ತಃ ಕರ್ಮಿಣಃ, ತೇರಯನ್ತಾ ಮುಪಸಂ. ಮುಖ್ಯಜ್ಯೋತಸ್ಸ
ಶಕ್ತಿಃ ಶಿವೈ, ಮುಪಸಂಮುಪ ಸರ್ವಮತಿ ಯಮೂ, ಯೋಂತರೂ ಯಮು
ಯತಾ ಶಕ್ತಿಶಕ್ತೇ. ಹೇ ಯಮು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಭೈರಕ, ನೂರೈ, ನೂರೈವದ್ದೇ
ವೀಷ್ಯಮಾಸು. ಅಥವಾ ಸೂರಿಭಿರ್ಗಾಘ್ರೀಯಗ್ನಾತ್ಯೂರ್ಯಃ ಸೂರಿಶ್ವಾತ್ವದ್ವಿ
ತೋಯತಾ, ಯಸ್ಯೇತಿಚೀತಿ ಲಿಕಾರಶೋಭಾ, ಹೇಪ್ರಾಪಾಪತ್ಯ, ಪ್ರಪಾಪಾಂ
ಮತಿ ಪ್ರಪಾಪತಿಶ್ಚ ತುಮುಗು. ತಸ್ಯ ಪ್ರಧಮಪ್ರತ್ಯಸ್ತ, ವೇದೋಪದೇಷ್ಟತ್ವೇನ
ಪ್ರಿಯ, ತಸ್ಯೈವ ಪ್ರಧಮಪ್ರತ್ಯಾಯೇತಾ ದಿನಾ ತಸ್ಯ ವೇದೋಪದೇಷ್ಟತ್ವಸ್ತು
ಸಿದ್ಧಾಂತತೀಯಾಮಣಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್, ವೇದಪ್ರಾಣಂ ವಿದಧಾತಿಪೂರ್ವಂ
ತಸ್ಯೈವೇದಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಸಿದ್ಧೋತಿಚೀತಿ ಶ್ರುತೇ ರಶ್ಚೀನ್. ಮುಚ್ಚಿತ್ತರಶ್ಚೀನ್.
ಶತ್ವರಿಂದ್ರಿಯದ್ವಾರೇಣ ಶತ್ವಬ್ಧವಯದೇವಂ ಗಚ್ಛತೇ. ಚಿತ್ತಶಕ್ತಿರೂಪಾನ್
ರಶ್ಚೀನ್. ಪೂಷ. ಮಗಮಯ. ಸ್ವಕಾರಣಾಭಿಮುಪಾನ್ ಕುರ್ವತ್ಪ್ರಾರ್ಥನಾ. ಕಿಂಞ

ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ವವಾಗುವುದೆಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾದ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತೀರ್ದು, ಚಕ್ಷುರಾಬಿ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾರ್ಗವಾಗಿ
ಹೊರಬಿಡೋಗುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿ,
ಹೃದಯಕಮಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವೇದವೀಷ್ಯಮಾಸನಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಪ್ರಾಣಲಿಂ
ಗದ ಅಭಿಮುಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡೆಂದು ಸಾಧಕನಾದ ಭಕ್ತನು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ
ಶಿವನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು.

ಸ್ವಭಕ್ತಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಾದವನಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನ
ಮಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಗುಣ
ವಾಗಿ ಆಯಾಯ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುವ ಸ್ವಭಾವ ಶುಭವನಾಗಿಯೂ
ಇರುವ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೆಂಬ ದಿವ್ಯನನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಎಲೈ ಶಂಕರನೇ! ನೀನು
(ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ) ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ, ನಿನ್ನ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ಯ
ಪುತ್ರನಾದ ಅವ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನಿಂ
ದ ಉಪಾಸನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಗುಬನ್ನಾನೆಂಬ ವೇದಗಳ ಸಾಧನಗಳಿಂದ
ಲಗತ್ತನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿಬಿಡು; ಅಂಥಾ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಂತ
ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ಎಲೈ ನಾನಂಬಮೂರ್ತಿಯೇ! ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದ ಶಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲವೂ
ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಮುಂತಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ದ್ವಾರಗಳಿಂದ

ತಾಂ ಸಮೂಹ. ಎಕೀಕುರು. ಉಕ್ತಂಚ ಶಕ್ತಿಸಂಕೋಚಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾರ್ಥಕ ಮಧ್ಯವಿಕಾಸೋಪಾಯತ್ವಂ ಶಕ್ತಿಸೂತ್ರ, ವಿಕಲ್ಪಕ್ಷಯ ಶಕ್ತಿಸಂಕೋಚ ವಿಕಾಸ ವಾಹಜ್ಞೇದಾದ್ಯಂತಕೋಟಿ ನಿಭಾಲನಾದಯ ಇಹೋಪಾಯಾಃ ||೧೬|| ಯತ್ತೇತೀಯೋರೂಪಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವಾದ್ಯಂತಂ ಕಲ್ಯಾಣತಮಂ ಪರಮಮಂಗಳ ಮುಪಾಸಕಾನಾಂ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಪ್ರದತ್ವಾತ್, ಅಸ್ತಿತೇತವ. ತತಾ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಂ ಮಂಗಳವಾರೂಪಂ ಯಾತೇರದ್ರವಿತಾತಮಾ ರಸೋ ತಾಪಾಪಕಾಶಿನೀ ||೧೭|| ಇತಿಪ್ರತಃ, ಪಶ್ಯಾಮಿ ತವಪ್ರಸಾದಾತ್, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋಮಿ ಸತ್ವಹಂ ಮದ್ವಿಷ್ಣುತಯಾ ಘಟಾದಿವತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋಮಿ. ಕಿಂತು ಯೋಸೌ ಗುರೂಪದಿಷ್ಟ, "ಸೂರ್ಯೇಂದೂಜ್ವಲವಪ್ಪಿ ಮಂಡಲಗತಃ" ಯೋಸೌಪುರುಷಃ. ಪುನಃ ಸ್ಥೂಲಾಬ್ಯಾರೂಪತಯ ಶೇತಃ ಇತಿಪುರುಷಃ, ಇಷ್ಟಪ್ರಾಣಭಾವಾಪರ ಪರಾಪ್ರಾಯ ಗುರು ಲಿಂಗ ಚಂಗಮರೂಪತ್ವ ಸೋಪಮಸ್ಮೀತಿ, ಸೂರ್ಯಾದಿ

ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವವು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಭವಜಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸುಖವನ್ನೇ ಕಾಣದೆ ಘೋರಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಘಾತುಕ ಮೃಗಗಳ ಬಾಧೆಗೆ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂಹ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಹೇಳಲಶಕ್ಯವಾದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಪರಮ ಕೃಪಾಸಿಧಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನೇ ಇಂದ್ರಿಗಳ ದ್ವಾರಾಹೊರಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದು, ಪ್ರದಯಾಬ್ಜೋಪಾರೂಢನಾಗಿರುವ ಅನಂದನವಾದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಶೇರುವಂತೆ ಮಾಡು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವು ನಿನ್ನ ಆಕೃತಿಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು. ಅನೇಕ ರಂಧ್ರಗಳುಳ್ಳ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರು ಅನೇಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತುವರಿದು ಹೇಗೆ ಜ್ವಲುವುದೋ ಅದರಂತೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಜಡರಿಹೋದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತದ ಶಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಕಿರಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಚೆಗೆ ಈಚೆಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಅದ್ವಿತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಅಂದರೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಘಟವು, ಇದು ಪಟವು, ಇದು ಕುಡ್ಯವು, ಇದು ಹಾಗೆ, ಅದು ಹೀಗೆ ಎಂದು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಆಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೀಪದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನಿಂತೆ ಒಳಹೋಗದಂತೆ ಒಟ್ಟು, ಸ್ವಾಪರೂಪಂ

ಮಂಡಲಗತಶ್ಚ ತ್ರೀಗುರ್ವಭಿವ್ಯಕ್ತಸ್ಯೋಲಾದಿ ಶರೀರಗಚ್ಛೈಕ ಏವೇತಿ ಮತ್ಯಾಸೋ ಮುಕ್ತೀತಿ ಮತ್ಯುಕ್ತರೂಪಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತತ್ಪಥಃ ||೧೮|| ಉಕ್ತಂಚಶ್ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ||೧೯|| ತದಧರ್ಮಾಕಂಠವಹಿತಂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಸನಾಕಂ ತಥಾ ||೨೦|| ಸತ್ಯೈಶ್ಚೈಶ್ಚೈವ ಕಾಶ್ಯಕಂ ಶರಿಸ್ಥಂ ಪೃರಾಗ್ನ್ಯ ಸತ್ಯಜಿಗಂ ಶ್ರೀರುದ್ರೇಶ್ವರಕೇಸರಾಂಚಿತಮಿದಂ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ತಸ್ಯ ಧ್ಯಾನಂ ಸೂರ್ಯೇಂದೂಜ್ವಲವಪ್ಪಿ ಮಂಡಲ ಗತಂಧ್ಯಾಯೇ ಶಿವಂಚಿಂತಯಮಿತಿ. ||೨೧||

ಮೂ|| ವಾಯು ರನಿಲ ಮಮೃತಮಥೇದಂ ಭನ್ಮಾಂತಂ
ಶರೀರಂ || ಓಂಕ್ರತೋ ಸ್ಮರ ಕೃತಗ್ ಸ್ಮರ ಕ್ರತೋ
ಸ್ಮರ ಕೃತಗ್ ಸ್ಮರ ||೨೨||

ಮಾತೃಕಮಾತು ಪ್ರಸಂಜದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ (ಸಪೋಷ್ಯಮದ್ರಃ) ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಿಯಂತೆ ಶಿವತ್ವಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು. ಮತ್ತು ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ಆ ಸರ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಶಿವನೇ ನಾನೆಂಬ ವಿವಾದ್ವೈತಾಕಾರವನ್ನಾಸವನ್ನಂಟುಮಾಡು. ಮತ್ತು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವ್ಯೂಹ ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಸಂಕೋಚವೆಂಬುದಾಯವು, ಸಮೂಹವೆಂಬ ಪದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಕ್ತಿವಿಕಾಸವೆಂಬ ಯೋಗೋಪಾಯವು ಇವು ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದಯಾಸಿಧಿಯಾದ ಪರತಿವಲಿಂಗವೆ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೇನೆ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯಗಳಾಗುವವು. ಈ ಯೋಗೋಪಾಯಗಳ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಜಂತ್ರ ವಪ್ಪಿ ಇವುಗಳ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ತೇಜೋರೂಪನಾದ ಶಿವನೇ ನಾನಾಗಿ, ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಲೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಲೂ, ಅರಣ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭಾವಲಿಂಗವು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಲೂ, ಧಾರಾವಾಹಿಯಾದ ಅಂದರೆ ಕದಡದೆ ಒಂದೇವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪರಮಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಂ ಪಡೆದು ಮುಕ್ತನೆಂದೆನಿಸುವೆನು. ಕಪಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಂತೆ ಅತಿ ಜಂಜಲವಾದ ನನ್ನ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡು ಎಂದು ಭಕ್ತಪ್ರಾರ್ಥನಾಪರವಾಗಿ ಶಾಂಕರೀಕಾರರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮಂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ||೨೩||

ಶಾಂ|| ಅಭಿದಾಸೀಂ ಲಿಂಗಾಂಗಿನಃ ಶಿವಯೋಗಿನೋಽಭ್ಯಾಸಕ್ರಮಂ
ನಿರೂಪಯತಿ ವಾಯುರಿತ್ಯಾದಿನಾ—ವಾಯುರಿತಿಪದಂ ಪಂಚಭೂತೋಪಲಕ್ಷ್ಯ
ಕಾರ್ಥಮನಿಲ ಮಮೃತಂ ಸೂತ್ರಾತ್ಮಕಂ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶಿವಲಿಂಗಂ ಶಿವ
ಲಿಂಗಾಯಾರ್ಪಿತಂ ಭೂಯಾತ್. ಚತುರ್ಥ್ಯರ್ಥದ್ವಿತೀಯಾ, ತತ್ಸೂತ್ರೇಣ
ವಾಯುನಾಹಿತಮ್ ಇತಿಶ್ರುತೇ. ಲಿಂಗಂ ಪರಂ ಹೃದ್ಗಗನಂ ಪ್ರಾಣಾನಿಲೋ
ಯಂ ಶಿವಸೂತ್ರಮುಚ್ಯತೇ, ಇತ್ಯನುಭವಸೂತ್ರೋಕ್ತೇಶ್ಚ, ಅಯಮತ್ರಾಶ
ಯಃ ಪೃಥಿವ್ಯಪ್ತೇಯೋ ವಾಯ್ವಾಕಾಶಾತ್ಮಕ ಸಂಚರಣತಾಸಿ, ಸಮುದೀಯಾಸಿ,
ಕಿಂತು ತತ್ತದಭಿವ್ಯಕ್ತಾಚಾರ ಗುರುತಿಪದಂ ಪ್ರಸಾದ ಲಿಂಗಾಯತ್ತಾಸೀತಿ. ಆ
ಚಾರಾದಿಲಿಂಗೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾದ್ವರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿದಾರ್ಥ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್. ಉಕ್ತಂಚ
ಅನುಭವಸೂತ್ರೇ. ಆಚಾರಾಯಾರ್ಪಿತಾ ಪೃಥಿವೀ ಗುರೋರಾಪಸ್ಸಮರ್ಪಿತಾಃ |
ಶಿವಾಯಚಾರ್ಪಿತಂತೇಜಶ್ಚರಾಯಮರುದರ್ಪಿತಃ || ಪ್ರಸಾದಾಯಾರ್ಪಿತಂ
ವೈದೀಮ ಜೀವಾತ್ಮಾ ಮಹತೇರ್ಪಿತಃ, ಇತಿ. ಇತ್ಥಂ ವಿತಕಲಿತರೂಪೇಣ

ಅರ್ಥ— ವಾಯುಃ—ವಾಯುಪದದಿಂದಪಲಕ್ಷ್ಯತೆಗಳಾದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ
ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಅಮೃತಂ—ಸತ್ಯವಾದ, ಅನಿಲಂ—ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ,
ಅಥ—ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿದಂತರ, ಇದಂ—ಕಾಣಿಸು
ತ್ತಿರುವ, ಶರೀರಂ—ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಾದಿ ಶರೀರಗಳೆಂಬ ಹವಿಸ್ಸು, ಭಸ್ಮಾಂತಂ—
ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುವುದು. ಹೆಕ್ರತೋ—ಅತ್ಯಂತ ಬೇವನೇ, ಕೃತಂ—ಮಾಡಿದನು.
ಪ್ರತಿಪಲ್ಲಟ್ಯ ಕರ್ಮವು, ಸ್ಮರಸ್ಮರ—ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಸ್ಮರಿಸು. ಹೆಕ್ರತೋ—ಅತ್ಯಂತ ಬೇವನೇ ಕೃತಂ—ಗುರು ಲಿಂಗ ಬಂಗಮರಿಗೋ
ಸ್ತುತ ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲ ಕರ್ಮವನ್ನೂ, ಸ್ಮರಸ್ಮರ—ಶಿವಾರ್ಪಿತವ
ನ್ನಾಗಿ ಪದೇಪದೇ ಸ್ಮರಿಸು. ||೧೭||

ತಾ|| ಪೃಥಿವೀ, ಜಲ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶಗಳೆಂಬ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ
ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂದಿರುವ ಗಂಧ, ರೂಪ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ಪಂಚವಿಷಯ
ಗಳು ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿರುವವು. ಏಕಾಕಾಶವೆಂದೂ ಸ್ವಪದವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿಕೊಂಡು
ಬಂದಿರುವ ಶರೀರಾಂತಃಪ್ರವಿಷ್ಟನಾದ ಆತ್ಮನು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ, ಕರ್ಮ ಚ್ಛಾದನ
ಸಮುಚ್ಚಯರೂಪವಾದ ಲಿಂಗೋಪಾಸನೆಯದಾರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಪರಪ್ರಾಂತಃಕರಣ
ನಾಗಿ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಅಹಂಗ್ರಹೋಪಾಸನಾಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಜೀವನು

ಭೂತಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿ ಮುಪದಿತ್ಯ ತತ್ಸಮಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಥೂಲಾದಿ ಶರೀರಾರ್ಪಣ
ಮಯಃ ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯಾಪ, ಅರ್ಥಮುತ್ಪಾದಿನಾ, ಅಥ ಅನಂತರಂ. ಇದಂ
ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಶರೀರಂ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಾದಿಶರೀರಂ ಹವೀರೂಪಂ
ಯಪ್ಪರ್ತತೆ ತದ್ಭಸ್ಮಾಂತಂ ಶಿವಯೋಗಿನಃ ಪರಸ್ಮಿನ್ ಚಿದಗ್ನೌ ಹೂಯ
ಮಾಸಂ ಸತಃ ಭಸ್ಮಾಂತಮನು ಭೂಯಾತ್. ಭಸ್ಮೇವಾಂತಃ ಸಂಹಾರೋಯಸ್ಯ,
ತತ್ಪ್ರಾಣಾದಿಕಂ ಅಗ್ನೇರ್ಗತಂ ಯಥಾಕಾಶ್ಯುತ್ಪಾದಿನಾ ಪ್ರವರ್ತರೂಪೇಣ
ಚಾಕ್ಷುಸಾದ್ಯಗೋಚರಂಭವತಿ. ಯಥಾಚಶಿವಿಕರ್ಪೂರ ಯೋಗಾಸಂತರಂ
ಶಿಖಾವದಗ್ನೈರ್ವಿತಕರ್ಪೂರಸ್ಯ ಭಸ್ಮಾಂತತ್ವಂ (ಕರ್ಪೂರಶ್ವೇನಪ್ರತೀತ್ಯವಿಷ
ಯತ್ವಂ) ತಥಾ ಶರೀರತ್ರಯಸ್ಯೇವಾಪಿ ಲಿಂಗಯೋಗಾಸಂತರಂ, ಆತ್ಮಲ್ಲಿಂ
ಗಾಗ್ನೌ ಶರೀರತ್ರಯಾಪಗಾಪ್ರಮುತ ಶರೀರಪ್ರಮಾತ್ಮತ್ವ ಬುದ್ಧಿಸಂಭವಸೇ
ದಿತ್ಯರ್ಥಃ—ಏತಚ್ಚ, ಶರೀರಂ ಹವಿರಿತಿ, ಸೂತ್ರೇಣ ಸ್ಪಷ್ಟಮುಪದಿಷ್ಟಂ.
ಉಕ್ತಂ ವಿಜ್ಞಾನ ಭೈರವೇವ. ಮಹಾಶೂನ್ಯಾಲಯೇವಹ್ನೌ ಭೂತಾಕ್ಷ ವಿಷಯಾ

ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಥಿವೀಜಲಾದಿಗಳೆಂಬ ಪಂಚಭೂತಗಳಾಗಲೀ,
ಪಂಚವಿಷಯಗಳಾಗಲೀ ಯಾವೂ ಸನ್ನವಲ್ಲವೆಂಬ ದೃಢಿಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು.
ಆಗ ಈ ಪೃಥಿವಿಯು ಇದರ ಗಂಧ ಗುಣವು ಆಧಾರಸ್ಥಾನವೃತ್ತಿಯಾದ ಆಚಾ
ತಲಿಂಗದ ಪದಾರ್ಥಗಳಾದುದರಿಂದ ಈ ಪೃಥಿವೀ ಗಂಧಗಳನ್ನು ಆಚಾರ ಲಿಂಗ
ಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತ, ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಪದಾರ್ಥವಾದುದ
ರಿಂದ ಜಲವನ್ನು ಇದರ ವಿಷಯವಾದ ರಸವನ್ನೂ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿರುವ ಗುರು
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು,
ಆಕಾಶ ಇವುಗಳನ್ನು ಇವುಗಳ ಗುಣವೆನಿಸಿದ ರೂಪ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ, ಮ
ಣಿವೂರಕ, ಅನಾಹತ ವಿಶುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗ,
ಬಂಗಮಲಿಂಗ, ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗ, ಮಹಾಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತ,
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಸಾದರೂಪದಿಂದ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ
ಮಾಡಿ, ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಆಚಾರಾದಿ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣೆ
ಯಂ ಮಾಡಿದ ಲಯಯೋಗಸಂಪನ್ನನಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ
ಪೃಥಿವಿಯ ಸಂಬಂಧವಾದಪ್ರಾಣಿ, ಜಲಸಂಬಂಧವಾದಪ್ರಾಣಿ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ
ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ವಶವಾಗುವವು.

ಏಕಂ ಹೂಯತಿ ಮನಸಾ ಸಾಕಂ ಸಮೋಮಸ್ತು ಕ್ಷೇತನಾಂ ಇತಿ ಗೀತಂ
 ಕೃತ್ಯಂ ನಾಂ ಸರ್ವಾಣ್ಯಂದ್ರಿಯಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಿಕರ್ಮಾಣಿ ಚಾಪರಂ ಆತ್ಮ
 ಸಂಯಮಯೋಗಾಗ್ನೌ ಬುದ್ಧತಿಹ್ನಾ ಸದೀವಿತಂ ಇತಿ ಶ್ರುತಂ ಪೇಣ್ಯಕ
 ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯೈಃ ಆತ್ಮಬೋಧಿಷಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಷಯಾಣಾಂ
 ಸಮರ್ಪಣಂ ಅಂತರ್ಮುಖೇನ ಭಾಷೇನ ಮೋಮಕರ್ಮತಿಗೀಯತೆ ಇತಿ
 ಓಮತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕಂ ಈಶಾನಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾ ನಾಶ್ವರಸ್ವರ್ಮಭೂ
 ತಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಕತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಧಿಕತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾತಿಪೋಮೋಽಸ್ತು
 ಸವಾತಿಪೋ ಇತಿಚಕ್ರತಃ ಸ್ವರೂಪತಃ ತದ್ವಾಚ್ಯಕ್ರತೋ ಕ್ರಮಯಃ
 ತತ್ಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ದೀಪೋನಿ ಕ್ರತುರಿತಿ ಲಕ್ಷ್ಯತೆ ಯದ್ವಾತಮಕ್ರತುಂ

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಯಾಯ ಭೂತಗಳನ್ನು ಆಯಾಯ ಗುಣಗಳನ್ನು
 ಅಚಾರಾದಿ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡುವಂತರ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗ
 ಳಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಾರಣ ದೇಹರೂಪವಾದ ಪದಿಸ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ
 ವಾದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಲಿಂಗಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡುವನು. ಅಂದರೆ—
 ಲಿಂಗಭೋಗೋಪಭೋಗಿಯಾದ ಶಿವಯೋಗಿಯು ನಾನು ನನ್ನ ದೇಹವು ಎಂಬ
 ರಾಗದ್ವೇಷಮೂಲಕವಾದ ಶರೀರಾಧಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾದ ಮು
 ಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಭಾವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಾಗುವನೆಂದು ತಾತ್ಪ
 ರ್ಯಾರ್ಥವು. ಅದೇಕದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತರೂಪ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿವೆ
 ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದಮೇಲೆ ಆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಆ ಕಟ್ಟಿಗೆ
 ಯ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಚಾರ್ತಗಳೂ ಸಮರೂಪದಂತೆ ಹೋಗಿ ಕೇವಲ ಬೂದಿಯೆಂದರ
 ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗುಣತೆಯೂ, ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ವಿಕಾರವಾದ ಸಕಲವಿಷಯಗಳನ್ನೂ
 ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡುವಂತರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪರಸ್ಪರ
 ಮನೋಹರೀಕವಾದ ಭೇದಮುಕ್ತಿಯು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಅವಶಿಷ್ಟವಾದ ಶಿವಪ್ರಸಾದ
 ವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಚಾರಾದಿಮಾರ್ಗತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲ
 ಎಂಬುದು ಅನುಭವಸೂತ್ರವೂ, ಮಹಾತೂನ್ಯಾಭಯೇವವ್ಯಾಂ ಎಂಬ ವಿಚ್ಛಾಸ
 ಭೇದಾಭೇದವೂ. ಸರ್ವಾಣ್ಯಂದ್ರಿಯಕರ್ಮಾಣಿ ಎಂಬ ಗೀತಾಪಾಕ್ಯವೂ,
 ಆತ್ಮಬೋಧಿಷಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯೂ ಇವೇ ಬೂದಿ
 ವಾದ ಪ್ರತಿಭಾಸ. ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಪಶ್ಯತಿ ವೀತತೋಕೋ ಧಾತುಃ ಪ್ರಸಾದಾನ್ಯಪಿಮಾನಮಾಹಂ ಇತ್ಯತ್ರಾ
 ಕ್ರತುಶ್ಚ ಸ್ಯ ಕ್ಷೇತಕರ್ಮಾದ್ಯಪರಾ ಮೃತ್ಪಾಪ್ನುರ್ಥವಾಚಕತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯಪರಾ
 ಭಿಮತತ್ವಾತ್ ಕ್ರತುಶ್ಚ ಸ್ಯ ತತ್ಪರಾವ್ಯವ್ಯಾಥ ಜೀವಮಾಚಕತ್ವಾತ್ ಹೇ
 ಜೀವ ಮುಮುಕ್ಷೋಃ ಕೃತಂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಮನುಷ್ಠಿತಂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಾದಿಂ
 ವೈದಿಕಂಕರ್ಮ. ಈಶ್ವರಾರ್ಪಿತಮೇವ ಸ್ಮರ ಭಾವಯ, ಆರಭ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ ಗುಣಾ
 ನ್ವಿತಾನಿ ಭಾವಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾಸ್ತಿನಿಯೋಜಯೇದ್ಯಃ | ತೇಷಾಮಭಾವೇ ಕೃತಕ
 ರ್ಮನಾಶಃ ಕರ್ಮಕ್ಷಯೇ ಯಾತಿ ಸತತ್ಪ್ರತೋಸ್ಥಃ ಇತಿಶ್ರುತೇ. ಶಿವ ನಿವೇಶ್ಯ
 ಸಕಲಂ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವಿವೇಕತಃ | ವರ್ತತೇಯೋಮಹಾಭಾಗಃ ಸ ಸಂಗ
 ರಹಿತೋಭವೇತ್ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣ್ಯಕ್ಷೇಪಃ. ಕಿಂಚ ಹೇಕ್ರತೋ
 ಜೀವಕೃತಂ. ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ತೃಪ್ತ್ಯರ್ಥ ಮನುಷ್ಠಿತಂ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಮಪಿ
 ಕರ್ಮ ಯದ್ವರ್ತತೆ. ತದಪಿ ಶಿವಾರ್ಪಿತಮೇವ ಸ್ಮರ ಭಾವಯ ಸ್ಮರಸ್ಮರೇತಿ

ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮರು ತನ್ನ ಮೊಕ್ಕೋ
 ಪಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರ ತೃಪ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಚರಿಸು
 ತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಹಾರಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಗಳನ್ನಾಗಿಯೇ ಭಾವಿಸು
 ತ್ತಿರುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಆರಭ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ, ಎಂಬಶ್ರುತಿಯು, ಶಿವೇಶ
 ವೇಶ್ಯಸಕಲಂ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯು ಪ್ರಮಾಣವು. ಇದರಿಂದ ಈಮಂ
 ತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ:—ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಾದ ತರಂಗಗಳು
 ತೋರಿ ಲಯವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳಾದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಭೌತಿ
 ಕಗಳಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣರೂಪವಾದ ಅಯಚಿಂತನೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತ
 ಸುಟ್ಟುಹೋದ ಅರಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿಯೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಹೋಗಿ ಬೂದಿಯೆಂಬ
 ಬುದ್ಧಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಸಕಲಪದಾರ್ಥಗಳು ಶಿವಯೋಗಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವ
 ಮಯವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು. ಅಂದರೆ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ
 ವುಳ್ಳ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ
 ಆಯಾಯ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆಯಂ ಮಾಡುವವನಾಗಿ ಬುದ್ಧವನ್ನೂ ಶಿವ
 ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಿಯೇ ಚಿಂತಿಸುವರೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ
 ಭಸ್ಮಾಂತ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೇ ಸಂಗತವಾಗುವದು.
 ಜೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾಗುತ್ತಾ, ಬೂದಿ

ಪ್ರಸಂಗವನಾದಾರ್ಥಂ. ಇತ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಚಿದಗ್ನಿ ಅಂತರ್ಮುಖ
ಪೀಠ ಭಾವನಾ ಭೂತಭೌತಿಕಾದಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಷಯಾಣಾಂ ಸಮರ್ಪಣ
ರೂಪ ಲಯಚಿಂತನಾರ್ಥಂ. ಭಸ್ಮಾಂತತೂಲಾದಿ ಸ್ತುತಿನಾಗ್ರಹಣ ಮತದ್ರೂ
ಪೇಣ ಗ್ರಹಣಮಿವ ಪ್ರಸಾದಪ್ರೀತ್ಯೈವ ಗ್ರಹಣಸ್ಯೈವ ಮುಕ್ತೋಭವತೀತಿ ಮಂ
ತ್ರತಾತ್ಪರ್ಯಂ. ಭಸ್ಮಾಂತಂ ಶರೀರಮಿತ್ಯಾದಿಕಂ ತಥೈವ ವ್ಯಾಪ್ತೀಯಮನ್ಯ
ಥಾ. ದಗ್ಧಸ್ತದಹನಂನಾಸ್ತಿ ಪಕ್ವಸ್ತಪಚನಂಯಥಾ | ಇತ್ಯಾಗಮಾದಿ ವಿಶೋ
ಧಸ್ಯಾಂತಾ, ಸ್ವಾಷ್ಟ್ಯದಹನಸ್ತೀಕಾರೇ ಗೌರವೋಪಿ, ದಗ್ಧಸ್ವಾಷ್ಟ್ಯಸ್ವಾಷ್ಟ್ಯಾದೀನಾಂ
ಭೂತವನ ಜಲಸಮರ್ಪಣಾರ್ಥೇತ್ಯಯಾ ಖನನಸ್ಯೈವ ಲಾಭವಾತ್. ಪಾರ್ಥಿ
ವಸ್ಯ ಶರೀರಸ್ಯ ಸ್ವಾಧಿಪತ್ಯಮರ್ಪಣಸ್ಯ ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್. ತತ್ಪ್ರಂತಪ್ರೇನಯೋ
ಽಯಿ ದಿತ್ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ || ೧೭ ||

ಮೂ|| ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾ ರಾಯ ಅಸ್ಮಾನ್ವಿಶ್ವಾನಿ
ದೇವ ವಯುನಾನಿ ವಿದ್ವಾನ್ | ಯುಯೇ ಲೇಧ್ಯಸ್ಮ
ಜ್ವಮುರಾಣ ಮೇನೋ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂ ತೇ ನಮ
ಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮ || ೧೮ ||

ಶಾಂ|| ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂತರ

ಲಾದ ತಿವಾಗಮಗಳಿಗೆ ವಿಶೋಧವುಂಟಾಗುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮೃತಶರೀರಕ್ಕೆ
ಮಾಡುವ ದಹನ ವಿಧಿಯು ಕೂಡಾ ಅಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಗಲಾರದು. ಯಾಕಂ
ದರೆ, ಮೃತಶರೀರವನ್ನು ಸುಟ್ಟಮೇಲೆ ಆಶರೀರದ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು (ಮೂಳೆಗಳನ್ನು)
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಜಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಹಾಕಬೇಕಾಗುವದಷ್ಟೆ. ಆಮೇಲೆ ಭೂಮಿ
ಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆ ಮೃತ ಶರೀರವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ
ನಿಕ್ಷೇಪಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲವೇ? ಮತ್ತು, ತತ್ಪ್ರಂತಪ್ರೇನಯೋಽಯಿತ್
ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವದಿಂದ ಶರೀರವು ಸ್ವಾಧಿಪೀ ಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಮೃತ
ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ವಾಧಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ
ದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಮಾಣವಿರುವದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವಾಗ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ದಹನಪರವಾಗಿ
ಆರ್ಥವಾದದ್ದು. ಹಾಗೆ ಸಂಭವವಾದೀತು ಎಂಬುವುದೇ ಈ ಮಂತ್ರ ವ್ಯಾ
ಖ್ಯಾನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. || ೧೭ ||

ಅರ್ಥ-ದೇವ-ಅನಂವಾಂ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅಗ್ನಿ-ಅಗ್ನಿ ಶರೀರಾಂ

ಮಗ್ನೈವಚ್ಛಿನ್ನತೀವಂ ಭಗವಂತಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೆ, ಅಗ್ನಿ ಇತ್ಯಾದಿನಾ,
ಪೇದೇವ ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣವಿಶಿಷ್ಟ, ಅಗ್ನಿ-ಅಗ್ನಿ ವಚ್ಛಿನ್ನತೀವ. ರಾಯ ಮೋಕ್ಷಲ
ಕ್ಷಣಾಯ, ಅಸ್ಮಾನ್ ಪ್ರತ್ಯಸಾದಾಸಕ್ತಾ, ಸುಪಥಾ ಗಮನಾಗಮನವರ್ಷ
ತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ. ದಕ್ಷಿಣಾಯನವ್ಯಾವೃತ್ತೇನ, ನಯ ಪ್ರಾಪಯ, ಕೀದೃಶ
ಸ್ವಂತಮಿತ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ವಯುನಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ವಾಚಾನಾತ್ಮಂಜುಮು
ರಾಣಂ ಹೃತ್ಕಾಕೌಟಿಲ್ಯ ಇತಿಧಾತೋಃ ಕುಟಿಲಮಿತ್ಯರ್ಥ, ಎನಃ ಅಶುಭಕಾ
ರ್ಮಮುಲಂ ದುಃಖಾದ್ಯುತ್ಪಾದಕಂ, ಅಸ್ಮತ್ ಅಸ್ಮತ್ಪ್ರೇ ಯುಯೇ ಲೇಧಿ ವಿನಾಶಯ
ತೆ ಶುಭಂ, ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂ ಬಹುತರಾಂ ನಮುಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮ ಕುರ್ಯಾಮ.
ಯದ್ವಾ ಅಗ್ನೇ ತೇಜಸ್ವತ್ವಾತ್ಯಕ ಶಕ್ತ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನ ಶಿವಲಿಂಗ; ಜ್ವಲಾಯನಮಃ,
ಜ್ವಲಿಂಗಾಯನಮಃ, ಇತಿಶ್ರುತೇ, ಯವಿಕೋಽವನೋಽವ ಬಹುಧಾಶಕ್ತಿಯೊ
ಗಾತ್ ಇತ್ಯಾರಭ್ಯ, ತದೇವಾಗ್ನಿಸ್ತದಾದಿತ್ಯ ಸ್ವದ್ವಾಯುಸ್ತದು ಚಂದ್ರಮಾಃ
ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇ, ಸುಪಥಾಸುಮಮ್ನಾ ಮಾರ್ಗೇಣ, ರಾಯ ಮುಕ್ತಿಲಕ್ಷಣಾಯ
ಉಕ್ತಂಚ, ತನ್ಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪಕತ್ವಂ ಉದ್ಘಾಟಯೇತ್ಯವಾಟಂತು
ಯಥಾಕಂಜುಕಯಾ ಹಠಾತ್, ಕುಂದಶಿನ್ಯಾತಥಾಯೋಗೀ ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರಂ

ತರ್ಗತನಾದ, ಎಲೈ ಶಿವನೇ! ರಾಯ-ಮೋಕ್ಷ ಕ್ಷೋಣ್ಯರವಾಗಿ, ಅಸ್ಮತ್-ನಿನ್ನ
ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು, ಸುಪಥಾ-ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದಿಂದ, ನಯ-
ಹೊಂದಿಸು. ವಿಶ್ವಾನಿ-ಸಮಸ್ತಗಳಾದ ವಯುನಾನಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ವಿದ್ವಾನ್-
ತಿಳಿಯುವವನಾಗಿ, ಅಸ್ಮತ್-ನಮ್ಮ, ಜುಹುರಾಣಂ-ಕುಟಿಲವಾದ, ಎನಂ-ಮಲವ
ನ್ನು ಯುಯೇ ಲೇಧಿ-ನಾಶಗೊಳಿಸು. ತೇನಗೆ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂ-ಅನೇಕಪ್ರಕಾರವಾದ
ನಮುಉಕ್ತಿಂ-ನವಸ್ಥಾರಗಳನ್ನು ವಿಧೇಮ-ಮಾಡುವೆನು. || ೧೮ ||

ಶಾ|| ಕ್ರೀಡಾಸಂದಾದಿ ಗುಣಾಧಾರನಾಗಿಯೂ, ಅಗ್ನಿ ಶರೀರವುಳ್ಳವನಾ
ಗಿಯೂ ಇರುವ ಎಲೈ ಪರಶಿವನೇ! ನಾನು ಜನನ ಮರಣಾತ್ಮಕವಾದೀ ಸಂಸಾರ
ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತು ಸುತ್ತು ಅನೇಕವಿಧವಾದ ದುಃಖಗಳಿಗೀಡಾಗಿರುವೆನು, ಈ ದುಃ
ಖಾಗ್ನಿಯು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗುವ ವರಿವಿಗೂ ಶಾಂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವು.
ಇದು ಶಾಂತವಾಗುವ ವರಿವಿಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸೌಖ್ಯವು ದೊರೆಯುವಂತಿಲ್ಲವು.
ಆದುದರಿಂದ ದೀನೋದ್ಧರಣೈಕ ಶೀಲನಾದ ಮಹಾಲಿಂಗವೇ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಮೃತ
ಸೇವನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ತಾಪವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ, ಉತ್ತರಾಯಣ ಪುಣ್ಯ

ವಿಭೇದಯೇತ್ ಇತಿ, ಉತ್ಪಾದಯನಮಃ, ಉದ್ಭವಲಿಂಗಾಯನಮಃ ಇತ್ಯುಕ್ತಚಿಚ್ಛಕ್ತೈಃ ಪರಿವತತ್ಯಸ್ಯ ಸಾಮರಸ್ಯಾಯ, ತಾದರ್ಶ್ಯೇ ಚತುರ್ಥೇ ತದರ್ಥಂ, ನಮಃ ಪ್ರಾಣಾಯ, ಏತದ್ವಕ್ತಂಭವತಿ, ಆಧಾರಸ್ವಾಧಿಪತ್ಯಾನಗತಾಚಾ ರಲಿಂಗಂ ಗುರುಲಿಂಗಂಚೋಪಾಸ್ಯ ಮಣಿಪೂರಕ ಚಕ್ರಸ್ಯ ಸೇಶಾನಂತರಂ, ತತ್ರ ಸ್ಥಸ್ಯ ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಯ ತೇಜಸ್ವತ್ವಾತ್ ಕೇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್, ತಚ್ಚಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟ ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಯ ಶಿವಯೋಗಿನ ಏವ ಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ವಯಮರೂಪತ್ವಾತ್, ತಲ್ಲಿಂಗಮು ದ್ವಿತ್ವಾನ್ಮಾಹತ ವಿರುದ್ಧಾಭ್ಯಾ ಸಮಪ್ರಾರ ಶಿವಾಪತ್ತಿಮು ಚಕ್ರಾಂತಸ್ಥಿತ ತತ್ತಲ್ಲಿಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯಂ ಪ್ರಾಪಯ, ಉದ್ಭವಲಿಂಗಾಯನಮಃ ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿ ಸಿದ್ಧ ಸರ್ವತತ್ಪೋರ್ಣಗತ ಚಿಚ್ಛಕ್ತೈಃ ಪರಿವತತ್ಯಸಾಮರಸ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ ಯೇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಚಿತ್ತಲಮತ್ರ ಶಿವಯೋಗರಹಸ್ಯೋದ್ಘಾಟನೇನ, ಶಿವ ಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾದೌ, ತದ್ವೋಗಸ್ಯ ವಿಸ್ತರೇಣೋಕ್ತತ್ವಾತ್, ಇತಃ ಪರಂ ಉದ್ಭವಲಿಂಗಸ್ಯ ಸೇಶ ಪ್ರತಿರೋಧಕಂ ಮಮ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಾಪಶೇಷಮಸ್ತಿಚೇತ್, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿ ಕರ್ಮಜ್ಞಸ್ತಮತಃಪದ, ಮತ್ಪ್ರಾಪಶೇಷವನಿ ಮತ್ತಃ ಪೃಥಕ್ಕರು. ಇತ್ಯಾಹ, ವಿಶ್ವಾಸೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಿ ಸಮಸ್ತಾಸಿ, ವಯುನಾಸಿ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಶುಭಾ ಕುಭ ಕರ್ಮಾಣಿ, ವಿದ್ವಾನ್ ಜಾನನ್, ಆತ ಏವ ತ್ವಂ, ಅಸ್ತ ಜ್ಞಾತುರಾಣಂ ಮಮ

ಮಾರ್ಗಾಂತ ಕರ್ಮಕುಂಡಂ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡು. ಎಲೈ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕನಾದ ಶಂಕರನೇ! ನೀನು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಡೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಕರ್ಮಶೇಷಗಳೇನಾದರು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡು. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಅಪರಿಮಿತ ಸಮಸ್ತಾಶಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಎಲೈ ಅಗ್ನಿತತ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶೇರಿಸು. (ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಲಿಯು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೆಂಬುದು ಏಷಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಘಾಟಯೆತ್ತವಾಚಂತು. ಎಂಬುವುದೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದು.) ಆಧಾರಸ್ಥಾನ ಸ್ವಾಧಿಪತ್ಯಾನಗತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಚಾರಲಿಂಗ ಗುರುಲಿಂಗಗಳ ಉಪಾಸನೆಯು ಮಾಡುತ್ತ, ಮಣಿಪೂ ರಕ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ದೇವೀಸುಮಾನನಾಗಿ ಮೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ

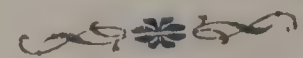
ಕುಟಿಲಂ, ಪರಚನಾತ್ಮಕ ಮೂರ್ಧ್ವಲಿಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರತಿರೋಧಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಏನೇ ದುರದೃಷ್ಟಶೇಷಂ. ಯುಯೋಧಿ ವಿಯೋಜಯ. ವಿನಾಶಯೇತ್ಯರ್ಥಃ. ತೆ ತವ ನಮಃಕ್ರಿಂ ಭೂಯಿಷ್ಯಾಂ ನಮಸ್ಕಾರಪರಂಪರಾಂ. ವಿಧೇಮ, ಕುರ್ವಾಮ ಬಹುವಿತ್ತ ವ್ಯಯಾಯಾಸ ಸಾಧ್ಯ ನಮೋಽಸ್ತತ್ವತ್ಸೇವಾಭಾ ಮಸಮರ್ಥಾಃ ಸ್ತಃ. ತಸ್ಮಾದ್ಭಕ್ತವತ್ಸಲಸ್ತ್ವಂ ಪತ್ನವತ್ಸಲತಯಾ ಗೌರವಮನ್ಮಲಪಂಕಾನ್ಮಯ ಪೋಷ್ಯ ರಕ್ಷೇತ್ಯರ್ಥಃ || ೧೮ ||

ಇತಿ—ಶ್ರೀಮದುಚ್ಚಯನೀ ಸದ್ಗುರು ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಜಗದ್ಗುರು ಚಕಸುಬ್ಬಾ ಧ್ಯಕ್ತ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗರಾಜ ಡೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿನಾಂ ಸಂಸ್ಥಾನಾಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತೇನ ಮಹಿಮೂರ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಜ್ಜನಪ್ರಥಿತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯುತೇನ ಧರ್ಮರತ್ನ ಪದ ವಿಭೂಷಿತೇನ ಧಾರವಾಡಜಿಲ್ಲಾ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಪ್ರದೇಶಾಂತರ್ಗತ ಉಮಚಿಗಿ ಪುರಮಧ್ಯವಿದ್ಯೋತಮಾ ನವರಿಷ್ಠ ಮಠಾಧಿಪ ಶ್ರೀಮದಯ್ಯವ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುತ್ರೇಣ ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಿಣಾ ವಿದುಷಾ ವಿರಚಿತೇಯಂ ಈಶಾವಾ ಸ್ತೋಪನಿಷತ್ಪಾಂಕರೀವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸಮಾಪ್ತಾ.

ಶ್ಲೋ|| ಉಮಚಿಗಿಪುರವಾಸೀ ಶಂಕರ ಶಾಂತಿಯುಕ್ತಃ
ಪರಿವ ಪದಪದ್ಮೇಚಾಯ್ಯಪಾರ್ಥಸ್ಯಪುತ್ರಃ ||
ಸ್ತುತಗುರುರಹಮೇನಾಂ ಶಾಂಕರೀ ರತ್ನಮಾಲಾಂ
ವರಗುಣಪರಯುಕ್ತಿಂ ನಿಕ್ಷಿಪಾಮ್ಯದಭಕ್ತಾಃ ||

|| ಇತಿ ಶಿವಂ ||

ಮತುಲೋಕ ವಸುಬ್ರಹ್ಮ ಮಿತೇಽಬ್ಧೇ ಶಾಲಿವಾಹನೇ |
ಮೈಶಾಲಿವಾಹನ ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಂ ಪ್ರಾಪ ಮಾರ್ಗತಾಂ ||
ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ ೧೮೩೬.

ಭಕ್ತರ್ಗಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಪ್ರಾಯವಾದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಶಿವಲಿಂಗ ವನ್ನು ಸ್ವಾಭೇದದಿಂದಾರಾಧಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಅನಾಮಕ, ನಿಶುಬ್ಬಿಚ್ಛಾ.

ಸಹಸ್ರಾರ, ಶಿಖಾ ಪಶ್ಚಿಮಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಯಾಯ ಲಿಂಗಗಳೊಡನೆ ಸಮರಸ
ಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ತತ್ವಗಳ ಆಚೆಯಲ್ಲಿರುವ
ಮುವೃತ್ತಾರನೆಯದಾದ ಚಿಡ್ಛಕ್ತ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಪರಶಿವ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳು
ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಶೇರಿ ಏಕಾಕಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಸಮರಸಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡು.
ಎಲೈ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಶಿವನೆ! ನಿನಗೆ ಭಾರಿಭಾರಿಗೂ ಪರಸಹಸ್ರ ಸಮಸ್ಥಾರ
ಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವುದನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ನನಗಿಲ್ಲವು.
ಆದರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯವಂ ಇಟ್ಟು ಕಾಪಾಡು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಸುವು
ತನ್ನ ಕರುವಿನ ಮೇಲಿನ ಸಹುವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಕರುವಿನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಂ
ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೊಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಶಮಾಡಿ ಆ ಕರುವಿಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಕಾಪಾಡುವುದಲ್ಲವೆ; ಇದೇಮೇರೆಗೆ ನನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊ
ಳ್ಳದೆ, ನನ್ನಿಂದ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ತವಾದ ಕರ್ಮರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಶಗೊ
ಳಿಸಿ ಅವ್ಯಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡು. ನೀನಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಮತ್ತಿನ್ನಾರೂ ರಕ್ಷ
ಕರಿಲ್ಲವು. ||೧೮||

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದ್ಗುರು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಸಂಸ್ಥಾನ ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತರಾದ
ಧರ್ಮರತ್ನ ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಂ ಪಡೆದ ಉಮಚಿಗಿ ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಂಕರೀ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ

ಸಿರಸಿ ಪಂ|| ಗುರುಶಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ ಬರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾತ್ವರ್ಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಭದ್ರಂ ಭೂಯಾತ್.

ಪರಃ ಓಂ.

ಶ್ಲೋ|| ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾ ಶಾಂಕರಾಃ

ಸಿರಸೀ ಗುರುಶಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಿಣಾ ರಚಿತಂ ||

ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾತ್ವರ್ಯಂ

ಶಿವಸಾದ ಸರೋರುಹಾರ್ಪಿತಂ ಜೀಯಾತ್ ||

ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧಪತ್ರಿಕಾ.

ಪುಟ.	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ.	ಶುದ್ಧ.
೧	೨೫	ಮಾರುಲಿಂಗ	ಮೂರುಲಿಂಗ
೬	೫	ಸ್ಕಂದ	ಸ್ಕಂದ
೬	೭	ಮುಚ್ಚೇರನ್	ಮುಚ್ಚೇರನ್
೭	೧೩	ಸಂಸಾರಂಗ	ಸಂಸಾರ್ಯಂಗ
೯	೧೨	ದೀಕ್ಷಿತಂಪುತ್ರಂ	ದೀಕ್ಷಿತಂಶಿಷ್ಯಂಪುತ್ರಂವಾ
೧೨	೧೧	ಸಹ	ಸಃ
೧೩	೧೨	ನದೀಕ್ಷಿತಾಂ	ಯೇನದೀಕ್ಷಿತಾಃ
೧೬	೯	ಅಶನಂಚ	ಅನಶನಂಚ
೧೮	೧೫	ಪರೋಕ್ಷ	ಪೂರೋಕ್ಷ
೧೯	೧೦	ಶಿನಾ	ಜನಾಃ
೨೦	೧೨	ತೈರಪ್ಯಶಕ್ತ	ಕೈರಪ್ಯಶಕ್ತ
೨೧	೧	೭ಷ್ಠಾನೇಷ್ಯ	ಷ್ಠಾ೭ನೆಂಗ್ಯಸಂಬವಾತ್
೨೧	೨	ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ	ಪುರುಷಾರ್ಥಾನಿಧಿ
೨೧	೨	ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಗ	ತಸ್ಮಾತ್ಸಂಗ
೨೧	೧೩	ಶೋವಾರ್ಪಕ	ಕೋವಾರ್ಪಕ
೨೧	೧	ಮಂಗಾನನು	ಮಂಗಾನಾಮನನು
೨೨	೧೬	ತದಜ್ಞಾನ	ತತ್ಜ್ಞಾನ
೨೪	೨	ಜನಾತಿಇತಿ	ಜನಾಇತಿ
೨೫	೩	ನಾತಪಯೋವೋಕ್ಷಃ	ನಾತಪಯೋವೋಕ್ಷಃ
೨೬	೧	ಮೋಕ್ಷಸ್ಯಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವ	ಮೋಕ್ಷಸ್ಯಾಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವ
೨೯	೭	ಮಾತರಿಶ್ವಾ	ಮಾತರಿಶ್ವಾ
೩೪	೬	ನಿವೃತ್ತಿರಿವ	ನಿವೃತ್ತಿರಿವ
೩೫	೧	ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ	ಪರಮಾನಂದ
೫೨	೪	ಇತ್ಯಾದಿನವಯಂ	ಇತ್ಯಾದಿನಾನವಯಂ
೫೨	೭	ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧ್ಯಪಜೀವಿಭ್ಯಾಂ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತಾಭ್ಯಾಂ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧ್ಯಪಜೀವಿಭ್ಯಾಂ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತಾಭ್ಯಾಂ	ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧ್ಯಪಜೀವಿ ಭ್ಯಾಂ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿರಹಿತಾ ಭ್ಯಾಂ
೫೫	೨	ಸಂತ್ಯಾಗಾನ್ನಮೋಕ್ಷಂ	ಸಂತ್ಯಾಗಾನ್ನೋಕ್ಷಂ
೬೬	೧೦	ಕುಮಾರಿ	ಕುಮಾರೀ
೬೭	೨	ತಪಃ	ತಪಃ
೭೨	೧೦	ಭಕ್ತಿ	ಭಕ್ತ

Dharmaratna Padavidharaha
PANDITA SANKARA SASTRI, UMACHIGI.

ಧರ್ಮರತ್ನಪದವೀಧರಃ
ಪಂ. ಶಂಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಉಮಚಿಗಿ

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಗಳಿಗೆ ಬರೆದು
ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಎ. ನೀರಯ್ಯನವರು, ಮಳೆಮಠ ಉಮಚೆಗಿ.

ತಾಲ್ಲೂಕು—ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

ಪೋಸ್ಟ್—ಶಿರಗುಪ್ಪೆ.

ಮುಕ್ತಾಂ—ಉಮಚೆಗಿ.

ರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಗವಾಯಿ ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು.

ಜಿಲ್ಲಾ—ವಿಜಾಪುರ.

ತಾಲ್ಲೂಕು—ಬಾಗೇವಾಡಿ.

ಪೋಸ್ಟ್ } ಶಿರಗುಂದಿ.
ಮುಕ್ತಾಂ }

ಎ. ಆರ್. ಶಿವನಾಗಪ್ಪ, ಬುಕ್‌ಸೆಲರ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.